

JAARVERSLAG 2021

STICHTING NEDERLANDS OPENLUCHTMUSEUM

Inhoudsopgave

Bestuurs- en activiteitenverslag	3
Museale activiteiten.....	8
Culturele Codes	35
Toekomst en vooruitblik 2022	40
Bericht van de Raad van Toezicht	43
Profiel leden Raad van Toezicht	45
Samenstelling Raad van Toezicht en Directie	47
Bericht van de Ondernemingsraad.....	50
Jaarrekening	52
Balans per 31 december 2021	52
Categoriale exploitatierekening 2021	53
Resultaatbestemming	55
Categoriale en Functionele exploitatierekening 2021	56
Toelichting behorende tot de jaarrekening 2021	59
Specificatie balans per 31 december 2021	66
Specificatie exploitatierekening over 2021.....	88
Overige gegevens	99
Bijlage 1 KIEN	104
Bijlage 2 CBF	106
Bijlage 3 Maand van de Geschiedenis.....	109
Bijlage 4 Samenwerkingspartners.....	111

Bestuurs- en activiteitenverslag

Nederlands Openluchtmuseum 2021

Inleiding

Algemeen

Het Nederlands Openluchtmuseum is een stichting met als basis het Raad-van-Toezichtmodel. De directeur is de bestuurder van de stichting. Organisatorisch bestaat het museum uit drie eenheden: Museale Kennis, Innovatie & Ontwikkeling, Museale Operatie en Centrale Stafdiensten. Ondanks de coronamaatregelen heeft het Nederlands Openluchtmuseum in 2021 303.219 bezoekers mogen ontvangen en in 2020 308.020 bezoekers. In 2019 ontving het museum nog 559.910 bezoekers.

Het exploitatieresultaat in 2021 bedraagt 2.534.347 euro; in 2020 2.714.037 euro. Het positieve exploitatieresultaat is te danken aan de goede zomerperiode, kostenbesparingen, de generieke steunmaatregel Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) en de aanvullende steun vanuit de steunpakketten van het ministerie van OCW.

De personele bezetting telde in 2021 een gemiddeld aantal medewerkers van 222 fte. Daarnaast zijn er gemiddeld 265 vrijwilligers (45 fte) actief in het museum.

De heer mr. B. Eenkhoorn was in 2021 het gehele jaar directeur-bestuurder. Voor de samenstelling van de Raad van Toezicht en de belangrijkste activiteiten wordt verwezen naar het *Bericht van de Raad van Toezicht* en het *profiel van de leden van de Raad van Toezicht*. Het museum onderschrijft de *Code Culturele Diversiteit*, de *Fair Practice Code* en de *Governance Code Cultuur*. In de paragraaf Culturele Codes wordt dit nader toegelicht.

Profiel

Het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem toont de geschiedenis van het dagelijks leven. In het museum ervaren bezoekers het verleden met al hun zintuigen; het prikkelen van hoofd, hart en handen zit in het DNA. De levendige en interactieve manier van presenteren maakt geschiedenis toegankelijk en aantrekkelijk voor een groot en breed publiek. Dat maakt het museum een bestemming voor een leuk en leerzaam dagje uit. Het stimuleren van de dialoog tussen bezoekers en het delen van ervaringen onderscheidt het Nederlands Openluchtmuseum van veel andere musea.

Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland maakt deel uit van het museum en ondersteunt erfgoedgemeenschappen in het Koninkrijk der Nederlanden in de borging van hun immaterieel erfgoed. Erfgoedgemeenschappen vinden in het Nederlands Openluchtmuseum een plek en podium voor onderzoek en experiment.

Het Nederlands Openluchtmuseum presenteert sinds 2017 de interactieve Canonpresentatie en beheert de educatieve website www.canonvannederland.nl. De Canon toont vijftig vensters met belangrijke gebeurtenissen, personen en voorwerpen die Nederland hebben gemaakt tot wat het nu is. Het Canonnetwerk verbindt musea en historische plaatsen, die aan de hand van objecten de Nederlandse geschiedenis belichten.

Het Nederlands Openluchtmuseum is een netwerkorganisatie. Het museum vormt het hart van het groeiende landelijke Canonnetwerk en organiseert daarnaast jaarlijks in oktober de *Maand van de Geschiedenis*. Het Nederlands Openluchtmuseum is tevens actief in vele (inter)nationale

netwerken van musea, (immaterieel) erfgoedgemeenschappen en -instanties. Dat zorgt voor een groot bereik, veel uitwisseling en samenwerking. In de regio bekleedt het Nederlands Openluchtmuseum een maatschappelijk relevante positie, onder andere door samenwerkingen aan te gaan met lokale en regionale partners.

Het Nederlands Openluchtmuseum wil impact creëren. Dit doet het museum door in de tentoonstellingen en de programmering de actualiteit als uitgangspunt te nemen. Zo wordt het museum steeds relevanter voor iedereen die nadenkt over de toekomst en verandering voor ogen heeft. Want juist dan is het van belang om oog te hebben voor de historische context. Bij nieuwe projecten betreft het museum vele organisaties en individuen, vanuit een participatieve, open houding. Om de impact te vergroten, worden ook buiten het museum activiteiten georganiseerd.

Kernwaarden

De kernwaarden van het museum zijn in 2021 opnieuw gedefinieerd.

Inclusief

Het museum wil een afspiegeling zijn van de samenleving in de programmering, het publiek, het personeel en de partners. Om dit te bereiken, werkt het museum aan een omgeving waar iedereen zich thuis voelt en meedoet. Vanuit een inclusieve benadering wil het Nederlands Openluchtmuseum er zijn voor iedereen.

Verbindend

Het Nederlands Openluchtmuseum is open en gastvrij. Vanuit deze houding zoekt het museum naar verbinding: het nodigt medewerkers en bezoekers uit om de dialoog aan te gaan over actuele thema's ingebed in historische context en werkt nauw samen met gemeenschappen en partners. Het Nederlands Openluchtmuseum is ervan overtuigd dat ontmoeting, participatie en samenwerking leiden tot begrip en respect voor elkaar.

Duurzaam

Duurzaamheid en toekomstbestendigheid staan centraal in alles wat het Nederlands Openluchtmuseum doet. De Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties vormen hierbij een leidraad. Het museum zet de eigen kennis over circulariteit en biodiversiteit in om bewustwording op het gebied van duurzaamheid te creëren bij een breed publiek.

Ondernemend

Het Nederlands Openluchtmuseum is proactief en ondernemend. Vanuit de eigen identiteit ontwikkelt het museum zich voortdurend, zet het in op kwaliteit, speelt het in op maatschappelijke ontwikkelingen en gaat het samenwerkingen aan met partners uit andere sectoren (zorg, onderwijs, bedrijfsleven). Bij alle beslissingen zijn stabiliteit, bestendigheid en continuïteit voor de lange termijn leidend.

Ontwikkelingen 2021

Het Nederlands Openluchtmuseum kijkt terug op een bewogen jaar, waarbij de lange sluiting van het museum opvalt. Op 19 mei 2021 liepen de eerste museumbezoekers door de poorten naar binnen. Vanwege de coronapandemie was het museum sinds 13 december 2020 gesloten. De winterprogrammering '20-'21, met jaarlijks een gemiddelde opkomst van minimaal 150.000 bezoekers, was na een week abrupt stopgezet. Het museum ging in mei *Coronaproof* open. Vele oplossingen zouden in de volgende maanden worden uitgedacht en uitgevoerd. Op zondag 19 december 2021 sloot het museum vanwege de coronapandemie opnieuw verplicht de deuren voor onbepaalde tijd. Weer een winterseizoen dat stopte, voordat het op gang kwam. In de zeven maanden dat het Nederlands Openluchtmuseum open mocht zijn, bezochten, ondanks alle

beperkende maatregelen, ruim 300.000 mensen het museum. Normaal ligt dit op jaarbasis rond de 550.000. Na het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum trekt het Nederlands Openluchtmuseum in 2021 qua bezoekersaantallen de meeste bezoekers.

Bovenstaande geeft meteen aan dat het Nederlands Openluchtmuseum niet met een normale bedrijfsvoering en een normaal jaar te maken heeft gehad. Sinds in 2020 de Coronapandemie uitbrak, is het ritme van plannen en vooruitzien, hoog- en laagseizoen, opbouwen en afsluiten aan externe, niet te voorspellen invloeden overgeleverd geweest. Dit heeft niet alleen invloed op de bedrijfsvoering, maar de mentale gesteldheid van de hele organisatie werd danig op de proef gesteld. Dit alles vraagt om een heel andere benadering van organiseren, presteren en markt-denken. Het aanpassingsvermogen van de organisatie werd en wordt nog steeds flink uitgedaagd. Financieel is het museum de overheid dankbaar voor het ruimhartige compensatiebeleid. Zonder dit beleid zou de cultuursector deze pandemie niet overleven.

Kijkend naar de inhoudelijke prestaties van 2021 kan geconcludeerd worden dat het een succesvol jaar was met - kort samengevat - de volgende hoogtepunten.

Het *Ambachtenjaar* dat eind maart van start zou gaan met de tentoonstelling *Ambacht in Beeld* opende, zoals gezegd, op 19 mei, zonder echte opening. Al snel werd besloten dat deze tentoonstelling met een jaar verlengd zou worden, tot eind 2022.

In 2021 vierde het museum ook het 25-jarig bestaan van de tram, mede gesponsord door de nieuwe projectpartner NH1816. De opening van ijssalon Venezia stond in juni centraal, deze nieuwe museale presentatie werd mogelijk gemaakt door de Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum.

Aan het begin van het winterseizoen opende het museum de *Ambachtenwerkplaats*, met steun van de Vriendenloterij én de Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum. Daarnaast werd de verhuizing van de collectie naar het CollectieCentrum Nederland (CCNL) in Amersfoort succesvol, op tijd en binnen budget afgerond. In juli opende dit gezamenlijke depot van het RCE, het Rijksmuseum, Paleis het Loo en het Nederlands Openluchtmuseum.

Verder voerde het museum een aantal succesvolle projecten uit, waaronder *#THISisPrikko*, de *Maand van de Geschiedenis* en de zomeravondopenstellingen. Het museum won in 2021 de internationale prijs *Children in Museums Award 2021* met het schoolprogramma Restart. Het project, met als thema migratie, richt zich op schoolkinderen tussen de 11 en 15 jaar oud.

In het museumpark werden onder andere de presentaties van Freia, de Watersnoodwoning, de Van Gend en Loos-loods en de Tramremise geactualiseerd. Die laatste in het kader van het jubileum 25 jaar tram. Ook is de brug bij het Zaanse plein gerenoveerd en de buitenkant van de Delftse molen gerestaureerd.

Uiteraard liepen ook de langjarige ontwikkelingen door. Zo ontving het museum voor de uitbreiding in de noordrand ('t Veld) een vergunning en werd in september, na archeologisch en explosievenonderzoek, begonnen met het bouwrijp maken van het gebied.

Impact coronacrisis

De impact van de coronacrisis op het jaar 2021 en dus ook op dit jaarverslag, is in velerlei opzichten groot. In de zeven maanden dat het Nederlands Openluchtmuseum geopend was wisten meer dan 300.000 bezoekers het museum te vinden. Veel van de geplande activiteiten konden, in aangepaste vorm, toch uitgevoerd worden.

Tegelijkertijd konden er ook activiteiten niet doorgaan. Zo moest het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland ongeveer alle geplande activiteiten aanpassen of uitstellen.

Twee winteropenstellingen, normaal goed voor ongeveer een kwart van de jaarlijkse bezoekers, werden gedwongen gesloten. Veel aansluitingen bij het Canonnetwerk moesten worden uitgesteld. Veel commerciële activiteiten en groepsbijeenkomsten werden uitgesteld of geannuleerd. Heel veel groepsbezoeken, waaronder educatie, werden onmogelijk. En steeds opnieuw was er de onzekerheid of activiteiten, festiviteiten, openingen, bijeenkomsten etc. konden doorgaan.

Het moge duidelijk zijn dat dit niet alleen voor de financiële huishouding consequenties heeft, maar ook voor de mentale weerbaarheid van een mensgedreven organisatie als het Openluchtmuseum. Planningen, roosters, contractverlengingen, routing, take-away horeca, time-slots, inzet van vrijwilligers, thuiswerkbeleid, mondkapjesbeleid, sluitingstijden, maximale bezetting per pand, alles was en is anders. En alles is iedere maand weer anders. Helaas eindigde het jaar zoals het begon: gedwongen gesloten vanwege de coronapandemie.

Het proces om te komen tot een nieuwe missie en visie

Begin 2020 heeft de organisatieontwikkeling geleid tot een nieuwe organisatiestructuur met de drie clusters Museale Kennis, Innovatie en Ontwikkeling (MKIO), Museale Operatie (MO) en Centrale Staf (CS). Met als leidende principes de PDCA-cyclus als kwaliteitszorgsysteem, Dienend Leiderschap als stijl van leidinggeven, verder doorvoeren van Projectmatig Werken en aanpassing van de overlegstructuren. Op basis van deze principes is in 2021 de identiteit van het Nederlands Openluchtmuseum onderzocht en uitgewerkt, evenals een nieuwe missie, visie en daarbij behorend strategisch beleidsplan. Hieronder kort de uitkomsten. In het hoofdstuk Organisatie staat een nadere toelichting.

Missie

Wij geven materieel en immaterieel erfgoed door aan toekomstige generaties. Wij verzamelen en bewaren verhalen, tradities, gebouwen, voorwerpen, planten en gewassen die in relatie staan tot het dagelijks leven in Nederland. Met levendige presentaties maakt het Nederlands Openluchtmuseum geschiedenis relevant, voor nu en morgen.

Visie

Wij hebben de overtuiging dat geschiedenis kan verbinden. Door van en over een ander te leren, krijgen we meer inzicht in onszelf en begrip voor elkaar. Zo bouwen we samen aan een mooiere toekomst waarin iedereen kan meedoen.

Managementambitie

We streven ernaar een inclusief museum te zijn met oog voor actuele vraagstukken en maatschappelijke uitdagingen, relevant voor de diverse samenleving van nu. Het museum wil een plek zijn waar jong en oud geschiedenis, cultuur en erfgoed kunnen ervaren. Waar mensen ideeën en gevoelens kunnen uitwisselen en verschillende perspectieven ontdekken. Want ieder mens is uniek in eigenheid en de kijk op de wereld. Met deze overtuiging positioneren we het museum *van alledag* en leveren we een betekenisvolle bijdrage aan brede maatschappelijke vraagstukken. De relevantie en impact vergroten we door goede interne en externe samenwerking, iedereen met eigen verantwoordelijkheid en bewust van de gezamenlijke opgave.

Bij onze verkenningen zijn we scherp op de actualiteit en voelen we de urgentie van vandaag. Daar weten we naar te acteren met een proactieve houding en denkend in kansen. De

denkrichting hierbij is: 'Wat leren we uit het verleden over de relevante vraagstukken van vandaag en wat betekent dit voor de toekomst?'.

We genieten van de weg die we met bovenstaande overtuiging bewandelen en de verkenningen die we doen. De dilemma's die we tegenkomen, treden we open, eerlijk en nieuwsgierig tegemoet. Dit biedt ons de mogelijkheid om te leren en te verbeteren, persoonlijk en als organisatie.

De medewerkers (h)erkennen de identiteit van de organisatie, werken met enthousiasme en op positieve wijze aan het museum, de gezamenlijke doelen en belangen. We werken samen vanuit een open structuur en spreken elkaar aan op de eigen verantwoordelijkheid.

Hard op de inhoud en zacht op de relatie. Voorspelbaarheid en betrouwbaarheid zijn hierbij kenmerkend. We streven naar een flexibele, wendbare en ondernemende organisatie. Het strategisch beleidsplan biedt richting en kader bij het realiseren van de organisatiedoelen. Dit doen we kwaliteit-gedreven onder het motto: 'Eerst de goede dingen doen en vervolgens de dingen goed doen'.

Uitbreiding van het portfolio is niet onze voornaamste ambitie, verbetering van de kwaliteit wel. Zowel inhoudelijk, in de samenhang als in de uitvoering. Zo zijn uitbreiding van de onroerende collectie in het museumpark en uitbreiding van de commerciële activiteiten geen streven op zich. We hebben inzicht in de organisatie, en processen en taken zijn helder. Accurate gegevens, zoals stuurinformatie, zijn beschikbaar op ieder niveau. Het ondernemerschap vraagt naast inzicht ook om financiële stabiliteit en bewegingsvrijheid. De inkomsten uit subsidies, fondsen en entreegelden dekken de kosten van de museale exploitatie. De commerciële activiteiten leveren een positieve bijdrage aan het exploitatieresultaat. Dit resultaat wordt ingezet bij de realisatie van projecten. We streven jaarlijks naar een positief resultaat en daarmee naar minder afhankelijkheid van fondsen. Uiteindelijk leidt dit tot een (nationaal en internationaal) relevant museum met een gezond toekomstperspectief.

Museale activiteiten

Publieksprogramma's en presentaties | Jaarthema 2021

Ambachtenroute

In 2021 stond het Nederlands Openluchtmuseum volledig in het teken van ambachten. Locaties in het museumpark waar de bezoeker ambachten tegenkomt, bestaan al wel wat langer, maar in 2021 bracht een speciale *ambachtenroute* bezoekers langs dertien bijzondere plekken. Ook de *Papiermakerij* was onderdeel van de route. Hier konden bezoekers zelf de handen uit de mouwen steken met papier scheppen en letterdrukken. De route was zeer populair en werd als meerwaarde gezien, zo bleek uit het bezoekersonderzoek.

Makers in Beeld. Het ambacht van nu.

Ambachtslieden, ook wel *Makers* genoemd, zijn meesters in probleemoplossend denken en waardevol om te betrekken bij actuele uitdagingen, zoals duurzaamheid. Veel Makers werken met natuurlijke en lokale materialen, met respect voor de omgeving. In de tentoonstelling *Makers in Beeld. Het ambacht van nu* in de Wagenhal krijgen hedendaagse ambachtslieden het woord: van traditionele ambachten als scheepstimmerman en klompenmaker tot maker van borstprotheses, kledingontwerper en hennakunstenaar. Ze vertellen wat het ambacht voor hen en voor anderen betekent. Met hun vaardig gemaakte en unieke producten vormen ze een tegenwicht voor de wegwerpcultuur. Thema's als innovatie, duurzaamheid en identiteit komen in de expositie naar voren. Door inzet van film, objecten en tekst in een mooi vormgegeven setting laat het museum de relevantie van ambachten, nu en in de toekomst, zien.

Opening ambachtenwerkplaats

In december opende het museum de nieuwe *Ambachtenwerkplaats*. Hier staat zelf maken centraal: de bezoeker kan - onder begeleiding van een ambachtencoach - aan de slag met hout en verschillende technieken, waaronder Staphorster stipwerk en zeefdrukken. De *Ambachtenwerkplaats* is mede mogelijk gemaakt door de VriendenLoterij en de Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum. Voor de *Ambachtenwerkplaats* zijn gespecialiseerde ambachtencoaches opgeleid die museumbezoekers stimuleren om zelf aan het werk te gaan. Voor de *Ambachtenwerkplaats* zijn ook twee nieuwe schoolprogramma's ontwikkeld. Een programma voor leerlingen uit het praktijkonderwijs. Voor deze groepen had het museum nog geen aanbod. In 2022 wordt gestart met de ontwikkeling van een educatief programma voor volwassenen (ambachtenliefhebbers en semi-professionals).

Jubileum: 25 jaar tram

In 2021 vierde het Nederlands Openluchtmuseum dat de tram 25 jaar in het museum rijdt. Dit jubileum is tijdens de zomeropenstelling op feestelijke wijze met de bezoekers gevierd. De presentatie in de Tramremise is met steun van projectpartner Nh1816 geactualiseerd en er is een speciale Jubileumkrant met achtergrondverhalen en anekdotes uitgebracht. Daarnaast konden bezoekers speciale activiteiten bijwonen in het teken van 25 jaar Tram.

Zomeravonden

Het museum was in de zomer, net als in 2020, een aantal weken 's avonds geopend met een feestelijk programma in de sfeervolle setting van het museumpark. Van zaterdag 31 juli tot en met zondag 15 augustus 2021 kon jong en oud zich tot 21.00 uur vermaken met muziek, film, straatleven, leuke activiteiten voor kinderen, medewerkers die ambachten presenteren, rondleidingen en natuurlijk lekker eten en drinken uit alle windstreken, bereid en geserveerd vanuit authentieke foodtrucks. Om te zorgen voor extra spreiding van bezoekers, was het aantal locaties waarvoor geprogrammeerd was, uitgebreid ten opzichte van de editie van 2020. In het programma is een

link gelegd naar de ambachten die in 2021 speciale aandacht krijgen. Daarnaast waren er diverse acts ingehuurd, zoals een hindernisbaan en schommels, zodat bezoekers het museum op een andere manier konden beleven. Na twee jaar succesvolle zomeravondopenstelling heeft het museum besloten de zomeravonden onderdeel van het reguliere jaarprogramma te maken.

Winteropenstelling

Van 4 december 2021 tot en met 16 januari 2022 stond de Winteropening gepland. Met een ijsbaan op het entreeplein kon er weer ouderwets worden geschaatst. Ook was er op het plein bij Loods Goes een sfeervolle wintermarkt ingericht. Voor kinderen was er onder meer het *Lichtjesfeest* op het Kindererf, de *Spelletjesschuur* in Midlum en een heuse alternatieve *Elfstedentocht*. Helaas moest het museum na 14 dagen de deuren alweer sluiten, waardoor de Winteropenstelling van korte duur was.

Canon van Nederland

Vaste expositie

De Canon-expositie onderin het entreegebouw was in 2020 al Coronaproof gemaakt en kon ook in 2021 met de rest van het museum open voor publiek. Een aantal tekstborden in de koepelzaal is in het afgelopen jaar aangepast op de in 2020 herijkte Canon. De wisseltentoonstelling over deze herijking *Canon anno 2020, hoe doe je dat?* was ook in 2021 te bezoeken.

De website canonvannederland.nl trok in 2021 zo'n 1,7 miljoen bezoeken van 1 miljoen unieke bezoekers. Samen met stagiaires van de Eerstegraads Lerarenopleiding van de Universiteit Utrecht heeft het museum lesmateriaal ontwikkeld bij een aantal nieuwe Canonvensters. Deze lessen zijn ondergebracht in het platform *LessonUp*, een digibord publishing tool die goed gebruikt en gevonden wordt door docenten uit het primair en het voortgezet onderwijs.

Voorbereiding tentoonstelling over Anton de Kom

In 2021 is de voorbereiding gestart voor een nieuwe wisseltentoonstelling over Anton de Kom, die vanaf maart 2022 te zien zal zijn. De in Suriname geboren Anton de Kom (1898 – 1945) was een antikoloniaal denker, schrijver, dichter, mensenrechtenactivist en verzetsstrijder. Zijn bekendste werk is het boek *Wij slaven van Suriname* uit 1934, een aanklacht tegen racisme, uitbuiting en koloniale overheersing. De Kom was de eerste schrijver die de geschiedenis van Suriname vanuit niet-westers perspectief aan de orde stelde. Hij streed voor een menswaardig bestaan, niet alleen voor zijn onderdrukte landgenoten, maar voor iedereen die lijdt onder uitbuiting en onderdrukking. In zijn werk kaart De Kom het onrecht aan dat het koloniale systeem veroorzaakt, vooral op persoonlijk niveau. In 2020 kreeg Anton de Kom een eigen venster in de Canon van Nederland. Samen met de Surinaamse kunstenaar Ken Doorson presenteert het Openluchtmuseum Anton de Kom en zijn gedachtegoed aan een breed publiek.

Canon na 2027

In 2027 moet bekend zijn hoe het Nederlands Openluchtmuseum verder gaat met de Canon-tentoonstelling. Om goed te anticiperen op deze vraag is een project gestart om in- en externe stakeholders te laten meedenken over de te nemen stappen.

Netwerkprojecten

Canonnetwerk

Met het Canonnetwerk is het afgelopen jaar vooral ingezet op de uitbreiding van het Canonnetwerk en het ontwikkelen van educatieve en programmeringsactiviteiten. Het Kröller-Müller Museum, Huis van het boek, Koninklijk Paleis Amsterdam en Stedelijk Museum Kampen sloten dit jaar aan bij het reguliere netwerk, alsmede de Goudse Glazen van de Goudse Sint-Jan en het Waterloopbos in Marknesse als historische plekken. Naar verwachting zullen in 2022 enkele uitgestelde aansluitingen plaatsvinden.

In een nieuwe vorm organiseerde het Canonnetwerk twee *History in Concert*-evenementen: *History in Concert | editie Ketj Koti*, in samenwerking met NiNsee, met aandacht voor de vensters Slavernij, Anton de Kom, Indonesië en Het Caribisch gebied en *History in Concert | editie Museumnacht*, in samenwerking met Het Scheepvaartmuseum, waarin de vensters VOC en WIC, Michiel de Ruyter en De gastarbeiders belicht werden.

Samen met Teylers Museum, Koninklijk Eise Eisinga Planetarium en Rijksmuseum Boerhaave is de eerste *LessonUp*-les *Eise Eisinga/De Verlichting* ontwikkeld. Deze pilot dient als aanzet, zodat meer Canonmusea (al dan niet in gezamenlijke ontwikkeling) gebruik kunnen maken van aantrekkelijk educatiemateriaal.

Onder een breed publiek heeft er een onderzoek plaatsgevonden naar de beleving en de bekendheid van de Canon van Nederland en het Canonnetwerk. Ook vond er een kwalitatief onderzoek plaats onder de leden van het netwerk over de samenwerking tot nu en blik op de toekomst.

Maand van de Geschiedenis

In 2021 organiseerde het Nederlands Openluchtmuseum voor de elfde maal de *Maand van de Geschiedenis*, die zijn negentiende editie beleefde. De 821 deelnemende instellingen verspreid over heel het land organiseerden in oktober 858 activiteiten die in het teken stonden van het thema *Aan het werk*. Van de 670.000 deelnemers aan de activiteiten in het kader van de *Maand van de Geschiedenis* heeft 91% na deelname actie ondernomen. Uit het publieksonderzoek blijkt dat ze bijvoorbeeld informatie zijn gaan opzoeken of gaan nadenken over de huidige leefsituatie en de rol van geschiedenis in de samenleving.

Voor het eerst is er in 2021 een koppeling gemaakt met het onderwijs. Het projectteam van de Maand heeft college gegeven aan studenten geschiedenis van de Radboud Universiteit in Nijmegen. Ook is er in 2021 voor het eerst gewerkt met een betalende themapartner, het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis. En er zijn nieuwe samenwerkingen tot stand gekomen met onder andere NPO Kennis, Audax (Bruna, AKO, The Read Shop) en Geheugen van Nederland. Zo werd er veel samengewerkt om de hele maand oktober geschiedenis voor het voetlicht te brengen onder het motto 'Ontdek gisteren, begrijp vandaag'.

In het Nederlands Openluchtmuseum konden bezoekers ook meedoen aan een interactieve rondleiding en een activiteit voor families, in het kader van het Maand-thema *Aan het werk*. Voor meer details over financiën en inhoud zal een separaat evaluatieverslag aangeleverd worden bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. Voor de onderlinge relatie tussen de winst- en verliesrekening van het Nederlands Openluchtmuseum en de *Maand van de Geschiedenis* wordt verwezen naar bijlage 3.

Co-creatieprojecten

Het Nederlands Openluchtmuseum is er voor iedereen. Om nieuwe doelgroepen te bereiken, spant het museum zich op verschillende manieren in. Zo werkt het actief samen met maatschappelijke organisaties en partners, onderwijs- en kennisinstellingen, overheden, gemeenschappen en individuen. Zij worden nauw betrokken bij het (door)ontwikkelen van activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn het co-creatieproject #THISisPrikko, wat samen met jongeren van Presikhaaf University is ontwikkeld, én het reminiscentieproject dat samen met zorgorganisatie Pleyade wordt uitgewerkt.

#THISisPrikko

In de wijk Presikhaaf zijn 17 jongeren aan de slag gegaan met erfgoed in hun wijk. Het project is een co-creatie van het Openluchtmuseum, het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland en Presikhaaf University. Vanaf mei is gewerkt aan het co-creatieproject *#THISisPrikko*. Een intensief project waaraan veel afdelingen in het museum hebben meegewerkt. Het project *#THISisPrikko* is begin augustus geopend voor publiek, met een tentoonstelling in winkelcentrum Presikhaaf en een activiteitenprogramma. Vrijwel elke dag waren jongeren aanwezig in de tentoonstelling om bezoekers te ontvangen en met hen in gesprek te gaan. Ook pleegden zij een interventie, door het verplaatsen van een kunstwerk vanuit de wijk naar het museum.

Het project is door jongeren als zeer waardevol ervaren. Zij gaven in diverse evaluaties aan zich ontwikkeld te hebben en nu anders naar hun eigen wijk te kijken. Tijdens het project werden netwerken binnen en buiten de wijk betrokken bij de realisatie. Er is bijvoorbeeld een sportevent georganiseerd in samenwerking met Vitesse en een rondleiding gemaakt samen met een van de eerste bewoners van Presikhaaf. Het activiteitenprogramma werd goed bezocht. De meeste activiteiten waren direct volgeboekt. De expositie van de jongeren is tot eind maart 2022 ook nog te zien in Rozet en komt daarna naar het Nederlands Openluchtmuseum. Voor dit bijzondere co-creatieproject kon het museum rekenen op een bijdrage van Fonds 21, VSBfonds en Wijkplatform Presikhaaf.

Reminiscentie

Samen met zorgorganisatie Pleyade is in 2021 nauw samengewerkt aan het vormgeven van een reminiscentieprogramma voor ouderen met dementie. Het doel is om in de eerste plaats een gezamenlijke locatie op te leveren in het museumpark waar reminiscentieprojecten gedraaid kunnen worden. Vervolgens wil het museum samen met Pleyade en andere partners een presentatie ontwikkelen voor een breed publiek over het leven met dementie.

Onderwijs*Museumbezoeken*

In 2021 ontving het museum, net als in 2020, vanwege sluiting van scholen beduidend minder leerlingen dan in de voorgaande jaren. In de periode waarin veel scholen op stap gaan, was het museum voor groepen gesloten.

Leerlingen PO	12.165
Leerlingen VO	4.610
Leerlingen MBO/HO	1.012

Online

Het aanbod van digitale lessen op het platform *LessonUp* werd in 2021 verder uitgebreid. Ook het bestaande digitale aanbod van het museum is naar dit platform overgebracht. Hiermee is de vindbaarheid van de lessen verbeterd en is er een meer homogene uitstraling van het digitale aanbod.

Children in Museums Award 2021

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft met het project *Restart* de prestigieuze internationale *Children in Museums Award 2021* gewonnen. *Restart* richt zich op schoolkinderen tussen 11 en 15 jaar oud en heeft als thema *migratie*. De leerlingen leren tijdens het project onder meer over de persoonlijke motieven om te migreren en hoe ingrijpend het is om je vaderland achter te laten. Ze ervaren zelf hoe het is om in te burgeren in een land waarvan je de gewoontes niet kent en de cultuur je vreemd is.

De jury waardeerde onder andere het feit dat het museum in het programma negatieve emoties (zoals frustratie en onbegrip) bij de leerlingen niet schuwt, om hen op zijn minst een klein beetje begrip bij te brengen van wat echte migranten meemaken. Op deze manier wordt bijgedragen aan het stimuleren van het empathisch vermogen van leerlingen.

Ontwikkelingen museumpark

Stippenplan

Het museum heeft continu aandacht voor het ontwikkelen, onderhouden en verbeteren van de museale presentaties en (tijdelijke) tentoonstellingen in het museum. Om overzicht te houden op het geheel is in 2021 een stippenplan ontwikkeld. In dit plan wordt duidelijk hoe de presentaties zich tot elkaar verhouden en waar de grootste en/of gewenste aanpassing(en) gemaakt dienen te worden. Het plan geeft ook inzicht in de wensen, kosten en organisatorische belasting voor de komende 10 jaar.

Inrichting Venezia

In de zomer van 2021 is ijssalon Venezia opgeleverd. Het is een zorgvuldig gereconstrueerde versie van de ijssalon zoals die er in de jaren zestig in Utrecht heeft uitgezien, met onder andere de beeldbepalende toonbank en kenmerkende neonverlichting. Omdat het originele interieur van Venezia te kwetsbaar was voor een gebruikslocatie, is ervoor gekozen het interieur zo natuurgetrouw mogelijk na te maken, met toevoeging van enkele originele elementen. De presentatie is gevuld met de persoonlijke verhalen van de familie De Lorenzo. Met deze nieuwe presentatie geeft het museum ook aandacht aan de Italiaanse migratiegeschiedenis. Binnen het ambachtenjaar is het een welkome aanvulling; het ambachtelijk gemaakte ijs wordt door de familie De Lorenzo bereid en geleverd aan het museum.

Ijssalon Venezia, mede mogelijk gemaakt door de Vrienden van het Openluchtmuseum, is op 11 juni geopend en was meteen een groot succes. Veel bezoekers wisten de weg te vinden naar het ijs. De reacties waren heel goed en er is veel aandacht geweest in de pers. Bijzonder aan ijssalon Venezia is dat dit de eerste hybride locatie is in het museum; horeca exploiteert de locatie en presenteert het verhaal in een museale setting. De verkoop van ijs oversteeg elke verwachting; de bezoekers ervaren het als een fantastische aanvulling!

Presentatie Canonkamer i.s.m. Kadaster

In 2021 is de presentatie *Van driehoeksmeting tot GPS* ontwikkeld. De inhoud is samen met het Kadastermuseum tot stand gekomen en te zien in de Canonkamer.

Herinrichting Van Gend en Loos loods

In deze presentatie is de digitale laag vernieuwd. Alle films zijn ingekort en ondertiteld ter bevordering van de leesbaarheid en toegankelijkheid (slechthorenden). Daarnaast zijn alle multimedia-spelers en schermen vernieuwd. Tevens is de bestelauto, hét fotomoment bij de ingang van de loods, opgeknapt en gerestaureerd.

Herinrichting Midlum

In de *mooikamer* is de presentatie *migratie-informatieavond* verbeterd: de beamer en het projectiedoek zijn vervangen. Hiermee zijn zichtbaarheid en scherpheid van de presentatie op het juiste niveau gebracht.

Herinrichting Watersnoodwoning

In samenwerking met Rijkswaterstaat is een verbetering van twee tentoonstellingsruimtes gerealiseerd. Beneden is de actuele zorg voor de stijging van de waterspiegel toegevoegd aan het verhaal van de Watersnoodramp.

Zo is de presentatie nog actueler, met aandacht voor klimaatverandering en het belang van waterbeheer. Er is tevens een witte zuil toegevoegd aan de Watersnoodwoning waarop de website *overstroomik.nl* wordt gepresenteerd. Verder is alle grafische vormgeving herzien.

Herinrichting Tramremise

De museale presentatie in de Tramremise is binnen het kader van het tramjubileum vernieuwd. Met steun van projectpartner Nh1816 is de ruimtelijke en grafische vormgeving aangepast. Ook is het historische verhaal aangevuld met films over de tram in landelijke gebieden en het restaureren van de tram. Deze beeldpresentaties maken het geheel nog levendiger.

Herinrichting Freia

De presentatie in de zuivelfabriek is bijna 30 jaar oud en was toe aan nieuwe vormgeving en aanpassingen in het verhaal. De presentatie is aangevuld met interactief beeld, geluid en meerdere grafische lagen. Bovendien is de collectie schoongemaakt en is het gebouw in het groot onderhoud meegenomen. Er is een rondleiding ontwikkeld waarmee met behulp van diverse objecten in en rond het gebouw het verhaal over de zuivelfabriek verteld kan worden.

Herinrichting Scheepswerf

Op de scheepswerf worden op ambachtelijke wijze schepen gebouwd én er wordt collectie getoond. Door ruimtegebrek gaat dat soms lastig samen. In samenwerking met de bouwers, collectiebeheer en een vormgever is een nieuwe inrichting ontworpen, met behoud van de oude werkbanken. Dit heeft geresulteerd in een fraaie presentatie van het collectiegereedschap en voldoende presentatieruimte voor de bouw en restauratie van boten.

Herinrichting Krawinkel erf

Het vakwerkhuis is geschilderd, de mestvaalt is in ere hersteld en nieuwe rekvisieten zijn toegevoegd. Het erf geeft nu weer een bewoonde indruk.

Herinrichting nieuw deelgebied Veld

In 2021 is het museum aan de slag gegaan met de voorbereidingen voor een nieuw aan te leggen deelgebied aan de noordkant van het museumpark, genaamd *Veld*.

De linkerzijde komt in het teken te staan van het thema *vakantie en recreatie*. Twee bestaande museale presentaties worden overgeplaatst naar dit deelgebied. Het betreft de stacaravan uit Nunspeet en het Rietveld vakantiehuisje.

Nieuwkomer is een vakantiewoning uit Warnsveld. Dit huis is in 1937 als vakantiewoning aan de Almenseweg in Warnsveld gebouwd en wordt overgeplaatst naar het museum. Hier worden straks verhalen verteld vanuit het perspectief van onderduikers, vluchtelingen en verzetsmensen tijdens de Tweede Wereldoorlog. In 2021 is de projectgroep gestart met de uitrol van het tentoonstellingsconcept in samenwerking met Xpex, Go Wonder en De Nieuwe Oost. Deze nieuwe presentatie komt tot stand met steun van het Mondriaan Fonds en Vfonds.

Aan de rechterzijde van deelgebied *Veld* zal een rij doorzonwoningen worden gerealiseerd. Meestal worden panden overgeplaatst naar het Nederlands Openluchtmuseum; bij deze doorzonwoningen is dit niet het geval. Het uitgangspunt voor de doorzonwoningen zijn de bouwtekeningen van de *PéGé-woningen* uit 1971 uit de straat Homberg 1702-1708 in Wijchen. De woningen worden gebouwd met schuurtjes en voor- en achtertuinen.

Herinrichting oude entreegebied

Het museum heeft in 2021 tevens een studie uitgevoerd rond het oude entreegebied. De vrijgekomen ruimte (oude tramkantoor) en de nieuwe *Ambachtenwerkplaats* zorgen voor een nieuwe

dynamiek ten opzichte van de *Tolgaarderswoning*, het *Indisch achtererf* en de *Anansi-boom*. In 2022 wordt het ontwikkelscenario voor dit deelgebied verder uitgewerkt.

Kennis en Collecties

Collectiebeleid

Aan de beleidslijn om een compacte, betekenisrijke collectie te vormen, is ook in 2021 actief vorm en inhoud gegeven. Zo kreeg het collectieplan 2021-2024 vorm. Dit zal in 2022 verder afgerond worden. Onderdeel van dit plan is om nieuwe collectievorming maximaal te begrenzen binnen heldere, inhoudelijke kaders met als doel een sterke collectie op het gebied van het alledaagse leven in Nederland. De focus voor verwerving zal liggen op de periode na 1960. Op 31 december 2021 omvatte de rijkscollectie 154.000 objecten.

Verwerving

<i>Domein</i>	<i>Aantal</i>
Kleden	56
Ontwikkeling, Zingeving en Ontspanning	124
Werken	2
Wonen	36
Totaal	217

Collectiebeheer en registratie: roerende collectie

Het eerste halfjaar stond in het teken van de verhuizing van depotcollecties naar CollectieCentrum Nederland (CC NL), met daarbij de oplevering en afstoting van vier externe depots. Het tweede halfjaar zijn de achterstanden in reguliere werkzaamheden opgepakt, zoals de verwerking van nieuwe aanwinsten. Ondersteuning werd verricht bij de wisseltentoonstellingen zoals *Makers in beeld*, herinrichtingen zoals de *Scheepswerf*, *Wagenloods Goes* en *Freia*, en nieuwe presentaties zoals *Venezia*.

Verder zijn de collectiepresentaties schoongemaakt, is er standplaatscontrole uitgevoerd en ingericht voor het zomerseizoen en de winteropenstelling en is er gewerkt aan het actualiseren van de beschrijvingsregels.

In 2021 zijn er 33 collectie-incidenten in *Database Incidenten Cultureel Erfgoed* (DICE) gezet, conform de richtlijnen in de Erfgoedwet. In grote lijnen gaat het om vier categorieën: vermissing object, verstoring van het binnenklimaat, aangetroffen ongedierte en schimmel, en schade aan object. Tevens is er in DICE een overall-lijst met 49 items toegevoegd van alle schades ontstaan aan de collectie tijdens de verhuizing (2020/2021).

Collectiebeheer: onroerende collectie

Door Covid-19 had het museum minder bezoekers en daardoor meer vrijheid om geplande, omvangrijke renovatiewerkzaamheden aan de onroerende collectie uit te voeren. In 2021 is de brug Oudekerk a/d Amstel grotendeels gerestaureerd. Bovendien is de Delftse (stelling)molen aan de buitenzijde volledig met nieuw stuc- en schilderwerk gerestaureerd. De restauratieschilders van het museum hebben Freia – de historische kaas- en roomboterfabriek – binnen en buiten voorzien van nieuwe beschermlagen en glanzende lak. Dat laatste geldt ook voor de enorme deuren van de Remise, die weer in de oorspronkelijke wit-rode kleur zijn gezet.

Collectiemobiliteit

Het aantal in bruikleen gekregen objecten is met 8624 ten opzichte van vorig jaar nagenoeg gelijk gebleven. Het aantal verleende bruiklenen is in 2021 gedaald en betreft 67 objecten. Daarnaast zijn er acht langdurig uitgaande bruiklenen, bestaande uit 45 objecten, geretourneerd. Vanaf 1 november 2019 was er een uitgaande bruikleenstop in verband met de verhuizing van de depotcollecties. Per 1 oktober 2021 is het weer mogelijk om bruikleenaanvragen in behandeling te nemen. Een aantal bijzondere inkomende of uitgaande bruiklenen: een maquette van de Hogeschool Arnhem-Nijmegen die extern geplaatst is in de tentoonstelling van het project *#THISisPrikko* en het uitlenen van een bijzondere sitsen-collectie voor de tentoonstelling *Wonderlijke Voyage* in Gent. Deze was vanwege Corona al diverse malen uitgesteld.

Afstoting

Herplaatsen is het schenken, ruilen of verkopen van objecten aan een ander geregistreerd museum. Herbestemmen is het schenken, veilen of verkopen van objecten buiten het museale domein.

<i>Methode</i>	<i>Aantal</i>
Herplaatsen	4
Herbestemmen	0
Overdracht intern	38
Vernietigen	4
Totaal	46

Voorbereiding Collectieverhuizing

Dit project is in 2015 gestart met de opdracht om 152.000 objecten gereed te maken voor de verhuizing naar het nieuwe CollectieCentrum Nederland (CC NL) in Amersfoort. Het was een meerjarenproject met een looptijd van oktober 2015 tot augustus 2021. Op het hoogtepunt van het project waren er drie werkstraten op drie verschillende locaties operationeel, met in totaal vier fotostudio's en meer dan 21 fte medewerkers. Uiteindelijk zijn er 177.000 objecten, die verspreid stonden op acht verschillende depot- en opslaglocaties, verhuisklaar gemaakt en naar het CC NL verhuisd.

Voor de realisatie van dit project stelde het Ministerie van OCW een bedrag van 4.800.000 euro subsidie ter beschikking. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft, zoals was afgesproken met het ministerie, een eigen bijdrage van 1.000.000 euro geleverd. Een eerste deel van de eigen bijdrage is ingezet voor het verhuisklaar maken van de collectie en bedroeg 506.800 euro. De extra comptabele uren voor het CC NL waren 493.200 euro. Hiermee is de eigen bijdrage van het Nederlands Openluchtmuseum ruimschoots gehaald.

In mei 2020 is de feitelijke verhuizing van de collectie naar het CC NL in Amersfoort gestart. De samenwerking met de vier CC NL-partners is in deze periode verder versterkt. Met de start van het CC NL-depotteam, bestaande uit depotmedewerkers van de vier partnerorganisaties, begon nu écht de samenwerking van de partners op de werkvloer.

Ondanks alle Coronaperikelen die ook dit project troffen, winterweer en opleververtraging van compartimenten en verschillende aanpassingen van de planning, werden de termijnen gehaald en was de collectie in mei 2021 verhuisd. Van mei tot met augustus 2021 lag de focus op nazorg, evaluatie en overdracht van het project naar de lijnorganisatie.

CollectieCentrum Nederland

De officiële opening van het CollectieCentrum Nederland heeft plaatsgevonden op 13 september 2021, conform Corona-maatregelen. Van 14 tot en met 17 september was er mogelijkheid voor de partners en hun medewerkers om het CC NL te bezoeken. De opening kreeg in de pers veel aandacht.

De NOM-leden van het definitieve depotteam zijn al op 1 januari 2021 op locatie in Arnhem gestart. De integratie in het CC NL-depotteam gaat goed, samenwerking en locatie worden als prettig ervaren.

Voor de verhuizing is besloten het geautomatiseerde systeem om standplaatsen te registreren en beheren – *Standplaats Beheer Systeem* (SBS) – niet te gebruiken. Het systeem was niet op tijd klaar om volledig getest en inzetbaar te zijn. Het SBS is in 2021 opnieuw opgepakt en zal naar verwachting begin 2022 werkbaar zijn.

Erfgoedinspectie

In maart 2020 is de tweejaarlijkse Erfgoedmonitor ingevuld. Op basis hiervan is besloten twee extra onderzoeken te starten.

Het onderzoek *Duurzame digitale toegankelijkheid* richt zich op het duurzaam bewaren van de administratie van de collectie, het beheer van born-digital collecties en de digitale toegankelijkheid van collecties. Dit onderzoek heeft in 2021 plaatsgevonden.

Het onderzoek *Achterstanden collectieregistraties* richt zich op de nadere inventarisatie van achterstanden in het registreren van de collectie en het wegnemen van deze achterstanden. Dit onderzoek heeft in 2020 plaatsgevonden. Het museum heeft het definitieve verslag en de aanbevelingen van de bevindingen in 2021 ontvangen. De reactie van het museum op de aanbevelingen is op 24 maart aan de Erfgoedinspectie verstuurd.

De Inspectie kan zich vinden in de geschetste maatregelen voor verbetering van de registratie van de juridische status (eigendomssituatie) van de collectie. Via de tweejaarlijkse monitor van de Inspectie en periodieke contacten met het museum monitort de Inspectie de realisatie van de verbeteringen. Ook kan de Inspectie instemmen met het melden van administratieve vermissingen die het museum als definitief aanmerkt, na verschijning van het thematisch rapport van de Inspectie over het onderzoek naar achterstanden in de collectieregistraties. De achterstand in het onderzoek door het museum naar het registreren van gebruiksrechten is onder de aandacht gebracht, omdat die van invloed is op het digitaal publiektoegankelijk maken van de collectie.

Online zichtbaarheid collecties

Er zijn in 2021 ongeveer 2100 nieuwe records online beschikbaar gekomen. Hiermee kwam het totale aantal gepubliceerde objecten op 38.627. In 2021 waren de objecten uitsluitend raadpleegbaar via Collectie Gelderland en collectie Nederland.

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN)*Algemeen*

Het immaterieel erfgoed wordt in Nederland zichtbaar gemaakt door middel van drie kringen: *Netwerk Immaterieel Erfgoed*, *Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland* en het *Register van Inspirerende Vormen van Borging*.

Netwerk Immaterieel Erfgoed

Het Netwerk is een laagdrempelige manier waarmee beoefenaars van immaterieel erfgoed hun erfgoed zichtbaar maken door het aan te melden via de website www.immaterieelerfgoed.nl. In

2021 hebben 21 nieuwe gemeenschappen, groepen en individuen hun erfgoed aangemeld. Hiermee is het aantal beoefenaars dat zijn erfgoed binnen het netwerk zichtbaar maakt op 380 gekomen.

Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland

Aan de gemeenschappen, groepen en individuen die hun erfgoed hebben aangemeld in het Netwerk wordt gevraagd een motivatie in te dienen voor bijschrijving in de *Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland*. Op basis hiervan zijn er in 2021 dertien gemeenschappen uitgenodigd voor de training *Bouwen aan een Borgingsplan*. Het ging om de gemeenschappen Pencak Silat en Silat, Pinksterkermis Banholt, Cultuur van de Piratenmuziek (met uitzondering van illegaal zenden), Katoendrukken-Blockdrukken, Airborne wandeltocht, Kaaskoningin, Divali, Drukkunst, Goors School- en Volksfeest, het Fanfareorkest, Bijenhouden, Stoelenmatten in Bakel en Bloemencorso Bollenstreek. Na een positief advies door de Toetsingscommissie op alle ingediende plannen is het aantal bijschrijvingen in de Inventaris op 195 gekomen. Als gevolg van Corona is het slechts bij een enkele gemeenschappen gelukt het certificaat van bijschrijving te ondertekenen.

Register van Inspirerende Vormen van Borging

In 2021 is één borgingsmethodiek toegevoegd aan het Register. Het betreft de *BOCK veiligheids-campagne: Carbidschieten in Drenthe*. Bij dit voorbeeld draait het om de maatregelen en samenwerkingpartners die de Stichting Carbidschieten Drenthe heeft ontwikkeld om het jaarlijkse carbidschieten zo veilig mogelijk te laten verlopen.

Bewustwording

Eén van de taken van het Kenniscentrum is om meer bewustwording rondom immaterieel erfgoed te creëren. Doordat mensen leren dat immaterieel erfgoed bestaat en levend, dynamisch en divers is, krijgen zij meer kennis en begrip, wat leidt tot wederzijds respect en een gevoel van verbondenheid. In voorgaande jaren is daarom de digitale campagne *#ditook?! gestart via korte filmpjes op Facebook en Instagram, met doorverwijzing naar een landingspagina op [immaterieelerfgoed.nl](https://www.immaterieelerfgoed.nl).*

Met deze campagne werd het grote publiek geattendeerd op immaterieel erfgoed, waarbij ze verschillende vormen van immaterieel erfgoed te zien kregen. De slogan luidde: 'Iedereen beoefent immaterieel erfgoed'. In 2021 is een start gemaakt met het vervolg van deze campagne, door het idee waarmee we verder willen, uit te werken. Er liggen plannen klaar om opnieuw het grote publiek bekend te maken met immaterieel erfgoed én om specifieke doelgroepen te benaderen, zoals jongeren, ambtenaren en medewerkers binnen het onderwijs. Deze in 2021 gemaakte plannen zijn mede uitgewerkt met een creatief, digitaal bureau genaamd *Livewall* en zullen in 2022 worden uitgevoerd.

Immaterieel Erfgoed-dagen en provinciale informatiedagen

Om de eerste *Immaterieel Erfgoed-dag* van 2021 met alle geldende beperkingen toch te kunnen laten doorgaan, is deze digitaal georganiseerd. De twee webinars vonden plaats op 15 april (36 deelnemers) en 20 april (27 deelnemers). Via gefilmde portretten lieten de gemeenschappen *Beiaardcultuur*, *Bloemencorso Vollenhove* en *Zomercarnaval Rotterdam* zien hoe zij in Coronatijd bezig waren hun activiteiten voor 2020 voor te bereiden. Na deze presentaties is er met de deelnemers verder gepraat over de creatieve oplossingen die vrijwel alle gemeenschappen hadden ontwikkeld om hun activiteiten in aangepaste vorm te laten doorgaan. Omdat er bij de gemeenschappen grote behoefte bestond aan een fysieke bijeenkomst, is de tweede IE-dag van 2021 op 6 november *live* georganiseerd. De bijeenkomst bestond voor het grootste deel uit de presentatie van de nieuwe onderzoeksgebieden van het team *Kennis-ontwikkeling: Immaterieel Erfgoed & Ecologische Duurzaamheid*, *Immaterieel Erfgoed & Diversi-*

teit en Reflectie op Inventarisatiemethodieken. Na een beknopte presentatie in de ochtend is 's middags aan de deelnemers input gevraagd op deze thema's.

Provincie Overijssel

Vanwege corona hebben de uitgestelde activiteiten van 2019-2020 ook in 2021 geen doorgang kunnen vinden. Opdrachtgever en subsidieverlener Provincie Overijssel heeft uitstel verleend, zodat de activiteiten worden doorgeschoven naar 2022. In 2021 is, in samenwerking met het Historisch Centrum Overijssel, gewerkt aan het opzetten van een digitaal platform. Dit zal onder andere ingezet worden bij de overige activiteiten van het Kenniscentrum in Overijssel. Het Historisch Centrum Overijssel is de eigenaar van dit digitale platform. Overige samenwerkingspartners van het platform zijn: de IJsselacademie, De Museumfabriek, landschap Overijssel en het Oversticht. Tijdens de *Erfgoeddag Overijssel* van het Historisch Centrum Overijssel is het platform gepresenteerd en *live* gegaan. Tijdens deze dag heeft het Kenniscentrum twee workshops verzorgd, waarbij aan erfgoedvrijwilligers en -professionals uit Overijssel uitleg is gegeven over immaterieel erfgoed.

Enkele erfgoedgemeenschappen hebben in 2021 een voucher van 5.000 euro ontvangen om te besteden aan borgingsactiviteiten. Het betreft de Carnavalsverenigingen in Noordoost Twente *OCV de Kadolstermennekes*, *Stichting Waterpark* en *Veldwerkcentrum Het Lankheet* voor de traditionele bevloeiing van grasland.

De vouchers zijn gefinancierd uit de middelen van de subsidieperiode 2019-2020. Voor de periode 2021-2022 maakt de gemeenschap achter het *Goors School- en Volksfeest* een plan om in 2022 hun voucher te besteden.

Immaterieel Erfgoed Spotten

Het project *Immaterieel Erfgoed Spotten* (IE-Spotten) is eind 2019 geïnitieerd met als doel om het immaterieel erfgoed dat in de Inventaris is opgenomen, zichtbaar(der) te maken en de bewustwording eromheen te vergroten. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met erfgoedgemeenschappen: organisaties die zich (vrijwillig) inzetten om het erfgoed te behouden en toekomst te geven.

IE-Spotten is een landelijk project, maar het beoogt immaterieel erfgoed lokaal op de kaart te zetten. Het project wordt financieel mogelijk gemaakt door een bijdrage uit het *Familie Heersink Fonds*. Films over immaterieel erfgoed uit de provincie Overijssel worden gefinancierd door de Provincie Overijssel.

IE-Spotten is een participatief project. Het Kenniscentrum biedt erfgoedgemeenschappen een digitale infrastructuur, van bordje tot online-omgeving. In de online-omgeving voegen zij zelf foto's, filmpjes, interessante locaties zoals musea en bezienswaardigheden en (korte) beschrijvingen toe. Een professioneel bureau verzorgt de films. Het Kenniscentrum monitort de content die wordt geüpload. Er zijn vertalingen naar het Engels en Duits.

Het project liep door de coronamaatregelen vertraging op. Doordat veel festiviteiten in lockdownperiodes vielen, konden deze niet doorgaan en werden er ook geen films gemaakt. Wel werd er een algemene [promotiefilm van het project IE-spotten](#) gemaakt. Ondertussen hebben erfgoedgemeenschappen met begeleiding van het Kenniscentrum hard gewerkt om hun webpagina's verder in te richten. De volgende pagina's zijn nu actief: [Traditionele bevloeiing van grasland](#), [Paasvuur Espelo](#), [Houtdorp Rijssen](#), [Heggenvlechten](#), [Sint Maartenviering](#), [Chanoekaviezing in Utrecht](#), [Midwinterhoornblazen in Gelderland](#) en de [Maskerade in Brielle](#). Ook zijn de eerste bordjes met een QR-code geplaatst op locaties in Nederland.

Caribisch gebied: uitwerking van de verkenning naar de implementatie van het 2003 UNESCO-verdrag in het Nederlands Caribisch gebied (rapport uit 2018)

Het Kenniscentrum geeft sinds 2015 uitvoering aan de door het ministerie van OCW toegekende subsidieaanvraag *Werkzaamheden ter ondersteuning van het inventariseren en borgen van immaterieel erfgoed in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba) en de Caribische landen (Curaçao, Aruba en Sint-Maarten)*. Het gaat daarbij om de capaciteitstraining voor beleidsmedewerkers per eiland en het opstellen van een implementatieplan voor de uitvoering van het immaterieel-erfgoedverdrag van UNESCO, alsook het ontwikkelen van een startkit voor het inventariseren en via een website ontsluiten van inventarissen immaterieel erfgoed met de eilanden.

Het ministerie van OCW heeft dit project en de bijbehorende projectsubsidie in de afgelopen jaren viermaal verlengd, de laatste keer op 16 december 2020, vanwege de coronacrisis. In de herbestemming van het restbudget van de projectsubsidie voor het Caribisch deel van het Koninkrijk konden dit jaar grote stappen gezet worden. Onder meer in verband met de coronamaatregelen konden helaas niet alle geplande activiteiten plaatsvinden. Het Kenniscentrum diende daarom, voor de vijfde maal, een verzoek tot verlenging in. Ook dit is door het ministerie van OCW goedgekeurd. Daarom zal een aantal activiteiten doorlopen in 2022.

Een lokale erfgoedprofessional uit Curaçao verzorgde in opdracht van het Kenniscentrum op 19 oktober 2021 een training voor beleidsmakers over de implementatie van het 2003 UNESCO-Verdrag: *Strategizing on policy for sustainable implementation. The 2003 Convention and the policy sector in the Dutch Caribbean*. Om deze training een meerwaarde te laten hebben voor de 22 deelnemers, afkomstig uit diverse beleidssectoren van de regering, werd deze ingepland nadat op Aruba eerst een training over cultuur in het algemeen was gegeven. Hierdoor was er een bredere basis van kennis bij de deelnemers aan de training *Immaterieel erfgoed voor beleidsmakers*. Verder is er veel voorbereidend werk verricht en zijn er contacten gelegd, waardoor de trainingen naar verwachting in 2022 voor de andere eilanden kunnen plaatsvinden.

Op het gebied van het bouwen van websites zijn positieve resultaten geboekt in 2021. Sint-Maarten, Bonaire en Saba dienden een plan met begroting in voor de bouw van een website waarop implementatiewerk en een Inventaris van immaterieel erfgoed van het eiland zichtbaar gemaakt worden. Voor Bonaire stelde het Kenniscentrum een projectmedewerker aan om de bouw van de website in goede banen te leiden en met succes, de website *Patrimonio Kultural Intanhibel na Boneiru* werd opgeleverd. Voor Sint-Maarten werd de IRICH-website *I Remember Intangible Cultural Heritage* opgeleverd. Voor Saba is het plan besproken, deze website zal in 2022 gebouwd worden. Met de eilanden Curaçao en Aruba lopen gesprekken over de bouw van de websites. Met Sint-Eustatius blijkt het lastig om contact te krijgen, maar er is vertrouwen dat dat snel zal lukken.

Vierlandenoverleg

De werkgroep *Vierlandenoverleg* (Curaçao, Aruba, Sint-Maarten en Nederland) kwam in 2021 een aantal keer digitaal samen. Besloten werd onder meer om ook vertegenwoordigers van de Openbare Lichamen (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba) te vragen voortaan aan te sluiten bij het overleg, om zo de samenwerking te versterken. Er is gesproken over de voortgang van de *Nominatieprocedure UNESCO Immaterieel Erfgoed Koninkrijk*. In 2022 zal verder worden gewerkt aan de uitwerking van de nominatieprocedure.

AmbachtenLab

In 2018 startte het Kenniscentrum in het Nederlands Openluchtmuseum met de ontwikkeling van het *AmbachtenLab*. Een *AmbachtenLab* is een middel om ambachten te borgen (levend houden,

doorgeven en toekomstige beoefening mogelijk maken), waarbij een museum de locatie en het platform is waar het lab plaatsvindt. Ambachtsmensen, vormgevers en studenten werken tijdens vijf tot acht wekelijkse ontmoetingen samen in een kleinschalig workshop-denktankmodel aan de innovatie van een ambacht.

De methodiek van het *AmbachtenLab* is vooral bedoeld om op het snijvlak van de museale collectie en ambachtelijke kennisoverdracht *stakeholders* met elkaar te verbinden. De methodiek doet een beroep op zowel de museale als de ambachtelijke kennis en vaardigheden rondom een ambacht, en verbindt deze tijdens het werkproces op een natuurlijke manier met elkaar.

In 2020 heeft het Kenniscentrum voor dit project een incidentele subsidie aangevraagd bij het Fonds voor Cultuurparticipatie, welke is toegekend. Nadat duidelijk werd dat door de coronacrisis de doorlooptijd van het project mogelijk niet gehaald zou worden, heeft het Kenniscentrum bij het Fonds voor Cultuurparticipatie één jaar uitstel aangevraagd. Dit uitstel is toegekend. Dit betekent dat het project afgerond moet zijn op 31 december 2022 in plaats van op 31 december 2021. Het toegekende subsidiebedrag is 66.006 euro. Ook de provincie Overijssel heeft het aangevraagde uitstel voor de realisatie van enkele *Ambachtenlabs* toegekend (zie Provincie Overijssel).

AmbachtenLab	In samenwerking met	Jaar	Gefinancierd door
Borduren	Fries Museum en Friesland College (MBO)	2021	Fonds voor Cultuurparticipatie
Klompen maken (stap 2)	Nederlands Openlucht Museum en ROC Rijn IJssel	2021-2022	Fonds voor Cultuurparticipatie
Vlechten van gebruiksvoorwerpen	Zuiderzeemuseum en Hout- en Meubileringscollege in Amsterdam	2022	Fonds voor Cultuurparticipatie
Gouds Plateel	Museum Gouda	2022	Fonds voor Cultuurparticipatie
Blauwdruk	MuseumFabriek Enschede en ROC van Twente	2022	Provincie Overijssel
Wol van gescheperde kudde	MuseumFabriek Enschede en ROC van Twente	2022	Provincie Overijssel
Vlechttechnieken en -materialen	Nederlands Openluchtmuseum, ROC Rijn IJssel en ArtEZ	n.t.b.	Kenniscentrum

Kennisagenda 2021-2024

Met de Kennisagenda wordt door het Kenniscentrum ingespeeld op actuele vragen en uitdagingen, die leven in de praktijk van immaterieel-erfgoedgemeenschappen. Het Kenniscentrum probeert via elke onderzoekslijn kennis te vergaren en handvatten te ontwikkelen om deze vragen te kunnen beantwoorden.

In 2021 startte de nieuwe beleidsperiode en daarmee ook drie nieuwe onderzoeksgebieden

- Immaterieel Erfgoed & Duurzaamheid
- Immaterieel Erfgoed & Diversiteit
- Reflectie op Inventarisatiemethodieken

De opzet van elk onderzoeksgebied is gepubliceerd op de [website](#) van het Kenniscentrum.

Reacties op Kennisagenda 2017-2020 in 2021

- De publicaties [Beleid rond Immaterieel erfgoed](#) en [Ruimte voor immaterieel erfgoed](#) zijn beide goed ontvangen. Ze zijn onder meer via het netwerk verspreid, zoals RCE en Erfgoed Academie.
- Over de publicatie [Houd je immaterieel erfgoed springlevend!](#) is drie keer een webinar georganiseerd. De *Lessons Learned* van elke webinar zijn gedeeld in de Kennisbank.
- De brochure [Erfgoed in Beweging, Immaterieel Erfgoed rondom Vuur](#) is breed verspreid via social media. Daarnaast is de auteur, Jet Bakels, geïnterviewd over de brochure door studenten van de AHK en heeft zij een lezing gegeven bij *Werkplaats Immaterieel Erfgoed* in Vlaanderen rond het thema *immaterieel erfgoed en vuren*.
- De [Keuzekompas](#) is te vinden in de Kennisbank met daarbij verschillende voorstellen hoe je de kompas kunt inzetten. Tijdens de IE-dag op 6 november is de *Keuzekompas* tijdens drie workshops gebruikt. De Kompas bleek een makkelijke manier voor beoefenaren om elkaar beter te leren kennen en ervaringen uit te wisselen.
- De Sinterklaasbrochure, het laatste onderdeel van de Kennisagenda 2017-2020, wordt uitgebracht in 2022.

Tentoonstelling Dier, Mens & Traditie

In 2020 nam het Kenniscentrum het initiatief om, in samenwerking met het Natuurhistorisch museum in Rotterdam, het Vlaamse Centrum voor Agrarische Geschiedenis en diverse erfgoed-gemeenschappen, de tentoonstelling *Dier, Mens & Traditie* te maken. De expositie, die te zien was van 5 juni 2021 tot 30 januari 2022, werd bezocht door ruim 29.000 mensen. NRC-Handelsblad (22-6-21) en Dagblad Trouw (29-7-21) besteedden uitgebreid aandacht aan de expositie.

De [expositie](#) in Rotterdam toont een twaalfstal vormen van immaterieel erfgoed waarin dieren centraal staan: van kievitseieren zoeken (en de nesten beschermen) en de schaapsherder met rondtrekkende kudde, tot de valkerij en de *Anansi*-verteltraditie.

De tentoonstelling is ontwikkeld in co-creatie met de erfgoedgemeenschappen. Het initiatief kwam voort uit de onderzoekslijn *Immaterieel Erfgoed in Beweging* (Kennisagenda 2018-2021), waarin erfgoed aan de orde kwam, dat te maken heeft met veranderende normen en waarden in de samenleving. In dit geval ging het debat over dierenwelzijn. Speciaal hiervoor werd in samenwerking met het Centre for Sustainable Animal Stewardship (Universiteit Utrecht en Wageningen University & Research) een dialoogtafel met vragen en stellingen ontworpen.

Internationaal: adviesfuncties

In het kader van de accreditatie van het 2003 UNESCO-verdrag vervult het Kenniscentrum structureel adviesfuncties voor het Intergouvernementeel Comité dat dit Verdrag aanstuurt en waarvan Nederland sinds 2019 deel uitmaakt.

Maar in de eerste plaats adviseert het Kenniscentrum de Nederlandse delegatie bij haar inbreng voor de 16de Intergouvernementele Comité-meeting, oorspronkelijk gepland in Colombo Sri Lanka van 13 tot 18 december 2021, maar vanwege de coronacrisis - net als in 2020 - omgevormd tot een webmeeting.

De belangrijkste werkzaamheden van het Kenniscentrum voor de Nederlandse delegatie bestaan uit het schrijven van een advies op de ingediende nominatiedossiers voor bijschrijving, waarover Nederland als lid van het Intergouvernementeel Comité mede beslist.

Unesco Landenrapportage

Elke zes jaar wordt er van lidstaten van UNESCO een uitgebreide rapportage verwacht van de implementatiewerkzaamheden bij het 2003 UNESCO-Verdrag. Door herziening van de procedure werden de lidstaten in de Europese regio gevraagd om in 2021 deze rapportage in te dienen.

Het ministerie van OCW stelde hierop een kerngroep samen met vertegenwoordigers van

- Ministerie van OCW
- Caribisch deel van het Koninkrijk
- Nederlandse UNESCO-commissie
- Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

Voor de rapportage is een zeer uitgebreid vragenformulier ingevuld, bestaande uit diverse onderdelen. Er wordt zowel naar beleidsinspanningen als naar inspanningen van Ngo's en erfgoed-gemeenschappen gevraagd. Daarbij wordt geïnformeerd naar wat er zoal gedaan is, en naar (beleids-)plannen voor de komende jaren.

Om informatie op te halen, besloot de kerngroep een *stakeholder mapping* te doen en dialoog-sessies te organiseren. De sessies leverden veel informatie en een grote mate van betrokkenheid op van diverse partijen en individuen die zich met immaterieel erfgoed bezighouden, zoals vertegenwoordigers van immaterieel erfgoedgemeenschappen, relevante stakeholders, beleidsmedewerkers van diverse ministeries, nationale cultuurfondsen, onderzoeksinstituten, de culturele sector en experts op gebied van immaterieel erfgoed.

Het doel om zoveel mogelijk invalshoeken en perspectieven op te halen, werd bereikt: bij maar liefst 123 experts en organisaties werd input opgehaald. De samenwerking was goed en bracht de verschillende stakeholders in het Europese en het Caribisch deel van het Koninkrijk dichter tot elkaar. De Landenrapportage van Unesco geeft een goed overzicht van alle implementatiewerkzaamheden in de afgelopen jaren en een goede basis om de komende jaren op voort te bouwen.

Bijschrijvingen Representatieve Lijst van Immaterieel Erfgoed van de Mensheid

In maart 2020 zijn twee nominatiedossiers bij UNESCO ingediend, waar Nederland, en dus het Kenniscentrum, bij betrokken was: *Corsocultuur* en *Valkerij*. Corsocultuur werd namens het Koninkrijk der Nederlanden ingediend; Valkerij was een bestaand dossier bij UNESCO waarbij Nederland samen met enkele andere landen aansluiting zocht. Het opstellen van de nominatiedossiers was een intensief proces, waarbij het Kenniscentrum zeer nauw betrokken was. Tijdens de vergadering van het Intergouvernementeel Comité is over beide nominaties positief beslist en zijn beide ingeschreven in de Representatieve Lijst van Immaterieel Erfgoed van de Mensheid.

In maart 2021 is het nominatiedossier *Zomercarnaval Rotterdam* ingediend bij UNESCO. In verband met achterstanden bij UNESCO is al bekend dat deze nominatie niet tijdens de vergadering van het Intergouvernementeel Comité in 2022 zal worden behandeld, maar helaas zal worden doorgeschoven.

Daarnaast werkte Nederland, en dus het Kenniscentrum, in 2021 aan het multinationale nominatiedossier van *Traditional Irrigation* (Traditionele bevoeiing van grasland). Voor deze nominatie werkt Nederland samen met Oostenrijk (coördinator), Zwitserland, België, Duitsland en Luxemburg. Dit dossier zal in maart 2022 bij UNESCO worden ingediend.

Evaluatie Ngo-accreditatie Kenniscentrum bij UNESCO

Elke vier jaar wordt er van Ngo's met een UNESCO-accreditatie een uitgebreide rapportage verwacht van de implementatiewerkzaamheden die uitgevoerd zijn in het kader van het 2003 UNESCO-Verdrag.

In 2021 heeft het Kenniscentrum een rapport ingediend. Tijdens de 16de vergadering van het Intergouvernementeel Comité inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed (13-18 december 2021) is besloten de Ngo-accreditatie van het Kenniscentrum met vier jaar te verlengen.

Uitvoeringspartner programma Internationale Erfgoedsamenwerking (2021-2024)

Onderdeel van het internationaal cultuurbeleid van Nederland is sinds een aantal jaren het programma *Gedeeld Cultureel Erfgoed* (GCE); met ingang van 2021 omgedoopt tot *Internationale Erfgoedsamenwerking* (IE). Nadat de aanvraag van het Kenniscentrum om aan dit programma te kunnen deelnemen in de loop van 2021 was gehonoreerd, is het Kenniscentrum als uitvoeringspartner tot dit programma toegetreden. Daartoe ontvangt het Kenniscentrum gedurende de periode 2021-2024 een projectsubsidie van 80.000 euro per jaar.

Het Kenniscentrum zal zich in tegenstelling tot de andere uitvoeringspartners: DutchCulture, de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed en het Nationaal archief, als enige volledig focussen op immaterieel erfgoed.

Met de inzet op immaterieel erfgoed en vooral op het gedeelde immaterieel erfgoed van erfgoedgemeenschappen met een migratieachtergrond in Nederland en van erfgoedgemeenschappen in herkomstlanden als Suriname, India, Indonesië en het Nederlands Caribisch gebied zal het Kenniscentrum een gewenste aanvulling kunnen zijn op het programma Internationale Erfgoedsamenwerking. In 2022 wil het Kenniscentrum een projectcoördinator aanstellen, die effectief uitvoering zal gaan geven aan de bijdrage van het Kenniscentrum aan het programma *Internationale Erfgoedsamenwerking*.

Marketing & Communicatie

Bezoekersaantallen en tevredenheid

Vanuit marketing- en communicatie-oogpunt was 2021 opnieuw een uitdagend jaar, waarin veel tijd is besteed aan in- en externe communicatie over de gevolgen van de coronamaatregelen. De bezoekersaantallen zijn gestegen vanaf het moment van openen in mei en het museum werd zeer goed bezocht in de zomermaanden. Uiteindelijk hebben 303.219 bezoekers het museum fysiek bezocht. Daarmee staat het museum op plaats drie van het best bezochte museum in Nederland.

Tijdens de sluiting werden online-activiteiten extra uitgelicht, waarbij gekozen is om in te zoomen op maandthema's. Binnen een specifiek onderwerp zijn podcasts, video's en columns ontwikkeld. Het online-bereik van Facebook, het kanaal waar de grootste groep van het museum zich bevindt, is opnieuw gestegen. Het bereik steeg met 38,4% ten opzichte van 2020. Het aantal bezoekers op de website daalde echter met 15,8%. In totaal ontving het Nederlands Openluchtmuseum 676.608 websitebezoekers.

De meest populaire pagina was *Verdiep*. Op deze pagina werden de maandthema's uitgelicht tijdens de periode waarin het museum gesloten was. Dit is ook terug te zien in de statistieken van de nieuwsbrieven met verdiepende content. Gedurende het jaar zijn cross-mediale campagnes ingezet rondom het jaarthema *ambachten*, de zomervakantieperiode, en de zomeravonden die in augustus voor het tweede jaar op rij georganiseerd werden. En er is een start gemaakt met het laden van het winterseizoen.

Het museum is door bezoekers in 2021 opnieuw beloond met gemiddeld een 8,5. Een prachtig cijfer, dat laat zien dat het publiek het museum en de activiteiten die worden georganiseerd, enorm waardeert, ook in de situatie waar coronamaatregelen van kracht zijn. Ook blijft het museum *Kidsproof*: Museuminspecteurs, kinderen tot en met 12 jaar, geven als rapportcijfer een 8,7. Daarmee is het museum één van de 65 meest kindvriendelijke musea in Nederland.

Free publicity

Behalve communicatie over de maatregelen en sluiting van de culturele sector, zorgde de opening van het nieuwe Collectie Centrum Nederland en de opening van Venezia, de eerste ijssalon van Nederland, voor veel positieve pers aandacht. Ook is volop geïnvesteerd in de nieuwe *Ambachten-werkplaats* en *Vakantiehuis Warnsveld*. Laatstgenoemde wordt in het najaar van 2022 geopend.

Interne communicatie

Begin 2021 is een nieuwe manier van digitaal samenwerken geïntroduceerd en is het Microsoft-programma *Sharepoint* geïmplementeerd. Voor medewerkers betekent dit dat relevante, actuele informatie sneller beschikbaar is, op elk gewenst moment.

Partners*CBF*

Het Nederlands Openluchtmuseum is een Erkend Goed Doel. Dat betekent dat het museum voldoet aan strenge kwaliteitseisen. Toezichthouder CBF controleert dit. Voor de cijfermatige toelichting en de reflectie op het integriteitsbeleid wordt verwezen naar bijlage 2.

*VriendenLoterij**Vaste bijdrage*

De VriendenLoterij is hoofdpartner van het Nederlands Openluchtmuseum en steunt het museum sinds 2008 met een vaste bijdrage van 500.000 euro per jaar. Deze structurele steun kan het museum inzetten om de presentaties in het museum te actualiseren en te verlevendigen. In 2021 is de vaste bijdrage besteed aan de ontwikkeling van een *Ambachtenroute* en de realisatie van een nieuwe wisseltentoonstelling over Ambachten: *Makers in Beeld*. Ook heeft het museum speciale activiteiten georganiseerd rondom het 25-jarig bestaan van de Tram. De overige gelden zijn ingezet voor verlevendiging van bestaande presentaties.

Bestedingen in 2021

Verlevendiging bestaande projecten	160.000
Tentoonstelling <i>Makers in Beeld</i>	77.102
Tramjubileum	26.832
Ambachtenroute	66.753
Eindtotaal	330.687

Met de steun van de VriendenLoterij kan het museum de geschiedenis echt tot leven brengen: met herkenbare verhalen van mensen door de eeuwen heen, met activiteiten die uitnodigen en activeren, met presentaties die reflecteren op het verleden, het heden én de toekomst. Deze verlevendiging maakt het Nederlands Openluchtmuseum uniek. Uit het jaarlijks bezoekers-onderzoek blijkt ook dat dit kenmerk door een groeiende groep bezoekers enorm wordt gewaardeerd.

Geoormerkt werven

Uniek aan de VriendenLoterij is dat deelnemers zelf kunnen kiezen welk goed doel of welke culturele organisatie zij steunen met hun maandelijkse inleg door *geoormerkt* mee te spelen. Steeds meer mensen spelen mee voor het Nederlands Openluchtmuseum. Het museum heeft in 2021 een opbrengst van 368.479 euro uit *geoormerkt werven*.

Extra aanvraag voor bijzonder project

Incidenteel kan het museum ook rekenen op extra steun van de VriendenLoterij voor spraakmakende projecten. Zo ontving het Openluchtmuseum tijdens het *Goed Geld Gala 2020* een extra toekenning van 750.000 euro voor de *Ambachtenwerkplaats*. Deze nieuwe locatie is in december 2021 geopend voor publiek. In de werkplaats kunnen bezoekers onder begeleiding van een deskundig ambachtencoach zelf aan de slag met ambachtelijke technieken.

Fondsen en stichtingen

Het Nederlands Openluchtmuseum is dankbaar voor de steun van diverse fondsen en stichtingen in 2021. Dankzij deze bijdragen kan het museum bijzondere netwerkactiviteiten, tentoonstellingen en educatieve projecten realiseren.

Het Mondriaan Fonds heeft in 2021 een bijdrage toegekend van 250.000 euro voor de inrichting en presentatie van *Vakantiehuis Warnsveld*. Het Vfonds heeft zich ook verbonden aan dit project met een bijdrage van 150.000 euro.

Het Fonds voor Cultuurparticipatie droeg 85.000 euro bij aan de *Maand van de Geschiedenis*. Het Prins Bernhard Cultuurfonds en het Internationale Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) hebben 5.000 euro bijgedragen aan de *Maand van de Geschiedenis*.

Het jongerenproject *#THISIsPrikko* kon rekenen op de steun van diverse partners: Fonds 21 kende een bijdrage van 24.000 euro toe, het VSBfonds droeg 28.000 euro bij, Presikhaaf University 10.500 euro en het Wijkplatform Presikhaaf steunde het project met 6.000 euro.

Sponsoring

Zeer erkentelijk is het Nederlands Openluchtmuseum de bedrijven die in 2021 aan het museum verbonden waren. Sponsoren leveren een belangrijke bijdrage aan de financiering van het museum en maken nieuwe ontwikkelingen mede mogelijk.

Afgelopen jaar mocht het museum NH1816 als partner verwelkomen. Dankzij een mooie financiële bijdrage konden de activiteiten rondom *25 jaar tram* uitgebreid worden en is er een nieuwe presentatie in de remise ontwikkeld. In samenwerking met hoofdpartner DHL is de presentatie in de Van Gend & Loos-loods in het museum geactualiseerd. Nationale Nederlanden organiseerde een *Open museumweek* in de eerste week na zeven maanden sluiting, en nam 1.050 kaarten af. Dankzij Rijkswaterstaat kon er een nieuwe presentatie in de *Watersnoodwoning* gerealiseerd worden. Freia Holding financierde een nieuwe presentatie in zuivelfabriek Freia en Kadaster investeerde in een presentatie in het entreegebouw. Met zorgorganisatie Pleyade, TU Eindhoven en Alzheimer Nederland heeft het museum de samenwerking rond een nieuw herinneringsproject verder verkend.

Tijdens de jaarlijkse relatiebijeenkomst zijn de partners van het museum rondgeleid door ijssalon Venezia en de nieuwe tentoonstelling over Ambachten. Overige contactmomenten met de bedrijfspartners vonden in 2021 met name digitaal plaats. Het museum dankt de partners voor hun flexibiliteit in deze uitdagende omstandigheden.

Particulieren

Het museum is trots op de betrokkenheid van de particuliere gevers, onder wie de leden van De 12 Provinciën en de Donateurs.

Dankzij een particuliere schenking heeft het museum in 2021 een impuls kunnen geven aan de zichtbaarheid van immaterieel erfgoedgemeenschappen in Nederland. Vanzelfsprekend werkt het Nederlands Openluchtmuseum hiervoor nauw samen met het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland.

De educatieve activiteiten van het museum worden ook ruimhartig ondersteund door particuliere schenkers. Hierdoor is het museum in de gelegenheid geweest om nieuwe educatieve programma's te ontwikkelen en extra museumdocenten in te zetten.

Ondernemerschap

Algemeen

Op het gebied van ondernemerschap is 2021 een uitdagend jaar geweest. Met het coronateam, dat in 2020 in het leven is geroepen, heeft het museum zo goed mogelijk geanticipeerd op de doorlopend wijzigende coronamaatregelen. Hoewel kostenbewustzijn extra aandacht kreeg, is het museum de kansen niet uit de weg gegaan. De perioden dat het museum gesloten was voor publiek zijn benut voor groot onderhoud aan terreinen en (collectie-) gebouwen.

De impact voor de medewerkers is ook groot geweest. De organisatie heeft flexibiliteit getoond, waardoor accelereren op de momenten dat het kon, mogelijk was. Dit heeft in de zomer geleid tot mooie bezoekerscijfers met een hoge tevredenheidsscore.

Publieksdiensten

Van de ruim 303.000 bezoekers in 2021 was 87% dagbezoeker en 13% groepsbezoeker (particulier, zakelijk en onderwijs). De museumkaarthouders vertegenwoordigden 36% van het totaal aantal bezoekers.

Door de gedwongen sluiting is het totaal aantal bezoekers achtergebleven bij de begroting. In de zomermaanden zag het museum echter wel een flinke opleving van bezoekersaantallen, waarbij de verwachting ruim werd overtroffen.

De gemiddelde entreprijs is in 2021 licht gestegen ten opzichte van 2020, als gevolg van de eenmalige hogere VIP-kaartvergoeding. Regulier is er echter wel sprake van een lichte daling. Deze is met name terug te zien bij de groepsbezoekers, terwijl de gemiddelde entreprijs bij de reguliere bezoekers iets is gestegen.

De bezoekers van het Nederlands Openluchtmuseum staan centraal. Ook in de bedrijfsvoering gaat er veel aandacht naar hen uit. Dit wordt gewaardeerd: uit het bezoekersonderzoek, dat ook in 2021 is uitgevoerd, blijkt dat de bezoekers de gastvrijheid en publieksdiensten, zoals de Entree en de Tram, bijzonder hoog waarderen. Ook het horeca-aanbod en de gastvrijheid worden gewaardeerd. Natuurlijk is er ruimte voor verbetering en daar heeft het museum doorlopend aandacht voor.

Retail

De museumwinkel en de bakkerijwinkel zijn erg in trek bij de museumbezoeker. Het assortiment spreekt aan en dat is terug te zien in de flink toegenomen gemiddelde besteding in de winkels. De museumproducten worden goed gewaardeerd. Het museumbier is populair, in 2021 was het jubileumbier van de tram, *Trammelant*, een groot succes.

Het assortiment in de bakkerij is in 2021 uitgebreid. Bezoekers nemen producten mee als *take away*, en voor thuis. Ook is het ruime aanbod van bijzondere bakproducten erg in trek.

Horeca

Het was voor de horecamedewerkers van het museum een zeer bewogen jaar. Een jaar van meerdere gezichten – van volledig open, open met beperkte capaciteit, geopend voor *to go* tot volledige sluiting. Alle scenario's zijn uitgevoerd. Dit was met name voelbaar in de banquet-activiteiten, die nagenoeg stillagen. Al met al dus een enerverende periode, maar ook een periode

vol onduidelijkheid over de ontwikkeling van de coronamaatregelen. Die onduidelijkheid liet zich voelen in de afdeling: er was onrust en onzekerheid.

De horecamedewerkers hebben zich flexibel getoond in dit jaar van hollen en stilstaan. In de periode van sluiting zijn de medewerkers zoveel mogelijk ingezet in andere afdelingen. Hiervoor hebben we een interne vacaturebank ingericht. Met als doel het personeel betrekken, gemotiveerd houden en nuttig inzetten.

De gemiddelde besteding in de dag-horeca bedroeg in 2021 6,67 euro per reguliere dag-bezoeker. Dit is circa 18% boven de begroting. De nieuwe locatie Venezia heeft hier ook aan bijgedragen. Ook de Poffertjeskraam en Herberg de Hanekamp hebben het, dankzij de ruime terrassen, goed gedaan.

Tijdens de perioden van sluiting is vooral aan kostenreductie gewerkt, onder andere voorraad-beheersing en *waste*-beperking hadden de aandacht.

Sales & Events

De groepsreserveringen werden wederom hard getroffen door de beperkende maatregelen. Er was nagenoeg niets mogelijk, ook niet gedurende de perioden dat het museum wel open mocht. De groepsreserveringen die doorgang konden vinden, waren beperkt van omvang. Uiteindelijk heeft het museum ongeveer 600 zakelijke en particuliere groepen geboekt en een kleine 300 educatieve groepen.

Daarnaast was de personeelsplanning een forse uitdaging en dit heeft er zelfs toe geleid dat het museum niet alle reserveringsaanvragen kon honoreren.

Het omzetniveau in 2021 is uitgekomen op circa 43% van het niveau voor het coronatijdperk.

De grotere events, zoals *Landleven*, zijn niet doorgegaan. Wel heeft het Nederlands Openluchtmuseum het event *Zomeravonden* kunnen organiseren, evenals de *Kerstmarkt voor bedrijven*.

Organisatie

Organisatieontwikkeling

In 2021 heeft het Nederlands Openluchtmuseum weer belangrijke stappen gezet in de organisatie-ontwikkeling. Dit ondanks de regelmatige onderbrekingen vanwege de coronamaatregelen. Zo is de identiteit van het Openluchtmuseum onderzocht en uitgewerkt, evenals een nieuwe missie en visie. Het strategisch en tactisch beleid is uitgewerkt voor de periode 2021-2028.

De organisatieontwikkeling is gestoeld op een aantal principes, waaronder de *PDCA-cyclus* als kwaliteitszorgsysteem, *Dienend Leiderschap* als stijl van leidinggeven en het verder doorvoeren van *Projectmatig Werken*. Twee belangrijke organisatie-checks zijn in 2021 uitgevoerd. Een nieuwe ronde interviews met alle leidinggevendenden en het medewerkersonderzoek in het voorjaar hebben weer belangrijke input opgeleverd voor de verdere ontwikkeling van de organisatie.

Voor het medewerkersonderzoek geldt dat de resultaten op alle onderdelen verbeterd zijn ten opzichte van 2019. Citaat: "Wanneer we kijken naar de gemiddelde scores per thema, dan zien we dat over de gehele linie positief wordt gecoörd. Ook in 2019 was dit reeds het geval. Over de gehele linie is er een toename ten opzichte van de eerste meting (2019) waarneembaar. Met name op de thema's communicatie en medewerkersbeleid is een flinke stijging waarneembaar van het gemiddelde met respectievelijk 0,66 en 0,72 punt toename. Dit jaar scoort geen van de thema's gemiddeld lager dan neutraal (4)."

De organisatieontwikkeling vindt plaats in nauwe samenwerking met alle leidinggevenden, *key-players* en OR. Op deze manier is het mogelijk om de geloofwaardigheid en haalbaarheid van de voornemens continu te monitoren en de gewenste cultuurverandering te bewerkstelligen.

In 2021 is toegewerkt naar een vernieuwde opzet van de topstructuur, waarbij de directeur-bestuurder een deel van de directietaken heeft gedelegeerd aan de directeur bedrijfsvoering. Zij geven als tweehoofdige directie leiding aan de organisatie. De directie vormt tezamen met de financieel manager en de HR/KAM-manager het MT. Dit alles is verwerkt in een bijstelling van de organisatiestructuur per eind 2021. Ook is de overlegstructuur heringericht vanwege de installatie van een tweehoofdige directie.

Op de werkconferentie met alle leidinggevenden, *key-players* en OR in het najaar werd zichtbaar dat de samenhang van de organisatieontwikkeling duidelijk en effectief is en er in de organisatie veel energie is om door te gaan op de ingeslagen weg. De herijking met onder meer de interviews met alle leidinggevenden en het medewerkersonderzoek inclusief de focusgroepen van het voorjaar hebben hun vruchten afgeworpen.

Er wordt, ter verdere professionalisering van de projectorganisatie, een projectbureau ingericht en de intervisie wordt in 2022 voortgezet. Deze in 2021 ingevoerde intervisiebijeenkomsten, waarin leidinggevenden elkaar veel beter weten te vinden en met elkaar allerlei issues aanpakken, blijken succesvol.

Milieubeleid

Duurzaamheid staat voor het Nederlands Openluchtmuseum centraal en is een van de strategische doelstellingen. De kernprincipes van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) zijn een vast onderdeel bij ieder besluit en iedere activiteit.

Milieubeleidsplan

Het Milieubeleidsplan 2021-2024 is opgesteld op basis van het vastgestelde Strategisch Beleidsplan 2021-2028. Dit plan wordt na afstemming met het tactisch beleid begin 2022 vastgesteld.

MVO

Het *Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Beleid* is eind 2020 vastgesteld. In de huidige afdelingsjaarplannen wordt nu aandacht besteed aan het thema *duurzaamheid*. Hieruit zijn de MVO-doelstellingen opgesteld voor het jaar 2022.

Energie

Het elektriciteit- en gasverbruik is licht gestegen ten opzichte van vorig jaar. Alleen het waterverbruik toont een kleine daling vanwege het lagere aantal bezoekers.

Project Verduurzaming Rijksmusea

In samenwerking met Royal Haskoning DHV en de Museumvereniging hebben we dit jaar het Project *Verduurzaming Rijksmusea* uitgevoerd. Om te voldoen aan de klimaatwet is samen met 20 musea een routekaart gemaakt naar 2030 en 2040. Er wordt inzicht gegeven in maatregelen en middelen voor 40% CO₂-reductie in 2030 en 60% reductie in 2040. De totale investeringskosten voor het Nederlands Openluchtmuseum worden geraamd op 19,3 miljoen euro.

Vergunningen

Begin september is de omgevingsvergunning verleend voor de ontwikkeling van *Veld*. Er is ook een vergunning verleend voor de interne verbouwing van het Aulagebouw (Ambachtenwerkplaats).

In 2021 is vergunning verleend voor het *AVROTROS Muziekfeest* op het plein, *Rondje Nederland*, *Kerstmarkt* en *Winter* inclusief de schaatsbaan.

Afvalstoffen

De afvoer van afvalstoffen (12%) nam af ten opzichte van vorig jaar, maar de kosten voor afvoer van afvalstoffen zijn gestegen (7%). Minder afval, maar de kosten blijven hoog.

Duurzaamheidskeurmerk Green Key

We hebben wederom, met een mooie score, *Green Key Goud* behaald. Dit betekent dat we op het gebied van duurzaamheid op de juiste weg zijn.

Erfgoedwet, huisvesting 2021

Rijkshuisvestingsstelsel

Het nieuwe Rijkshuisvestingsstelsel voor musea, dat per 1 januari 2017 is ingegaan, is dit jaar in opdracht van het ministerie van OCW geëvalueerd door onderzoeksbureau Brink. Er zijn interviews gehouden met het museum en de ingevulde enquêtes zijn uitvoerig besproken. Onderdeel van deze evaluatie is het tekort aan ontvangen gebruiksvergoedingsbijdrage van OCW vanaf 1 januari 2017. Dit betreft een structureel bedrag van 106.957 euro per jaar exclusief indexering. Dit dossier ligt eveneens bij OCW. Ook is het onderdeel *kosten bij vertrek* uit de depots Tiel en Schaarsbergen besproken. Het eindrapport van deze evaluatie hebben we op 13 juli 2021 van OCW ontvangen. Het jaar 2022 zal een overgangsjaar worden, waarna het nieuwe Rijkshuisvestingsstelsel op 1 januari 2023 in werking zal treden. De bovenvermelde onderdelen (gebruiksvergoeding en kosten bij vertrek) zijn nog onderwerp van gesprek tussen OCW en het museum.

Depotgebouwen

Medio 2020 is het nieuwe Collectie Centrum Nederland (CC NL) in Amersfoort opgeleverd, dat onderdak biedt aan de collecties van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Rijksmuseum, Paleis het Loo en het Nederlands Openluchtmuseum. Direct na de oplevering is de verhuizing in een vijftal fasen in volle omvang en voortvarend van start gegaan en medio 2021 afgerond. Als gevolg hiervan zijn de huurovereenkomsten van de huidige depotgebouwen in Tiel en Schaarsbergen in juni 2020 opgezegd bij het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), waarbij een opzegtermijn van 12 maanden in acht is genomen. In juni 2021 zijn de beide depots daadwerkelijk afgestoten en heeft de wederoplevering en overdracht aan het RVB plaatsgevonden. De kosten van vertrek voor depot Schaarsbergen bedragen 190.000 euro.

MeerJarenOnderhouds- en InvesteringsPlan (MJOP en MJIP)

In 2019 heeft het museum besloten de conditie te meten van het vastgoed volgens de NEN 2767-methodiek. Hiermee is het MJOP definitief in het bedrijfsproces geïmplementeerd. Het gaat om 143 Museale gebouwen/objecten, 40 Dienstgebouwen Rijksvastgoedbedrijf en 21 Dienstgebouwen Nederlands Openluchtmuseum. Eind 2019/begin 2020 zijn alle gebouwen onderworpen aan een nulmeting voor dit initiële MJOP. Deze conditiemeting omvatte de complete buitenschil plus de elektrotechnische (E = laag- en hoogspanningsinstallaties, verlichting, communicatie etc.) en werktuigbouwkundige installaties (W = verwarming, luchtbehandeling en koelingsinstallaties), liften en brand- en inbraakinstallaties. De vastgestelde gebreken worden in het MJOP vertaald naar onderhoudsmaatregelen en afhankelijk van de urgentie in één van de komende jaren vastgepind. De onderhoudsingrepen worden in de uitvoering projectmatig aangepakt. Intussen is dit proces van jaarlijks schouwen, bijstellen, plannen en projectmatig onderhouden ingebed in de organisatie. Voor de uitvoering van het onderhoud volgen we de onderhouds-jaarplanning, waarin alle taakstellende onderhoudsingrepen (preventief onderhoud, herstelwerkzaamheden, groot-

schalig onderhoud, etc.) voor dat jaar zijn opgenomen. Overeenkomstig het MJOP is het preventieve/contractonderhoud, reparatieonderhoud, klein en grootschalig onderhoud (alle geplande onderhoudsingrepen) voor 2021 uitgevoerd.

Financiële resultaten en exploitatie

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat over 2021 is uitgekomen op 2.534.347 euro. Dit is voor onttrekking en dotatie aan de bestemmingsreserves. De dotatie 2021 aan de bestemmingsreserve KIEN bedraagt 129.491 euro. De bestemmingsreserve KIEN is gevormd voor de activiteiten van KIEN, namelijk het bevorderen van de bescherming en kennis van immaterieel erfgoed, waarvoor KIEN subsidie ontvangen heeft. Na de mutaties in de bestemmingsreserves blijft er een positief resultaat over van 2.404.857 euro. Dit resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Het exploitatieresultaat is positiever dan begroot. Met de begrote bezoekersaantallen van 450.000 was de begroting van 2021 verliesgevend, maar met het eind 2020 vanuit OCW toegezegde tweede aanvullende steunpakket voor de culturele sector voor de eerste helft van 2021 van ongeveer 2,8 miljoen euro heeft het museum een kostendekkende begroting voor 2021. De in 2021 definitief ontvangen eenmalige aanvullende subsidie 2021-2024 voor de eerste helft van 2021 voor publieksactiviteiten bedraagt 2.895.400 euro. Door de sluitingen in 2021 van het museum vanwege corona heeft het museum 303.219 bezoekers binnengehaald: 146.781 minder dan begroot.

De publieksinkomsten blijven met 1.712.342 euro fors achter ten opzichte van de begroting. Voor de gedeelde publieksinkomsten vanwege de coronamaatregelen heeft het museum van OCW vanuit het vierde steunpakket voor de culturele sector voor het derde kwartaal 2021 een eenmalige aanvullende subsidie 2021-2024 voor publieksactiviteiten ontvangen van 1.054.100 euro. Op 31 januari 2022 is het vijfde specifieke steunpakket van OCW voor de culturele sector bekendgemaakt voor de periode 28 november 2021 tot en met 8 maart 2022. Conform de uitgangspunten en het besluit van 25 februari 2022 betekent dit voor het Nederlands Openluchtmuseum een eenmalige aanvullende subsidie 2021-2024 voor publieksactiviteiten van ruim 1,9 miljoen euro. Van deze aanvullende subsidie is door het museum 649.072 euro toegekend aan 2021 en het overige aan het boekjaar 2022. In totaal heeft het museum in 2021 4.598.572 euro aan eenmalige aanvullende steun van OCW ontvangen ten opzichte van 4.989.400 euro in 2020. Dit is 1.798.572 euro meer dan begroot.

Daarnaast heeft het museum recht op de *Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid* (NOW) 3.1 voor de periode november 2020 tot en met januari 2021, omdat het omzetverlies van het museum meer dan 20% is over die periode. Van de NOW 3.1 is 212.606 euro toegerekend aan het boekjaar 2021. Tevens heeft de definitieve aanvraag NOW 1 2020 nog een bedrag van 12.779 euro extra opgeleverd. Door de aanvullende steun van OCW en de goede publieksinkomsten in de zomerperiode heeft het museum verder geen recht op de NOW in 2021. In totaal heeft het museum aan tegemoetkoming in 2021 vanuit de NOW 225.385 euro ontvangen ten opzichte van 707.865 euro in 2020.

Door de lagere bezoekersaantallen in 2021 is er kritisch gekeken naar de kosten en zijn er over de hele breedte kostenbesparingen gerealiseerd. De lasten 2021 zijn daardoor met 2.253.143 euro aanzienlijk lager dan begroot. Door de kostenbesparingen, de aanvullende subsidies vanuit de steunpakketten van OCW en de tegemoetkoming NOW van het UWV schrijft het museum nog zwarte cijfers. Zonder de extra steun had het museum een verlies gerealiseerd van ongeveer 2,8 miljoen euro. Een groot gedeelte van de aanvullende subsidie van OCW van 2.404.857 euro is in 2021 gedoteerd aan de algemene reserve. Met deze reserve kan het museum de gevolgen van

corona in het boekjaar 2022 en volgende jaren opvangen. Gelet op de verhouding subsidies/eigen inkomsten is het museum geen publiekrechtelijke instelling als bedoeld in de Aanbestedingswet.

Financiële positie

Liquiditeit

De liquiditeiten bedragen per ultimo 2021 16,7 miljoen euro. Deze liquiditeiten zijn grotendeels bestemd voor bestemmingsreserves en vooruit ontvangen bedragen, geoormerkt voor activiteiten/onderhanden projecten, toekomstig groot onderhoud volgens het meerjarenonderhoudsplan en investeringen in de Rijksvastgoedgebouwen. Dit betekent dat de vrij beschikbare liquiditeiten van ongeveer 5,7 miljoen euro voor de exploitatie van het museum, het doen van (vervangings-) investeringen en de aflossing van de lening op de middellange termijn, beperkter zijn dan het huidige saldo van 16,7 miljoen euro. Het Openluchtmuseum is zich bewust van deze situatie en liquiditeitsmanagement heeft daarom ook de volle aandacht.

Solvabiliteit/weerstandsvermogen

In 2021 is zowel de solvabiliteit als het weerstandsvermogen toegenomen. De belangrijkste reden hiervan is het positieve exploitatieresultaat over 2021, wat voornamelijk een gevolg is van de aanvullende subsidies vanuit de steunpakketten van OCW. Voor 2022 heeft het museum een sluitende begroting opgesteld, ervan uitgaande dat er in 2022 geen corona-beperkende maatregelen meer getroffen worden of dat er aanvullende steun vanuit OCW nodig is. Het museum is uiteindelijk vanwege corona van 19 december tot 25 januari 2022 gesloten geweest, waardoor de belangrijke winteropenstelling teniet is gegaan. Het verlies van de gederfde publieksinkomsten en de uitgaven van de winteropbouw zijn opgevangen met het toegekende vijfde eenmalige aanvullende steunpakket van OCW van 28 november 2021 tot en met 8 maart 2022. Hiermee is de financiële impact op de begroting 2022 geminimaliseerd en is de begroting realiseerbaar. Het museum verwacht dat de solvabiliteit en het weerstandsvermogen in 2022 gelijk blijven. Voor de ratio's met de financiële positie van 2021 en 2020 wordt verwezen naar onderstaand overzicht.

Ratio's conform verantwoording OCW**Financiële positie en ratio's****EUR x 1.000****31-12-2021 31-12-2020****Activa**

Vaste activa	10.681	11.256
Vorraden	310	238
Vorderingen	2.391	1.246
Liquide middelen	16.676	14.185
Vlottende activa	19.377	15.669
Totale activa	30.058	26.925

Eigen vermogen	8.637	6.103
Voorzieningen	1.623	1.869
Langlopende schulden	11.422	11.102
Kortlopende schulden	8.376	7.851
Totale passiva	30.058	26.925

Totale baten	27.668	25.348
---------------------	---------------	---------------

Ratio's

Liquiditeit (Vlottende activa - Voorraden / Kortlopende schulden)	2,3	2,0
Solvabiliteit (Eigen vermogen / Totaal vermogen)	28,7%	22,7%
Weerstandsvermogen (Eigen vermogen / Totale baten)	31,2%	24,1%

Risico's en onzekerheden*Continuïteit*

De realisatie van de *Canon van Nederland* in 2017 heeft een forse impact gehad op de exploitatie van het Nederlands Openluchtmuseum, zowel organisatorisch als financieel. Met de komst van de *Canon van Nederland*, het *Canon Netwerk*, *Entoen.nu* en de *Maand van de Geschiedenis* speelt het Openluchtmuseum een prominente rol in Nederland. Voor het Canon Netwerk is door het ministerie van OCW een aanvullende projectsubsidie toegekend en in 2021 is 100.000 euro structureel aan subsidie voor de Canon verstrekt. De overige bovenstaande activiteiten worden grotendeels uit de exploitatie van het museum gefinancierd.

De opening van de Canon heeft niet geleid tot hogere bezoekersaantallen. Het is een verbreding van de activiteiten van het museum, dat nu zowel een buitenmuseum als een binnenmuseum heeft. Dit betekent dat er vooral buiten de hoogseizoenen kansen voor verdere groei liggen. De *Canon van Nederland* is voor 10 miljoen euro gefinancierd door het ministerie van Financiën via *schatkistbankieren*. Het ministerie van OCW staat garant voor deze lening. De aflossing vindt lineair plaats in tien jaarlijkse termijnen. Tot en met 2021 is er 4 miljoen euro afgelost. De jaarlijkse aflossing van 1 miljoen euro tot en met 2027 voor de Canon heeft een behoorlijk negatieve impact op de liquiditeitspositie van het museum.

Zoals vermeld bij de financiële positie, zijn de solvabiliteit en het weerstandsvermogen in 2021 gestegen ten opzichte van 2020. Vanaf 2022 is de verwachting dat het weerstandsvermogen en de solvabiliteit stabiliseren. Maandelijks worden de financiële resultaten en de ratio's gemonitord,

waar mogelijk wordt er bijgestuurd of worden er beslissingen genomen om het weerstandsvermogen op peil te houden.

De verantwoording is opgesteld op basis van een continuïteitsveronderstelling. Door de coronamaatregelen was het museum in 2021 meerdere keren gesloten. De directe gevolgen daarvan zijn voortdurend gemonitord. Er zijn maatregelen genomen om primaire bedrijfsprocessen – veiligheid van medewerkers en publiek, collectie en gebouw – te continueren. Medewerkers werkten grotendeels thuis. Het onderhoud aan gebouwen en terreinen is doorgegaan, evenals de verzorging van de dieren. Ook is de beveiliging actief om het park te beheren. De financiële gevolgen zijn de gederfde publieksinkomsten. Er is continu gezocht naar kostenbesparingen, om zo de continuïteit van het museum te waarborgen. Aanvragen voor de *Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor werkbehoud (NOW)* zijn ingediend.

Het Nederlands Openluchtmuseum is door het ministerie van OCW aangeduid als *museum van vitaal belang*. Daarom heeft het museum in 2021, net als in 2020, van OCW vanuit de steunpakketten in totaal aan aanvullende subsidies bijna 4,6 miljoen euro ontvangen. Ook is vanuit het vijfde steunpakket van 28 november 2021 tot en met 8 maart 2022 een eenmalige aanvullende subsidie van ruim 1,9 miljoen euro toegekend, waarvan 1,3 miljoen euro is toegerekend aan het boekjaar 2022. Hiermee zijn de financiële gevolgen voor de slechte start van 2022 vanwege de coronamaatregelen afgedekt.

Het museum heeft voor 1 december 2020 een activiteitenplan en een meerjarenbegroting 2021-2024 bij OCW ingediend en op basis hiervan heeft het ministerie van OCW de structurele *erfgoedwetsubsidie* 2021-2024 verleend voor publieksactiviteiten, collectiebeheer en huisvesting. Ook is de structurele subsidiebijdrage voor het CollectieCentrum Nederland van 500.000 euro in 2021 toegevoegd aan de erfgoedwet huisvesting.

Voor collectiebeheer ontvangt het museum te weinig financiële middelen. Het museum besteedt structureel meer dan de desbetreffende subsidie toelaat. Deze discrepantie is bij het ministerie van OCW voorgelegd, maar heeft voor de komende vier jaar niet geleid tot extra structurele subsidie.

In de meerjarenbegroting gaat het museum ervan uit in 2022 540.000 en vanaf 2023 550.000 bezoekers te ontvangen. Voor de jaren 2022 en volgend is er een sluitende meerjarenbegroting opgesteld. De gevolgen van corona zijn echter onzeker en niet te voorspellen. De verwachting is dat het museum met de positieve resultaten in 2020 en 2021 door de aanvullende subsidies van OCW en de gevormde algemene reserves de eventuele gevolgen van corona kan opvangen. Concluderend stelt het museum dat de continuïteit voor de komende jaren gewaarborgd is. Wel zijn er de geschetste onzekerheden, maar deze zijn op dit moment beheersbaar.

Risicomanagement

Het zijn van een museum en het beheer van de huisvesting en van de cultuurgoederen in het kader van de Erfgoedwet brengen risico's en onzekerheden met zich mee. Het museum heeft eind 2021 de strategische risico's geïnventariseerd en een concept-risicomatrix opgesteld met de belangrijkste strategische risico's. Om de risicomanagement-cyclus rond te maken, moet de risicotolerantie nog worden vastgesteld. Tevens moeten de risico's geprioriteerd en voorzien worden van beheersmaatregelen. In de concept-risicomatrix zijn al mogelijke beheersmaatregelen geformuleerd. Vervolgens krijgen de risico's een eigenaar en worden de effecten van deze maatregelen inzichtelijk gemaakt. Met het strategische risico van cybercrime zijn flinke stappen gezet in het kader van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Het AVG-compliance traject verloopt in lijn met de opgestelde roadmap. Het privacy- en securitybeleid, het

verwerkings- en ICT-register, de templates verwerkingsovereenkomst, checklist verwerkingsovereenkomst, Data protection impact assessment (DPIA) en richtlijnen bewaartermijnen zijn afgerond. De belangrijke vervolgstappen zijn voornamelijk gericht op security en awareness. Het risicomanagement wordt voortgezet in 2022. Het is een continu proces.

Informatie over onderzoek en ontwikkeling

Werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling worden niet uitgevoerd bij het Openluchtmuseum.

Culturele Codes

Code Diversiteit & Inclusie

Algemeen

Het Nederlands Openluchtmuseum is een museum van en voor iedereen. Het museum onderschrijft de *Code Diversiteit & Inclusie*. Vanuit de vier P's - personeel, publiek, programma en partners – werkt het museum in de hele organisatie aan diversiteit en inclusie. Door werknemers met uiteenlopende achtergronden te betrekken, kunnen steeds meer mensen zich herkennen in de organisatie. Bovendien kan het museum zo cultureel sensitiever werken. Ook in de verhalen die verteld worden en de presentaties die getoond worden, heeft het museum in toenemende mate aandacht voor meerstemmigheid. Dit gebeurt in samenwerking met een veelheid aan partners. Hierdoor zorgt het museum dat een breed en nieuw publiek zich aangesproken en welkom voelt.

Ook het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland heeft als doelstelling het immaterieel erfgoed van Nederland in al zijn diversiteit te laten zien. Dit betekent dat het streeft naar een Netwerk en Inventaris die de diversiteit aan immaterieel erfgoed in het Koninkrijk der Nederlanden zichtbaar maakt. In de beleidsperiode 21-24 staat diversiteit in brede zin centraal. Zo richten de onderzoeken van het Kenniscentrum zich onder andere op diversiteit in leeftijd, gender, en culturele achtergrond.

Het Kenniscentrum is er voor alle mensen die in het Koninkrijk der Nederlanden wonen en immaterieel erfgoed beoefenen. Iedereen kan erfgoed aanmelden omdat het Kenniscentrum bottom-up werkt, erfgoedgemeenschappen melden zelf hun erfgoed en borgen het. Gemeenschappen kunnen dan ook als partners gezien worden.

Taskforce Diversiteit en Inclusie

Eind 2020 heeft het Nederlands Openluchtmuseum een *Taskforce Diversiteit en Inclusie* aangeesteld. De Taskforce bestaat uit een klein team waar mensen vanuit de hele organisatie, en meer specifiek vanuit verschillende disciplines (4P's), bij betrokken zijn. De Taskforce heeft ervoor gekozen om het thema *diversiteit en inclusie* in de eerste plaats vanuit het identiteitstraject onder de aandacht te brengen. Bij het identiteitstraject waren medewerkers vanuit de hele organisatie betrokken. Daarnaast heeft de Taskforce diverse workshops en diversiteitstrajecten opgestart.

Workshops en projecten 2021

Samen met externe partijen op het gebied van diversiteit en inclusie heeft het Nederlands Openluchtmuseum in 2021 een aantal workshops en projecten doorlopen.

Workshopreeks inclusie

Deze workshopreeks is gegeven door cultureel antropoloog Jantine van Lisdonk van OpenVisions. Hierbij stond de vraag centraal hoe conservatoren, wetenschappelijk medewerkers, conceptontwikkelaars, fondsenwervers en communicatiemedewerkers in hun werk en in hun taalgebruik nog meer aandacht kunnen hebben voor diversiteit. Samen met Jantine van Lisdonk hebben de deelnemers blinde vlekken kunnen opsporen rondom sekse, gender, seksualiteit en relatievormen.

Zomeravonden

Aan de hand van een routekaart voor festivals, ontwikkeld door de *Coalitie van Inclusie*, is de communicatie rondom de *Zomeravonden* geoptimaliseerd. Dit ging hoofdzakelijk om communicatie-uitingen, maar ook om bijvoorbeeld de aanwezigheid van prikkelarme ruimtes.

Genderneutraliteit

Vanuit genderneutraliteit is onder andere gekeken naar de online ticketshop en het inrichten van nieuwe toiletruimtes. Ook in de schoolprogramma's wordt bewuster omgegaan met gender-specifieke termen.

Workshopreeks Inclusief schrijven

De medewerkers van de afdeling Communicatie hebben workshops *inclusieve communicatie* gevolgd, om beeld en taal beter te laten aansluiten bij de verschillende doelgroepen.

Training vrijwillige rondleiders

In 2021 heeft het museum een divers en inclusief trainingstraject voor nieuwe vrijwillige rondleiders opgezet. Het trainingstraject is deels verzorgd door gastsprekers met expertise over meerstemmigheid. De rondleiders hebben geleerd een open houding aan te nemen tegenover bezoekers en de geschiedenis vanuit meerdere perspectieven te presenteren.

THISisPriko

Het museum heeft in 2021 in een co-creatieproject nauw samengewerkt met jongeren uit Presikhaaf, waarbij de jongeren op zoek zijn gegaan naar Materieel en Immaterieel Erfgoed in de wijk waar ze trots op zijn. Met dit project heeft het museum nieuwe doelgroepen weten te bereiken. Tegelijkertijd hielden de jongeren het museum ook een spiegel voor: sommige museum-medewerkers zijn nog niet gewend om in co-creatie samen te werken en dat levert soms ongemak op.

Werving en selectie

Het museum zoekt actief naar een bredere representatie van verschillende achtergronden in het personeelsbestand, zowel op kantoor als op de vloer. Dit is als doelstelling opgenomen in het strategisch beleidsplan 2021-2028.

In het recruitmentproces is een pilot gedaan met inclusief werven. Bij deze methode wordt van de sollicitanten bewust geen cv en motivatiebrief gevraagd. De procedure bestaat uit het beantwoorden van een aantal vragen. Deze zijn opgesteld op basis van de kerncompetenties waarover de aspirant-medewerker moet beschikken. In het sollicitatiegesprek worden aan elke sollicitant dezelfde vragen gesteld. De resultaten van de pilot worden meegenomen in de ontwikkeling van nieuwe procedures.

Voor het medewerkerstevredenheidsonderzoek 2021 heeft een focusgroep *Diversiteit & Inclusie* uitgebreid nagedacht over dit thema. De resultaten worden meegenomen in de verdere ontwikkeling van de organisatie.

Fair Practice Code

Het Nederlands Openluchtmuseum onderschrijft de *Fair Practice Code* en vindt goed opdrachtgeverschap en werkgeverschap van groot belang. Het museum wil een betrouwbare, veilige en prettige werkgever zijn, en streeft een werkomgeving na waarin leren en ontwikkelen voor medewerkers en vrijwilligers centraal staan.

Het museum betaalt medewerkers, betaald en vrijwillig, structureel en eerlijk. De arbeidsvoorwaarden zijn gedefinieerd in de CAO. Alle functies binnen het museum zijn beschreven en vastgelegd in het functiehuis, gewogen en ingedeeld in functieschalen. Het functiehuis wordt geactualiseerd aan de hand van de organisatiewijzigingen. Een goed functionerend systeem van functionerings- en beoordelingsgesprekken geeft het personeelsbeleid een stevige basis. Er is

transparantie over functies en bijbehorende salarisschalen en de methodiek die hoort bij periodieke verhogingen.

De vrijwilligers van het Nederlands Openluchtmuseum maken een substantieel deel uit van het totale medewerkersbestand. Zij voeren niet alleen vrijwilligerstaken uit, maar brengen ook kennis en ervaring in. Vanzelfsprekend is het vrijwilligersbeleid goed geregeld. Vrijwilligers hebben een functie die anders is dan de functie van medewerkers: vrijwilligers hebben eigen voorwaarden, vastgelegd in het vrijwilligershandboek, en ontvangen een passende vergoeding. De belangen van de vrijwilligers worden vertegenwoordigd door het vrijwilligersplatform. Zij overleggen viermaal per jaar en stellen een jaarverslag op, dat met de directie wordt besproken.

Een sterke focus op dienend leiderschap, personeelsontwikkeling, samenwerking, communicatie- en overlegstructuur en project- en proceseigenaarschap wordt verder vormgegeven binnen het personeelsbeleid 2021-2024. We gebruiken het HR3P-instrument bij het uitvoeren van de strategische personeelsplanning. Opleidingsbehoeften worden in kaart gebracht, waarbij het museum streeft naar een duurzame inzetbaarheid van de medewerkers, nu en in de toekomst.

Het museum biedt een veilige en gezonde werkomgeving. In 2021 is op meerdere bedrijfs- onderdelen een Risico-Inventarisatie & -Evaluatie uitgevoerd. De resultaten en maatregelen zijn voorgelegd aan de OR.

Om het ziekteverzuim verder te verlagen, heeft het traject *regie op inzetbaarheid* verder vorm gekregen. Regelingen die te maken hebben met een veilige en gezonde werkomgeving, zoals het arbobeleid, de *Gedragscode (on)gewenste omgangsvormen* en de regeling *vertrouwenspersoon*, zijn waar nodig aangescherpt. Ook de *Klokkenluidersregeling* wordt verder vormgegeven. In 2021 is deel twee van het medewerkersonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten zijn meegenomen in de tussentijdse evaluatie van de organisatiewijzigingen die in 2020 zijn doorgevoerd.

Governance Code Cultuur

Met ingang van 1 januari 2019 is de *Governance Code Cultuur 2019* (verder: de Code) van kracht: *Acht principes Governance Code Cultuur 2019*, met ieder een aantal aanbevelingen. Voor de principes geldt *pas toe en leg uit*, voor de aanbevelingen *pas toe of leg uit*. In deze paragraaf licht het Nederlands Openluchtmuseum toe hoe het de principes toepast. Voor de aanbevelingen geldt dat het museum eraan voldoet, tenzij wordt toegelicht waarom dit niet het geval is.

1. De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.

- Het Nederlands Openluchtmuseum geeft materieel en immaterieel erfgoed door aan toekomstige generaties.
- Het museum bewaart en verzamelt verhalen, tradities, gebouwen en objecten over het dagelijks leven. Met levendige presentaties maakt het museum geschiedenis relevant voor nu en morgen. Zo draagt het museum bij aan verbinding in de samenleving.
- Het Nederlands Openluchtmuseum toont de geschiedenis van het dagelijks leven aan de hand van authentieke gebouwen, voorwerpen, gewoonten, vaardigheden en ware verhalen. In het museum ervaren bezoekers het verleden met al hun zintuigen: het prikkelen van hoofd, hart en handen zit in het DNA. De levendige en interactieve manier van presenteren maakt geschiedenis toegankelijk voor een groot en breed publiek. Dat maakt het museum een aantrekkelijke bestemming voor een leuk dagje uit. Het stimuleren van de dialoog tussen bezoekers en het delen van ervaringen onderscheidt het Nederlands Openluchtmuseum van veel andere musea.

- Het Nederlands Openluchtmuseum presenteert sinds 2017 de interactieve Canonpresentatie en beheert de educatieve website www.canonvannederland.nl. De Canon toont vijftig vensters met belangrijke gebeurtenissen, personen en voorwerpen die Nederland hebben gemaakt tot wat het nu is.
- Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland maakt deel uit van het museum en ondersteunt erfgoedgemeenschappen in het Koninkrijk der Nederlanden in de borging van hun immaterieel erfgoed. Erfgoedgemeenschappen vinden in het Nederlands Openluchtmuseum een plek en podium voor onderzoek en experiment.
- Het Nederlands Openluchtmuseum is een netwerkorganisatie. Het museum vormt het hart van het groeiende landelijke Canonnetwerk. Daarnaast organiseert het jaarlijks de *Maand van de Geschiedenis*. Het Nederlands Openluchtmuseum is tevens actief in vele (inter)nationale netwerken van musea, erfgoedgemeenschappen en -instanties. Dat zorgt voor een groot bereik, veel uitwisseling en samenwerking. In de regio bekleedt het Nederlands Openluchtmuseum een maatschappelijk relevante positie, onder andere door samenwerkingen aan te gaan met lokale en regionale partners

2. De organisatie past de principes van de Code toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan (pas toe én leg uit). De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd vanaf (pas toe óf leg uit).

- Het Nederlands Openluchtmuseum past de principes van de Code toe en licht in dit overzicht toe hoe hieraan invulling wordt gegeven. De aanbevelingen worden toegepast, tenzij in dit overzicht anders wordt gemeld.

3. Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

- Dit principe en de aanbevelingen zijn vastgelegd in de Statuten en Reglementen. (Neven)functies worden bij het aangaan besproken in de vergaderingen van Raad van Toezicht en directie. Eenmaal per jaar wordt het overzicht van (neven)functies besproken door de Raad van Toezicht en de directie. Wanneer zich een mogelijk ongewenste belangenverstrengeling voordoet, wordt dit besproken en wordt er melding van gemaakt in het Bericht van de Raad van Toezicht, dat onderdeel is van het jaarverslag.
- In het verslagjaar zijn er geen meldingen geweest van (mogelijke) belangenverstrengeling of (potentieel) tegenstrijdig belang.

4. Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, en handelen daarnaar.

- De governancestructuur wordt periodiek besproken om vast te stellen of deze nog passend is. De rollen van leden van de Raad van Toezicht en de directie komen daarbij ook aan de orde, evenals de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, en de vraag of deze in de praktijk worden nagevolgd.
- Het principe is een onderdeel van de jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van Toezicht.
- De rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van Raad van Toezicht en directie zijn in de Statuten en Reglementen vastgelegd.

5. Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

- De directie is belast met de algemene en dagelijkse leiding van de organisatie van het Nederlands Openluchtmuseum. Ze is verantwoordelijk voor het functioneren en de resultaten van de organisatie en legt daarover verantwoording af aan de Raad van Toezicht. De aan-

bevelingen van dit principe zijn vastgelegd in de Statuten, de Reglementen en overige beleidsrichtlijnen.

6. Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

- Het Nederlands Openluchtmuseum wil een goed werkgever zijn en voert een sociaal personeelsbeleid. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft de uitwerking van dit principe vastgelegd in een aantal documenten (P&O: arbobeleid, preventiemedewerker, regeling ongewenste omgangsvormen, vertrouwenspersoon, vrijwilligersbeleid etc.).
- Een zorgvuldige omgang met de middelen is uitgangspunt. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft regels voor inkoop en aanbesteding en legt verantwoording af aan de verschaffers van de middelen: het ministerie van OCW (via de jaarlijkse Verantwoording), het publiek (via het Jaarverslag dat op de website wordt gepubliceerd), en externe financiers, zoals sponsors, fondsen, schenkers (op diverse manieren, afhankelijk van de afspraken met de financiers).

7. De Raad van Toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

- De leden van de Raad van Toezicht voldoen aan de eisen zoals die in de profielschets voor de Raad van Toezicht worden omschreven.
- In de Statuten is expliciet vastgelegd dat de Raad van Toezicht bij het vervullen van zijn functie rekening dient te houden met de bijzondere maatschappelijke verantwoordelijkheid van het Nederlands Openluchtmuseum.
- De Raad van Toezicht heeft een Financiële Commissie ingesteld. Haar taak is om de bespreking van financiële onderwerpen in de vergaderingen met de directie voor de Raad van Toezicht voor te bereiden. De Raad van Toezicht als geheel blijft verantwoordelijk voor besluiten over financiële aangelegenheden. Daarnaast heeft de Raad van Toezicht een *Commissie Benoeming, Beoordeling en Beloning*, die voor de Raad van Toezicht een voorbereidende en adviserende taak heeft betreffende het te voeren bezoldigingsbeleid voor de directeur-bestuurder. Dit beleid wordt ter vaststelling aan de Raad van Toezicht als geheel voorgelegd.
- De aanbevelingen van dit principe worden toegepast en zijn vastgelegd in Statuten en Reglementen.

8. De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

- De Raad van Toezicht heeft een profielschets opgesteld waarin wordt aangegeven aan welke eisen leden van de Raad moeten voldoen en welke kennis, deskundigheid en ervaring in de Raad vertegenwoordigd moeten zijn. In zijn samenstelling waarborgt de Raad diversiteit, met aandacht voor leeftijd, culturele afkomst en geslacht. Bij de samenstelling wordt rekening gehouden met een zo groot mogelijke spreiding, zowel geografisch en maatschappelijk als wat deskundigheden betreft. Minimaal één lid van de Raad heeft een binding met Gelderland/-Oost-Nederland.
- De aanbevelingen van dit principe zijn in de Statuten en Reglementen vastgelegd.

Directie

De Raad van Toezicht heeft in 2018 het besluit genomen om het éénhoofdig directeur-/bestuurderschap te handhaven. Voor de nevenfuncties van de directeur-bestuurder wordt verwezen naar de paragraaf *Nevenfuncties*.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht geeft in het Bericht van de Raad van Toezicht inzicht in de wijze waarop in 2021 uitvoering is gegeven aan de taken. Voor de samenstelling van de Raad van Toezicht wordt

verwezen naar de paragraaf *Samenstelling van de Raad van Toezicht*. In deze paragraaf staan ook de (neven)functies van de leden en het rooster van aftreden. Tevens staat de profielschets van de leden van de Raad van Toezicht in deze paragraaf.

Beloningsbeleid

Het Nederlands Openluchtmuseum valt onder de *Wet normering topinkomens* (WNT). In de jaarrekening zijn de gegevens vermeld die op grond van de WNT moeten worden gerapporteerd. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen bezoldiging voor het lidmaatschap. Kosten die voor het uitoefenen van de functie zijn gemaakt, kunnen op declaratiebasis worden vergoed.

Toekomst en vooruitblik 2022

Het thema voor 2022 is *Vrijheid*. In dat kader wordt een tentoonstelling ontwikkeld die het leven van Anton de Kom, één van de in 2019 nieuw toegevoegde vensters in de Canon, uitlicht. De tentoonstelling *Anton de Kom, schrijver, strijder, wegbereider* wordt in samenwerking met diverse partijen ontwikkeld, onder wie de Surinaamse kunstenaar Ken Doorson.

Zowel het Nederlands Openluchtmuseum als Doorson willen in Nederland en in Suriname de kennis over Anton de Kom vergroten. In de tentoonstelling zal recht en onrecht centraal staan, waarbij ook een positieve boodschap wordt uitgedragen. De tentoonstelling heeft als doel mensen te raken, aan het denken te zetten, dilemma's aan de orde te stellen en de bezoekers te stimuleren zich te verplaatsen in een ander. Zo komt verbinding en meer begrip voor elkaar tot stand. Met de tentoonstelling en de overige programmering van het themajaar *Vrijheid*, zoals een Ketikoti-viering, wil het Nederlands Openluchtmuseum nieuwe groepen meer betrekken, bijvoorbeeld mensen met wortels in Suriname en het Caribisch gebied.

In het kader van het thema *Vrijheid* zal in 2022 in het deelgebied *Veld de vakantiewoning uit Warnsveld* opgeleverd worden. Met deze vakantiewoning wil het Openluchtmuseum een verhaal vertellen dat nog niet verteld wordt in het museum: een verhaal over onderduik en verzet in de Tweede Wereldoorlog. Het levend en actueel houden van deze 'kleine' geschiedenis en de verbinding met de 'grote' geschiedenis hoort in het Nederlands Openluchtmuseum thuis.

Behalve het vakantiehuisje uit Warnsveld zullen ook de bestaande objecten, het *Rietveldhuisje* uit Markelo en de *stacaravan* uit Nunspeet in 2022 naar het *vakantieterrein* worden verplaatst. Tevens zal het museum doorgaan met de voorbereidingen voor de bouw en de ontwikkeling van de doorzonwoningen.

Organisatieontwikkeling

De uitgangspunten, doelen en zienswijze die ook gehanteerd zijn bij de opzet van de in 2019 ingezette organisatieontwikkeling richting een slagkrachtige publieksgerichte organisatie, blijven onverminderd van toepassing.

Dit betreft

- Een cultuur van samenwerking tussen afdelingen, met meer tijd en aandacht voor de toekomst en de betrokkenheid van medewerkers bij de veranderingen.
- Een lerende organisatie gericht op innovatie.
- Tijd en Aandacht voor het ontwikkelproces zijn kritische succesfactoren.

De vijf bouwstenen

1. De organisatiestructuur met MO, MKIO en CS (bouwsteen I)
2. De PDCA-cyclus (bouwsteen II)
3. Dienend Leiderschap (bouwsteen III)
4. Projectmatig Werken (bouwsteen IV)
5. Overlegstructuur (bouwsteen V)

Daarmee gaan we het derde jaar in van het organisatie-ontwikkeltraject dat gestart is in september 2019, geformaliseerd per 1 januari 2020 en herijkt in 2021.

Samengevat wordt in 2022 het volgende uitgevoerd:

1. Alle leidinggevenden gaan door met hun intervisie-activiteiten.
2. Er worden opnieuw twee werkconferenties met alle leidinggevenden en betrokkenen georganiseerd. Doel is om met alle leidinggevenden de structuur van a) de organisatie, b) het overleg, c) de planvorming en d) de projecten door te lopen.
3. Projectmanagement verder professionaliseren.

Begroting 2022

De uitgangspunten van de begroting 2022 zijn:

- Kostendekkende begroting.
- Geen beperkende coronamaatregelen, zoals sluiting van het museum.
- Geen aanvullende steun vanuit OCW.
- 540.000 bezoekers.
- De tarieven voor entree zijn gelijk aan 2021.
- Vastgestelde openingstijden met zomer- en winteropenstelling inclusief zomeravonden
- De formatie is gebaseerd op de huidige formatie. Uitbreiding van activiteiten betekent een verschuiving van formatie.
- Verwachte procentuele salarisverhoging per 1 januari 2022 en vanaf 1 oktober 2022.

Voor de begrote omzet van 25,4 miljoen euro en het kostendekkende resultaat 2022 is het museum afhankelijk van de bezoekersaantallen. De coronamaatregelen en het weerbeeld spelen daarbij een belangrijke rol. De verwachte directe inkomsten voor 2021 bedragen 11,9 miljoen euro en zijn hoger dan de 9,2 miljoen in 2021. Vanuit de organisatieontwikkeling is de formatie voor 2022 uitgebreid met een HR/KAM-manager, functies voor het Projectenbureau en de afdeling Educatie & Ontwikkeling. Voor de financiering van projecten is het museum ook afhankelijk van fondsen en sponsoring. Zonder dekkingsplan kan het museum (nieuwe) projecten niet uitvoeren. De herbouw en de inrichting van het vakantiehuis Warnsveld op deelgebied *Veld* in 2022 zijn volledig gedekt met externe financiering. De voorgenomen (vervangings)investeringen bedragen voor 2022 in totaal 650.000 euro.

De kostendekkende begroting 2022 is in november 2021 opgesteld en in december 2021 met de kennis van toen vastgesteld. In de begroting van 2022 werd er nog uitgegaan van een winteropenstelling met ijsbaan tot en met 16 januari 2022. Vanwege de coronamaatregelen was het museum opnieuw gesloten. Van 17 januari 2022 tot en met 18 februari 2022 zou het museum sowieso gesloten zijn en van 19 februari tot en met 25 maart 2022 geopend zijn als wandelpark. Op 26 maart 2022 start ons zomerseizoen. OCW heeft het museum met het vijfde steunpakket een aanvullende subsidie voor publieksactiviteiten tot met 8 maart 2022 toegezegd vanwege de coronamaatregelen voor gedeelde publieksinkomsten. Hiermee zijn op dit moment de financiële effecten op de begroting 2022 marginaal en is de begroting 2022 nog steeds realistisch.

Het jaar 2021 was, net als 2020, in alles een bijzonder, onzeker en onvoorspelbaar jaar voor het museum. De coronamaatregelen, de sluitingen van het museum en het thuiswerken hebben veel gevraagd van de medewerkers en vrijwilligers van het museum. De financiële gevolgen van de gederfde publieksinkomsten heeft het museum opgevangen met kostenbesparingen, een goede zomerperiode, generieke steunmaatregelen NOW en aanvullende steun vanuit OCW. Hierdoor heeft het museum een positief resultaat behaald. Dit is toegevoegd aan de algemene reserves en kan gebruikt worden voor de eventuele gevolgen van corona in 2022 en volgende jaren.

Rest mij alle medewerkers, vrijwilligers en iedereen die het museum een warm hart toedraagt te danken voor zijn of haar inzet, vertrouwen en flexibiliteit in dit bijzondere jaar. Ondanks alles gaan we met vertrouwen de toekomst tegemoet.

Arnhem, 18 maart 2022

Mr. B. Eenkhoorn
Directeur-bestuurder

Bericht van de Raad van Toezicht

Samenstelling

Statutair kan de Raad uit maximaal negen leden bestaan. Dit jaar zijn twee leden aan het eind van de tweede termijn gestopt: mevrouw I. Stam en de heer prof. dr. P. Schnabel. Zij waren niet meer herbenoembaar. Op 19 maart is een nieuw lid benoemd, de heer M. Adriani, en een nieuwe voorzitter, de heer mr. Th. C. de Graaf.

Wijze van functioneren

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig formeel en informeel overleg gevoerd met de directeur-bestuurder. De Raad heeft viermaal vergaderd met de directeur en is daarnaast door de directeur schriftelijk geraadpleegd en geïnformeerd. Tussentijds hielden de voorzitter en de directeur regulier overleg.

De Raad kent een vaste *Financiële Commissie*. Deze bestond in 2021 uit de heer drs. E.M. Robbe (voorzitter) en mevrouw R.P. Hoytink-Roubos (lid). Deze commissie is viermaal bijeengewoest in aanwezigheid van de directeur en de financieel manager. De commissie heeft de directeur ondersteund, zowel inhoudelijk als ter voorbereiding van te agenderen financiële onderwerpen. De commissie heeft wederom een actieve rol gespeeld bij het versterken van de financiële afdeling van het museum. De commissie functioneert op basis van een eerder vastgesteld reglement.

De Raad onderschrijft de principes en *best practice*-bepalingen van de *Code Cultural Governance* en de governance-bepalingen van het *reglement CBF-keur*. Deze bepalingen zijn overgenomen in de statuten van de stichting, het *Reglement Raad van Toezicht*, het *Reglement Financiële Commissie*, het *Reglement Benoeming, Beoordeling en Beloning*, het *Directiereglement* en in de jaarverslaggeving. De *Regeling melden vermoeden van misstanden* is ook op de leden van de Raad van toepassing. De Raad handelt volgens het in 2019 vastgestelde *Reglement Raad van Toezicht* en voldoet aan het profiel van de Raad.

Werkgeversfunctie

De Raad van Toezicht is de werkgever van de directeur-bestuurder. Dit was het gehele jaar de heer mr. B. Eenkhoorn. Het reguliere functioneringsgesprek over 2021 met de directeur-bestuurder, heeft in januari 2022 plaatsgevonden. Dit gesprek is gevoerd door de Remuneratie commissie, bestaande uit de voorzitter en mevrouw E. van Eupen-Workel.

Toezicht

De jaarrekening en jaarstukken 2021 van het museum zijn door de Financiële Commissie in detail besproken en door de voltallige Raad goedgekeurd. De begroting van de stichting voor 2022 is eveneens besproken en goedgekeurd.

Regelmatig zijn met de directeur belangrijke ontwikkelingen besproken. Daartoe behoorden dit jaar natuurlijk alle ontwikkelingen rondom de Coronapandemie en de verstrekkende gevolgen voor het museum. Dankzij kwartaalrapportages van de directie bleef de Raad op de hoogte van de algemene gang van zaken in het museum. Voor het overige stond de Raad de directie regelmatig met raad en daad bij in de standpuntbepaling over actuele onderwerpen die op de agenda van het museum stonden.

Tweemaal per jaar is er een *artikel 24 WOR-vergadering*. Mevrouw E. van Eupen-Workel, lid van de Raad van Toezicht, is daarbij aanwezig geweest.

De Raad constateert dat 2021 opnieuw een jaar was dat voor het grootste deel beïnvloed werd door de Coronapandemie. De gevolgen voor het museum waren fors en ingrijpend. Dankzij de steun van het Rijk kon het museum het gemis van enkele honderdduizenden bezoekers financieel overleven. Door goed financieel management is grip gehouden op de kosten. De in december 2021 doorgevoerde strengere lockdownbepalingen betekenden opnieuw een voortijdig einde van de winteropenstelling. Hoe deze lockdownbepalingen en de ontwikkeling van de coronapandemie in 2022 weer van invloed zullen zijn op het aantal bezoekers en hun bestedingen in het museum, is nog niet in te schatten.

De Raad is verheugd dat de organisatie ook in deze periode voortdurend bezig is geweest met de verdere professionalisering en ontwikkeling. Er is geïnvesteerd in een identiteitstraject, de doorontwikkeling van een mooie en weloverwogen visie en missie en onder andere een strategisch beleidsplan en een meerjarenbegroting.

De Raad spreekt opnieuw haar grote waardering uit voor de enorme betrokkenheid, het doorzettingsvermogen en de flexibiliteit van medewerkers en vrijwilligers. Vooral in deze voor iedereen, ook persoonlijk, zware tijd. Ook dankt de Raad de partners, fondsen en sponsors voor hun belangrijke en essentiële bijdragen.

Als in maart 2021 nieuw aangetreden voorzitter van de Raad van Toezicht, heb ik mogen onderkennen dat het Nederlands Openluchtmuseum ondanks de moeilijke corona-periode een bloeiend en dynamisch museum is, gericht op het verleden van alledag, maar ook op een innovatieve en creatieve toekomst. 2021 was geen jaar van stilstand omdat de poorten deels gesloten moesten blijven, integendeel. Onder leiding van directeur-bestuurder de heer mr. B. Eenkhoorn werd hersteld, ontwikkeld en vernieuwd, maar ook sociaal geïnvesteerd in medewerkers en vrijwilligers. Een goede basis voor de komende jaren. Graag wil ik mijn voorganger als voorzitter van de Raad van Toezicht, de heer prof. dr. P. Schnabel, bedanken voor zijn jarenlange betrokkenheid en wijze begeleiding van het Openluchtmuseum.

Arnhem, 18 maart 2022

Raad van Toezicht,
Mr. Thom de Graaf, voorzitter

Profiel leden Raad van Toezicht

Organisatiestructuur

Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum ontvangt structurele rijkssubsidie en is daarnaast sterk op eigen inkomsten en additioneel e fondsenwerving aangewezen. De commerciële activiteiten, tot eind 2016 ondergebracht in de Stichting de Oude Bijenkorf, zijn per 2017 samengevoegd in Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum.

Met ingang van 1 januari 2013 is de Stichting Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, voorheen het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het Openluchtmuseum gebracht. Ook op deze stichting ziet de Raad van Toezicht toe.

Het Nederlands Openluchtmuseum kent een directie met een eenhoofdige directeur-bestuurder. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd in het Bestuursreglement.

Bevoegdheden, verantwoordelijkheden en taken Raad van Toezicht

Algemeen

De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in het Openluchtmuseum. De Raad van Toezicht richt zich bij de vervulling van zijn taak op het belang van de stichtingen en houdt daarbij rekening met de belangen van betrokkenen. Taken en bevoegdheden van de Raad van Toezicht volgen uit de wet en de statuten van de genoemde stichtingen. Deze zijn nader uitgewerkt in het *Reglement Raad van Toezicht*.

Specifiek

De Raad van Toezicht concentreert zich in het bijzonder op een drietal kerntaken

1. Statutaire besluitvorming
2. Advisering en coaching van de directeur-bestuurder
3. Werkgeverschap

Vanuit de Raad van Toezicht zijn twee vaste commissies gevormd

- Financiële Commissie
- Commissie Benoeming, Beoordeling en Beloning

Samenstelling en functioneren Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit een door de Raad vast te stellen aantal leden binnen de statutaire kaders (van vijf tot negen leden). De leden worden door de Raad van Toezicht benoemd. Eén lid wordt benoemd op voordracht van de Ondernemingsraad van het museum. Een ander lid wordt benoemd op voordracht van het bestuur van de Stichting KIEN.

De zittingstermijn bedraagt vier jaar, waarna maximaal voor één termijn herbenoemd kan worden. De Raad hanteert een rooster van aftreden en evalueert periodiek. De Raad van Toezicht komt gemiddeld viermaal per jaar bijeen. Van de leden wordt verwacht dat zij jaarlijks ten minste drie van de vier vergaderingen bijwonen. Gemaakte onkosten worden vergoed.

Gewenste samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht streeft naar een gelijke verdeling van mannelijke en vrouwelijke leden en naar een grotere diversiteit op gebieden als culturele afkomst en leeftijd. Tenminste één lid van de Raad heeft een binding met Gelderland/Oost-Nederland.

Aan elk lid wordt als eis gesteld dat hij/zij

- ervaring heeft in het besturen, dan wel het houden van toezicht.
- functioneert of gefunctioneerd heeft in landelijke netwerken op het gebied van zijn/haar expertise.
- affiniteit heeft met het werkterrein van het Nederlands Openluchtmuseum, zijnde de publiek-private sector.

Binnen de Raad van Toezicht dient expertise op de volgende gebieden aanwezig te zijn

- algehele leiding, management, bestuur en juridische zaken
- financiën (bij tenminste twee leden)
- personeelszaken en personeelsbeleid (lid bij voorkeur te benoemen op voordracht van de Ondernemingsraad)
- Nederlandse geschiedenis en culturele verhoudingen
- cultuur van het dagelijks leven (*volkscultuur*) en immaterieel erfgoed (lid bij voorkeur te benoemen op voordracht van Stichting KIEN)
- toerisme en recreatie
- marketing en promotie
- nieuwe media en/of publiciteit
- onderwijs (basis- en voortgezet) en jongerencultuur
- duurzaamheid, bij voorkeur met betrekking tot toepassing in het bedrijfsleven, inrichting van de organisatie en productthematiek
- informatietechnologie (IT)

Samenstelling Raad van Toezicht en Directie

Raad van Toezicht

Naam	Rol in RvT	Lid sinds	Lid tot	Hoofd- en nevenfuncties
De heer Mr. Th. C. de Graaf	Voorzitter, Voorzitter Remuneratie- commissie	1 maart 2021	1 maart 2025 (herbenoembaar)	Vicepresident van de Raad van State Voorzitter Stichting Parlementaire Geschiedenis Voorzitter Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 Lid Raad van Advies Carnegiestichting Lid maatschappelijke adviesraad Instituut Open Samenleving, Universiteit Utrecht
De heer prof. dr. P. Schnabel	Voorzitter, Voorzitter Remuneratie- commissie	1 maart 2011	1 maart 2021	Lid Commissie Integriteit Financiën Voorzitter Cie Onderzoek GGZ, NWO/ZonMW Voorzitter Stichting Libris Geschiedenis Prijs Voorzitter bestuur Innovatiefonds Zorgverzekeraars, Zeist Lid Raad van Advies ING Nederland, Amsterdam Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Internet Domein Registratie Nederland, Arnhem Adviseur Instituut GAK, Hilversum Lid bestuur Stichting Ons Erfdeel, Rekkem (B) Lid Bestuur Fondation Constant Voorzitter Commissie Studiebeurzen Prins Bernhard Cultuurfonds
De heer drs. C. Breedveld	Lid	27 september 2018	27 september 2022 (herbenoembaar)	Grootmeester van het Huis van Z.M. de Koning Bestuursvoorzitter Bureau Financieel Toezicht Lid bestuur Stichting Koninklijk Paleis Amsterdam Lid Raad van Toezicht Trombosestichting Nederland
Mevrouw Y. Cegerek	Lid	12 juni 2020	12 juni 2024 (herbenoembaar)	Wethouder gemeente Heerde Lid Raad van Advies van Mission Reuse
Mevrouw E. van Eupen	Lid, lid Remuneratie- commissie	10 december 2020	10 december 2024 (herbenoembaar)	Lid HR directie VodafoneZiggo

Mevrouw P. Hoytink-Roubos	Lid, tevens lid Financiële Commissie (vanaf 12 juni 2020)	12 juni 2020	12 juni 2024 (herbenoembaar)	Burgemeester gemeente Overbetuwe Vicevoorzitter VNG Gelderland Voorzitter Stuurgroep NatuurInclusieveLandbouw Gld. Lid DB VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gld. Midden) Lid Stuurgroep Landelijke agenda Suïcidepreventie Voorzitter burgemeesterscommissie CDA Gelderland Bestuurslid Geurt van Lonkhuyzen Stichting
Mevrouw J.G. Stam	Lid Lid remuneratie-commissie	10 april 2013	10 april 2021	Commissaris/toezichthouder, adviseur en executive coach Voorzitter Stichting Fonds Toevluchtsoord Groningen Lid Raad van Toezicht Installatie Werk Nederland Lid Curatorium Center for Executive Coaching Vrije Universiteit Amsterdam Executive coach, onder andere bij politieleiderschapsprogramma's
De heer drs. E.M. Robbe RA	Lid, Voorzitter Financiële Commissie (vanaf 1 november 2017)	5 oktober 2017	5 oktober 2025	Lid bestuur Stichting Nationaal Fonds 4 en 5 mei Voorzitter vereniging Warmonderhek Lid Raad van Commissarissen CBRE Dutch Retail Fund Lid Raad van Advies CBRE Dutch Residential Fund Voorzitter Oudstenraad Gkv Oegstgeest Executive coach voor Quist Executive Coaches Lid Stuurgroep Landelijke agenda Suïcidepreventie (vanaf 1 juli 2021) Lid Raad van Commissarissen BDO (vanaf 24 november 2021)
Mevrouw drs. A.S.M. Vreeburg	Lid, Vicevoorzitter	1 januari 2017	1 januari 2025	Lid directie ANWB/directeur Hulpverlening Voorzitter Board DRVN Solutions, Londen UK
De heer M. Adriani	Lid	19 maart 2021	19 maart 2025 (herbenoembaar)	Directeur Radio Talpa Netwerk Different Cook, participatie in restaurantconcept
Mevrouw Y. van der Zee	Lid	10 december 2020	10 december 2024 (herbenoembaar)	Vicevoorzitter Raad van Toezicht Cultuurgebouw Haarlemmermeer (afgerond nov. 2021) Lid bestuur Prins Bernhard Cultuurfonds (NH) Lid Bestuur Nieuw Dakota

Samenstelling Directie (Nevenfuncties)

Naam	Functie	Periode	Relevante nevenfuncties
De heer mr. B. Eenkhoorn	Directeur- bestuurder	Vanaf 1 juni 2018	Bestuurslid Libris Geschiedenisprijs Lid Raad van Advies CASA Lid Raad van Toezicht Slot Loevestein Vanaf 1 april 2021: Bestuurslid Club van Elf

Bericht van de Ondernemingsraad

De Ondernemingsraad in 2021 – Samen bouwen aan een betere organisatie

Hoewel ook in 2021 Corona op tal van vlakken enorm ingrijpend is geweest voor zowel de organisatie, de museale programmering alsook onze achterban, noteren we met dankbaarheid dat er nog altijd geen noodzaak is voor nieuwe ingrepen in de personele organisatie. Bij het *Corona-crisisteam* was de OR na elke persconferentie vertegenwoordigd door de (vice)voorzitter.

De OR constateert met vreugde dat de positieve tendens van de afgelopen twee jaar zich ook in 2021 in de organisatie heeft voortgezet. De werksfeer is over het algemeen goed en collegiaal, met korte lijnen en ruimte voor de werknemer als vak-volwassen professional. Nog lang niet alles gaat goed, maar de directeur/bestuurder geeft wat de OR betreft wel de goede richting aan: geen in steen gehouwen structuren, maar een organisatie in ontwikkeling waarin plaats is voor voortschrijdend inzicht en daarop gebaseerde bijstellingen.

In 2021 is er op initiatief van de directie veel nagedacht en doorgesproken over de organisatorische structuren binnen het NOM. Het medewerkersonderzoek bood belangrijke informatie. Leden van de OR hebben meegedaan aan de werkconferenties. In oktober hadden OR en MT een gezamenlijke sessie om de ingezette koers en de voornaamste conclusies uit de werkconferenties samen door te spreken. Dat was goed en zorgde voor draagvlak. Het heeft erin geresulteerd dat de OR na aanvankelijke aarzelingen uiteindelijk positief heeft geadviseerd over de instelling van een tweehoofdige directie en een vierhoofdige MT.

Ook de voortgang van het Dienend Leiderschap had onze aandacht. We hebben een online sessie met de OR-Klankbordgroep gehouden, om ervaringen en adviezen op te halen. Dat was belangrijke input voor ons initiatiefvoorstel *Dienend Leiderschap*.

In 2021 heeft er een Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) plaatsgevonden op het museum-park. Leden van de OR hebben meegelopen met de deskundige en preventiemedewerker.

We zijn zonder uitzondering positief over het contact tussen OR en bestuurder: wederzijds open en vertrouwelijk als het kan, en direct en eerlijk als het moet. Geen meel in de mond, dat werkt fijn!

Begin 2021 is mevrouw E. van Eupen op voordracht van de OR toegetreden tot de Raad van Toezicht. We zijn blij met de goede en laagdrempelige samenwerking. In april hebben we afscheid genomen van haar voorgangster, mevrouw J.G. Stam, onder dank voor haar inbreng in de afgelopen jaren.

De OR is advies gevraagd over

- Instelling van een HR/KAM-manager
- Aanpassingen organisatiestructuur

De OR is om instemming gevraagd over

- Benoeming Arbo- en preventiemedewerker
- Takenpakket preventiemedewerker
- Eindejaarsuitkering horeca
- Klokkenluidersregeling
- Vakantieurenregeling

- Opheffing afdeling *Development*
- Zomeravondprogrammering
- Openingstijden 2022
- Gratificatieregeling

De OR heeft initiatiefvoorstellen ingediend voor

- Dienend Leiderschap

In 2021 heeft de OR twee bulletins uitgegeven.

De OR hield in september twee achterbanbijeenkomsten.

De OR heeft iedere zes weken een overlegvergadering met de directeur. Tweemaal per jaar is er een artikel 24-vergadering, waarbij mevrouw E. van Eupen namens de RvT aanwezig was.

Arnhem, 18 maart 2022

De Ondernemingsraad,

H. Slings, voorzitter

J. Fecken, vicevoorzitter

M. Peters, secretaris

H. Bastiaanse

W. van Eekeren

R. van Silfhout

P. Vastbinder

Jaarrekening

Balans per 31 december 2021

(na voorgestelde resultaatbestemming)

	2021		2020	
	EUR	EUR	EUR	EUR
ACTIVA				
1. Materiele vaste activa	10.681.383		11.256.032	
Totale vaste activa		10.681.383		11.256.032
2. Voorraden	309.475		237.799	
3. Vorderingen	2.391.105		1.246.527	
4. Liquide middelen	16.676.111		14.184.806	
Totale vlottende activa		19.376.691		15.669.132
TOTALE ACTIVA		30.058.074		26.925.164
PASSIVA				
5. Algemene reserve	8.060.303		5.655.446	
6. Bestemmingsreserves	577.055		447.564	
Totale Eigen Vermogen		8.637.358		6.103.010
7. Voorziening jubileum uitkeringen	141.750		130.310	
8. Voorziening groot onderhoud	1.480.990		1.358.831	
9. Voorziening organisatieontwikkeling	-		380.000	
Totale Voorzieningen		1.622.740		1.869.141
10. Lening Ministerie van Financiën	5.000.000		6.000.000	
11. Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	6.061.472		5.102.377	
12. Investeringsubsidie OCW	360.950		-	
Totale Langlopende schulden		11.422.422		11.102.377
Schulden aan leveranciers	1.611.820		1.006.922	
Kortlopend deel langlopende schuld	1.000.000		1.000.000	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	520.785		371.369	
Schulden uit hoofde van pensioenen	127.548		111.226	
13. Vooruitontvangen t.b.v. projecten	2.443.398		3.220.211	
Vooruitontvangen bedragen	-		24.333	
14. Overige schulden	2.572.006		2.063.749	
15. Overlopende passiva	99.997		52.826	
Totale Kortlopende schulden		8.375.554		7.850.636
TOTALE PASSIVA		30.058.074		26.925.164

Categoriale exploitatierekening 2021

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Baten:			
1. Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland:	6.864.610	8.576.952	6.051.361
<i>Kaartverkoop</i>	3.292.077	4.452.153	3.111.381
<i>Overige publieksinkomsten</i>	3.572.533	4.124.799	2.939.980
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	6.864.610	8.576.952	6.051.361
 Sponsorinkomsten	498.037	450.000	481.965
Overige directe inkomsten	16.479	6.800	16.039
Totaal overige directe inkomsten	514.516	456.800	498.004
Totaal Directe inkomsten	7.379.126	9.033.752	6.549.365
 2. Indirecte inkomsten	-	-	-
 Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	679.116	656.500	158.517
Private middelen - bedrijven	89.546	-	451
Private middelen - private fondsen	108.403	11.000	8.527
Private middelen - goede doelen loterijen	1.080.687	1.010.000	304.019
3. Totaal bijdragen uit private middelen	1.957.752	1.677.500	471.514
 Totaal eigen inkomsten	9.336.878	10.711.252	7.020.879
 Subsidies			
Totaal structureel OCW	13.172.161	13.162.607	11.672.291
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	6.633.626	6.500.000	6.400.521
<i>OCW: Huisvesting</i>	3.209.187	3.352.607	2.010.248
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	3.329.348	3.310.000	3.261.522
Totaal structureel Provincie	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	-	-	-
4. Totale structurele subsidies	13.172.161	13.162.607	11.672.291
 5. Incidentele publieke subsidies	5.158.846	3.421.701	6.654.332
Totaal subsidies	18.331.007	16.584.308	18.326.623
 TOTALE BATEN	27.667.885	27.295.560	25.347.502

Categoriale exploitatierekening 2021 (vervolg)

Lasten:	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
6. Personeelslasten	12.056.986	12.607.269	11.947.287
7. Huisvestingslasten	4.730.298	5.242.379	3.023.272
8. Afschrijvingen	1.223.814	1.438.000	1.200.630
Aankopen	9.380	20.000	21.377
9. Overige lasten	7.087.586	7.967.559	6.411.775
TOTALE LASTEN	25.108.064	27.275.207	22.604.341
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	2.559.821	20.353	2.743.161
Saldo rentebaten/-lasten	-25.474	-24.500	-29.124
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	2.534.347	-4.147	2.714.037

Resultaatbestemming

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Exploitatieresultaat	2.534.347	-4.147	2.714.037
Mutatie bestemmingsreserves			
Dotatie bestemmingsreserve KIEN	-129.491	4.147	-447.564
Subtotaal mutatie bestemmingsreserves	-129.491	4.147	-447.564
Mutatie bestemmingsfondsen			
Onttrekking KIEN	-	-	440.372
Onttrekking Herijking CANON	-	-	33.312
Subtotaal mutatie bestemmingsfondsen	-	-	473.684
Exploitatieresultaat als basis voor bepalen 'niet bestede OCW subsidie'	2.404.857	-	2.740.157
Dotatie Algemene reserve	-2.404.857	-	-2.740.157
Totaal resultaatbestemming	-2.534.347	4.147	-2.714.037
Directe opbrengsten	7.379.126	9.033.752	6.549.365
Indirecte opbrengsten	-	-	-
Overige subsidies en bijdragen	7.116.598	5.099.201	7.125.846
	14.495.724	14.132.953	13.675.211
Subsidie OCW	13.172.161	13.162.607	11.672.291
	13.172.161	13.162.607	11.672.291
Totaal	27.667.885	27.295.560	25.347.502

Categoriale en Functionele exploitatierekening 2021

	2021 EUR	Publieks- activiteiten EUR	Collectie- beheer EUR	Algemeen Beheer EUR
Baten:				
Eigen inkomsten				
Publieksinkomsten binnenland:	6.864.610	6.864.610	-	-
<i>Kaartverkoop</i>	3.292.077	3.292.077	-	-
<i>Overige publieksinkomsten</i>	3.572.533	3.572.533	-	-
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	6.864.610	6.864.610	-	-
Sponsorinkomsten	498.037	498.037	-	-
Overige directe inkomsten	16.479	16.479	-	-
Totaal overige directe inkomsten	514.516	514.516	-	-
Totaal Directe inkomsten	7.379.126	7.379.126	-	-
Indirecte inkomsten	-	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	679.116	590.212	48.286	40.618
Private middelen - bedrijven	89.546	42.413	47.133	-
Private middelen - private fondsen	108.403	91.019	17.384	-
Private middelen - goede doelen loterijen	1.080.687	1.080.687	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	1.957.752	1.804.331	112.803	40.618
Totaal eigen inkomsten	9.336.878	9.183.457	112.803	40.618
Subsidies				
Totaal structureel OCW	13.172.161	7.403.831	4.998.125	770.205
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	6.633.626	6.633.626	-	-
<i>OCW: Huisvesting</i>	3.209.187	770.205	1.668.777	770.205
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	3.329.348	-	3.329.348	-
Totaal structureel Provincie	-	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	-	-	-	-
Totale structurele subsidies	13.172.161	7.403.831	4.998.125	770.205
Incidentele publieke subsidies	5.158.846	4.930.782	210.564	17.500
Totaal subsidies	18.331.007	12.334.612	5.208.690	787.705
TOTALE BATEN	27.667.885	21.518.069	5.321.493	828.323

Categoriale en Functionele exploitatierekening 2021 Vervolg

Lasten:	2021 EUR	Publieks- activiteiten EUR	Collectie- beheer EUR	Algemeen Beheer EUR
Personeelslasten	12.056.986	7.041.292	3.393.354	1.622.340
Huisvestingslasten	4.730.298	1.004.706	2.648.293	1.077.299
Afschrijvingen	1.223.814	1.017.052	-	206.762
Aankopen	9.380	-	9.380	-
Overige lasten	7.087.586	4.668.022	582.814	1.836.750
TOTALE LASTEN	25.108.064	13.731.072	6.633.841	4.743.151
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	2.559.821	7.786.997	-1.312.348	-3.914.828
Saldo rentebaten/-lasten	-25.474	-	-	-25.474
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	2.534.347	7.786.997	-1.312.348	-3.940.302

Kasstroomoverzicht

	2021	2020
	EUR	EUR
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	2.534.347	2.714.037
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa	1.360.016	1.326.388
Vrijval investeringsbijdragen	-1.886	-
Mutatie voorzieningen	-246.401	-152.844
<i>Bruto-kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<i>3.646.076</i>	<i>3.887.581</i>
Mutatie in voorraden	-71.676	-53.691
Mutatie in vorderingen	-1.144.578	525.680
Mutatie in kortlopende schulden	524.919	1.225.634
Netto-kasstroom uit operationele activiteiten	-691.335	1.697.623
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings immateriële en materiële vaste activa	-785.367	-56.101
Desinvesterings immateriële en materiële vaste activa	-	13.852
Ontvangen investeringsbijdragen	362.836	-
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	<i>-422.531</i>	<i>-42.249</i>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangen nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	959.095	1.929.500
Aflossing lening schatkistbankieren	-1.000.000	-1.000.000
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	<i>-40.905</i>	<i>929.500</i>
<i>Mutatie liquide middelen</i>	<i>2.491.305</i>	<i>6.472.455</i>
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:		
Stand per 1 januari	14.184.806	7.712.351
Mutatie boekjaar	2.491.305	6.472.455
Stand per 31 december	16.676.111	14.184.806

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2021

Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op de per 1 januari 1991 verzelfstandigde Stichting het Nederlands Openluchtmuseum. De Stichting heeft ten doel het inrichten, in stand houden en exploiteren van het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem. De Stichting is gevestigd op Hoeferlaan 4 te Arnhem en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41050671.

Ten aanzien van de museale collectie is overeengekomen dat deze juridisch eigendom blijft van het Rijk; de Stichting heeft deze in bruikleen verkregen. Bovendien heeft de Stichting een instandhoudingsverplichting ten aanzien van de museale objecten.

De Stichting ontvangt van het Rijk een subsidie voor de museale taken. Daarnaast worden inkomsten verworven door entreegelden, parkeergelden en huuropbrengsten, alsmede door de exploitatie van een winkel en overige commerciële activiteiten.

De jaarrekening is opgemaakt in Euro's.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2021.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het handboek verantwoording instellingen erfgoedwetsubsidie 2021-2024 van het ministerie van OCW.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers 2020 zijn voor vergelijkingsdoeleinden waar nodig anders gerubriceerd.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Voor zover niet anders vermeld is, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen waarvan de omvang van het bedrag betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Gebruik van schattingen en oordelen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Materiële vaste activa

Gebouwen en terreinen

Alle museale gebouwen in gebruik bij Stichting het Nederlands Openluchtmuseum zijn juridisch eigendom van de Staat der Nederlanden en op basis hiervan niet geactiveerd. Alle overige gebouwen worden gehuurd bij het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), de grond ten behoeve van de parkeervoorzieningen is in erfpacht verkregen van de gemeente Arnhem, de overige terreinen worden gehuurd. De gehuurde gebouwen en terreinen worden als operationele huur in de exploitatierekening verwerkt.

In enkele gebouwen heeft de Stichting zelf geïnvesteerd, deze investeringen zijn in de balans opgenomen. De verkrijgingsprijs van deze investeringen worden over de economische levensduur afgeschreven volgens de lineaire methode.

Bedrijfsinstallaties

Per 1 januari 2005 heeft het museum het economisch eigendom van de bedrijfsinstallaties om niet verkregen van het ministerie van OCW. In overeenstemming met de gemaakte afspraken tussen de Vereniging van Rijksmusea en het ministerie van OCW zoals uitgewerkt in de beschikking van 16 december 2004, dient er een waarde te worden toegekend aan deze bedrijfsinstallaties. Op basis van de door de Rijksgebouwendienst aangegeven vervangingswaarde en vervangingstermijnen heeft activering in de balans plaatsgevonden en is de economische levensduur van de verschillende installaties bepaald. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over deze waarde volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

Museale gebouwen en overige museale collectie

De museale gebouwen en de overige museale collectie, welke ten tijde van de verzelfstandiging aanwezig waren, zijn niet geactiveerd. De museale gebouwen en de museale collectie zijn in bruikleen ontvangen van de Staat der Nederlanden. Kosten van onderhoud worden ten laste van de exploitatie van het museum gebracht. Kosten van aanschaffingen inzake de overige museale collectie worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Parkeerterrein

De inrichting van het parkeerterrein is gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

Overige bedrijfsmiddelen

Inventaris en inrichting en vervoermiddelen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. Afschrijvingen vinden lineair plaats gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa

Voor materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroom genererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroom genererende eenheid geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als er sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Investeringsubsidies

Investeringsubsidies worden verantwoord als vooruitontvangen bedragen onder de langlopende schulden die jaarlijks op systematische wijze, ten hoogte van de afschrijvingslast, ten gunste van het bedrijfsresultaat worden gebracht.

Vorraden

De voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen kostprijs onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde.

De verkrijgings- of vervaardigingsprijs bestaat uit alle kosten die samenhangen met de verkrijging of vervaardiging alsmede de gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. In de kosten van vervaardiging zijn begrepen directe loonkosten en toeslagen voor aan de productie gerelateerde indirecte vaste en variabele kosten, waaronder de kosten van het bedrijfsbureau, de onderhoudsafdeling en interne logistiek.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: vorderingen, geldmiddelen, kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen. Er is geen sprake van in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten en derivaten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de exploitatierekening, worden direct toerekenbare transactiekosten direct verwerkt in de exploitatierekening.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen

Overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen. Indien geen sprake is van (dis)agio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de Stichting.

Eigen vermogen

Algemene reserve

Dit is het gedeelte van het eigen vermogen waartoe de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de organisatie is opgericht.

Bestemming van het exploitatiesaldo over het boekjaar 2021

Het resultaat van KIEN van 2021 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Daarnaast is in 2021 in verband met COVID-19 aanvullende exploitatiesubsidies uit de steunpakketten van OCW ontvangen. Deze exploitatiesubsidies zijn niet volledig benut in 2021 en zijn derhalve toegevoegd aan de Algemene reserve.

Voorzieningen

Algemeen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- Een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- Waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- Het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Indien het effect van de tijds waarde van geld niet materieel is, wordt de voorziening gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

De disconteringsvoet waartegen contant wordt gemaakt, dient een disconteringsvoet vóór belasting te zijn die zowel de actuele marktrente als de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting weergeeft. De disconteringsvoet dient geen risico's weer te geven waarmee bij het schatten van de toekomstige uitgaven al rekening is gehouden.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening voor jubileumuitkeringen wordt gevormd voor de in de cao opgenomen rechten op toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Voorziening groot onderhoud

Het museum heeft drie soorten gebouwen, namelijk Dienstgebouwen RVB, Dienstgebouwen NOM en Museale gebouwen/objecten (onroerende rijkscollectie). In 2019 heeft het Nederlands Openluchtmuseum besloten de conditie te meten van haar vastgoed volgens de NEN 2767-methode. Begin 2020 zijn alle gebouwen - de complete buitenschil en aan de binnenzijde de elektrotechnische- (E = laag- en hoog spanning installaties, verlichting, communicatie etc.) en werktuigbouwkundige installaties (W = verwarming, luchtbehandeling en koelingsinstallaties), liften, en brand- en inbraakinstallatie - onderworpen aan een nulmeting voor een initieel meerjarenonderhoudsplan (MJOP). De werkzaamheden zijn uitgevoerd door een onafhankelijk extern bedrijf.

Dienstgebouwen Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en Dienstgebouwen NOM

De voorziening groot onderhoud voor de Dienstgebouwen RVB en de Dienstgebouwen NOM is gebaseerd op het MJOP voor de jaren 2018 tot en met 2032. In het MJOP is het uit te voeren onderhoud, herstellen van gebreken, integrale vervangingen en revisies/modificaties aan de Dienstgebouwen RVB en de Dienstgebouwen NOM opgenomen. In het MJOP is gerekend met een jaarlijkse indexering van 1,1% over de jaren 2018 tot en met 2032. Voor de bepaling van de voorziening groot onderhoud hebben wij de categorieën integrale vervangingen en revisies/modificaties meegenomen.

Museale gebouwen/objecten (onroerende rijkscollectie)

Voor de Museale gebouwen/objecten (onroerende rijkscollectie) hebben wij geen voorziening groot onderhoud gevormd. Het museum is geen eigenaar van deze gebouwen, maar heeft deze (rijkscollectie) gebouwen in bruikleen en alle kosten voortvloeiend uit de bruikleen zijn voor rekening van het museum. Het museum beheert en exposeert deze gebouwen in het museumpark en is verantwoordelijk voor de instandhouding hiervan, zoals het restaureren en onderhouden van de museale gebouwen/objecten. Het museum ontvangt hiervoor jaarlijks een subsidie vanuit de Erfgoedwet Collectiebeheer, die dekkend is om de restauratie en het onderhoud aan de gebouwen uit te voeren. Op basis van bovenstaande omstandigheden is er geen voorziening groot onderhoud voor de Museale gebouwen/objecten gevormd. Zie ook de toelichting bij Materiële vaste activa "Museale gebouwen en overige museale collectie".

Voorziening organisatieontwikkeling

De voorziening organisatieontwikkeling heeft betrekking op kosten in verband met de reorganisatie van activiteiten en wordt gevormd indien voor het museum een feitelijke of juridische verplichting is ontstaan.

Langlopende schulden, kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Langlopende Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De op korte termijn (binnen één jaar) verschuldigde aflossingen worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Ontvangen investeringssubsidies en bijdragen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder de post investeringsbijdragen. Deze post valt vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomstig de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vaste activa.

Kortlopende Schulden

De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar, tenzij anders is vermeld in de toelichting.

Vooruitontvangen subsidies

Vooruitontvangen subsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen onder vermelding van de naam van het project waarvoor de subsidie is verkregen. Op het moment dat lasten worden gemaakt voor het betreffende project zal voor hetzelfde bedrag uit de voorontvangen subsidie van het betreffende project als baten worden verantwoord. Vanaf het moment dat de lasten de baten overstijgen zal voor het project enkel lasten in de exploitatierekening worden verantwoord.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten en Lasten

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Publieksinkomsten

Publieksinkomsten bestaan vooral uit entreegelden, museumkaartbezoek, retail, horeca en parkeergelden. Deze inkomsten worden opgenomen in de baten wanneer de belangrijke risico's aan de koper zijn overgedragen en de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is (veelal directe betaling). Deze inkomsten worden verantwoord tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Sponsorinkomsten

Deze inkomsten worden opgenomen in de baten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Overige inkomsten (direct)

Deze inkomsten bestaan vooral uit verkoop van de museumkaart en opbrengsten deelnemers. Deze inkomsten worden opgenomen in de baten wanneer de belangrijke risico's aan de koper zijn overgedragen en de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is (veelal directe betaling). Deze inkomsten worden verantwoord tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Indirecte inkomsten

In 2021 zijn geen indirecte inkomsten ontvangen.

Overheidssubsidies / overige subsidies en bijdragen

De huisvestingssubsidie OCW en projectsubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat voldaan wordt aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie voor de kosten van een actief worden als langlopende schuld opgenomen in de balans en systematisch in de exploitatierekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

De overige subsidies worden direct ten gunste van de exploitatierekening verantwoord als baten.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Wet normering topfunctionarissen

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest is opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Specificatie balans per 31 december 2021**1. Materiële vaste activa**

Het verloop is als volgt:

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en inrichting	Vervoer middelen	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 1-1-2021	10.736.269	11.331.612	270.253	-	22.338.134
Investeringen 2021	36.499	115.135	52.328	581.405	785.367
Desinvestering 2021	-	-	10.315-	-	10.315-
Overboeking 2021	-	-	-	-	-
Aanschafwaarde 31-12-2021	10.772.768	11.446.747	312.266	581.405	23.113.186
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2020	4.548.968	6.284.054	249.080	-	11.082.102
Afschrijvingen 2021	419.409	914.177	26.430	-	1.360.016
Desinvestering afschrijving 2021	-	-	10.315-	-	10.315-
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2021	4.968.377	7.198.231	265.196	-	12.431.803
Boekwaarde 31-12-2021	5.804.391	4.248.516	47.071	581.405	10.681.383

Op de materiële vaste activa zijn de volgende afschrijvingspercentages van toepassing:

Gebouwen	3-50%
Inventaris en inrichting	7-50%
Vervoermiddelen	10-20%

2. Voorraden

	2021 EUR	2020 EUR
Vorraden Retail	126.186	100.777
Vorraden Horeca	53.184	34.974
Waardepapieren	130.105	95.141
Museumgidsen	-	6.907
Totaal Voorraden	309.475	237.799

De voorziening voor incourantheid bedraagt nihil (2020: nihil).

3. Vorderingen

Totale vorderingen

De vorderingen bestaan uit:

	2021 EUR	2020 EUR
Debiteuren	354.148	163.216
Belastingen	437.745	256.282
Overige vorderingen	1.468.583	632.132
Overlopende activa	130.629	194.897
Totaal vorderingen	2.391.105	1.246.527

Een nadere uitsplitsing van de vorderingen is hieronder opgenomen. Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

Debiteuren

De debiteuren zijn verantwoord onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid. In 2021 is de voorziening nihil (2020: nihil).

Belastingen

	2021 EUR	2020 EUR
Te vorderen BTW	437.745	256.282
Totaal Belastingen	437.745	256.282

Overige vorderingen

	2021 EUR	2020 EUR
Te ontvangen inzake Museumkaart bezoek	99.131	43.944
Te ontvangen VL (geoordeeld werven en entree VIP kaarten)	464.746	89.996
Te ontvangen CANON-netwerk	-	53.200
Te ontvangen Huisje Warnsveld	-	5.827
Te ontvangen Provincie Gelderland - Themajaar	-	20.000
Te ontvangen NOW	129.751	275.225
Te ontvangen RAOCC steunpakket OCW	649.072	-
Te ontvangen Fonds21 - #THISisPrikko	6.000	-
Te ontvangen Prins Bernhard Cultuurfonds - Maand vd Geschiedenis	5.000	-
Overige vorderingen	114.883	143.940
Totaal Overige Vorderingen	1.468.583	632.132

NOW 3.1 is aangevraagd voor de periode november 2020, december 2020 en januari 2021. Op basis van de berekeningen conform de voorschriften van het UWV is een te ontvangen tegemoetkoming ten gunste van 2021 opgenomen.

In januari 2022 is een kamerbrief opgesteld voor een vijfde specifiek steunpakket voor de culturele en creatieve sector. Deze extra steun gaat over de periode 28 november 2021 t/m 8 maart 2022. De nog te ontvangen tegemoetkoming die betrekking heeft op 2021 is opgenomen ten gunste van het resultaat.

Overlopende activa

	2021	2020
	EUR	EUR
Vooruitbetaalde kosten onderhoudscontracten	43.932	137.627
Vooruitbetaalde verzekeringskosten	37.471	40.013
Overige vooruitbetaalde kosten	49.226	17.257
Totaal Overlopende activa	130.629	194.897

4. Liquide middelen

	2021	2020
	EUR	EUR
Schatkistbankieren	16.105.308	13.667.489
Rekening courant ING Bank	1.413	475.168
Rekening courant Rabobank	523.657	
Kas	45.172	32.568
Kruisposten	561	9.581
Totaal Liquide middelen	16.676.111	14.184.806

Het gemiddelde rentepercentage ontvangen op de spaarrekeningen in 2021 bedroeg 0,0% (2020: 0,0%). De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de Stichting.

Eigen Vermogen

5. Algemene reserve

	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	5.655.446	2.915.289
Overboeking vanuit bestemmingsfonds Herijkingscommissie Canon van NL	-	3.315
Resultaatbestemming	2.404.857	2.736.842
Stand per 31 december	8.060.303	5.655.446

Net als in 2020 is in 2021 in verband met COVID-19 een aanvullende exploitatiesubsidie uit het steunpakket van OCW ontvangen. Deze exploitatiesubsidie is niet volledig benut in 2021 en is derhalve toegevoegd aan de algemene Reserve voor een bedrag van 2.045.857 euro.

6. Bestemmingsreserves

In het handboek musea 2017-2020 is bepaald dat het bestemmingsfonds OCW komt te vervallen. Het museum heeft besloten om het bestemmingsfonds KIEN van 447.564 euro eind 2020 over te hevelen aan een bestemmingsreserve KIEN.

	2021 EUR	2020 EUR
Bestemmingsreserve KIEN		
Stand per 1 januari	447.564	-
<i>Resultaatbestemming:</i>		
Overboeking vanuit Bestemmingsfonds KIEN	-	447.564
Toevoeging	906.960	-
Onttrekking	-777.469	-
Per saldo ten laste / gunste bestemmingsreserve KIEN	129.491	447.564
Stand per 31 december	577.055	447.564

De bestemmingsreserve van 577.055 euro is voor de activiteiten van KIEN, welke bestaan uit het bevorderen van de bescherming en kennis van immaterieel erfgoed.

Voorzieningen

7. Voorziening jubileumuitkeringen

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	130.310	127.380
Bij: Toevoegingen	21.423	7.648
Af: Onttrekkingen	-9.983	-4.718
Stand per 31 december	141.750	130.310

De voorziening is berekend rekening houdend met deelnamekansen, toekomstige uitkeringen en reeds verstreken diensttijd. De verplichting is contant gemaakt tegen 3% (2020: 3%).

8. Voorziening groot onderhoud

	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	1.358.831	1.264.605
Bij: Toevoegingen	160.000	150.000
Af: Onttrekkingen	-37.841	-55.774
Stand per 31 december	1.480.990	1.358.831

De voorziening is bepaald op basis van het meerjarenonderhoudsplan 2018 tot en met 2032 voor de Dienstgebouwen RVB en de Dienstgebouwen NOM.

9. Voorziening organisatieontwikkeling

	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	380.000	630.000
Bij: Toevoegingen	-	102.313
Af: Onttrekkingen	-380.000	-352.313
Stand per 31 december	-	380.000

De voorziening organisatieontwikkeling bestaat uit de verwachte salariskosten inclusief werkgeverslasten en de ontslagvergoedingen.

Langlopende schulden

	2021	2020
	EUR	EUR
Lening Ministerie van Financiën	5.000.000	6.000.000
Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	6.147.472	5.102.377
Investeringssubsidie OCW	360.950	-
	11.508.422	11.102.377

10. Lening Ministerie van Financiën

	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	7.000.000	8.000.000
Toevoeging	-	-
Aflossing	1.000.000	1.000.000
Stand per 31 december	6.000.000	7.000.000
 Af: gepresenteerd onder kortlopende schulden	 -1.000.000	 -1.000.000
 Stand per 31 december	 5.000.000	 6.000.000

Begin 2016 is met het ministerie van Financiën een leningsovereenkomst gesloten waarbij het museum op basis van schatkistbankieren een lening van 10 miljoen kan verkrijgen. Het ministerie van OCW staat garant voor deze lening. In 2016 is 6.000.000 euro uitbetaald en in 2017 is daar aanvullend 4.000.000 euro aan toegevoegd. Voor de lening wordt een rentepercentage van 0,35% door OCW in rekening gebracht. Aflossing vindt plaats vanaf 2018, lineair in 10 jaarlijkse termijnen.

11. Nog te besteden huisvestingssubsidie

Het verloop van de post "Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW" is als volgt:

Saldo beginbalans 1-1-2021	€	5.102.377
Huisvestingssubsidie OCW (conform beschikking met kenmerk 160903/25111062)	€	4.531.119
Onttrekking wegens investeringen (onder Investeringsubsidie OCW)	€	-362.836
<u>Onttrekkingen (lasten)</u>		
- Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf: rente, aflossing, heffingen (o.a. OZB) en opslag	€	-435.004
- Loonkosten eigen organisatie beheer en onderhoud	€	-474.203
- Verzekeringen	€	-115.658
- Afschrijvingen op investeringen (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	€	-127.428
- Kosten dagelijks onderhoud	€	-612.134
- Kosten groot onderhoud	€	-160.000
- Overige huisvestingskosten (eigenaarszaken: advieskosten, inspecties e.d.)	€	-1.322.323
Totaal onttrekkingen	€	-3.246.750
<u>Toevoegingen (baten):</u>		
- vrijval investeringssubsidie OCW (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	€	1.886
- overige baten	€	35.676
Totaal toevoegingen	€	37.562
Saldo huisvestingssubsidie (subsidie OCW-onttrekkingen+toevoegingen)	€	959.095
Besteed aan publieksactiviteiten, collectiebeheer of algemeen beheer	€	-
Saldo eindbalans 31-12-2021	€	6.061.472

De huisvestingssubsidie OCW dient aangewend te worden voor instandhouding van de gebouwen en andere huisvestingskosten, zoals huur gebouwen Rijksvastgoedbedrijf en verzekeringen. De instandhouding van de gebouwen bestaat uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud of vervangingsinvesteringen voor delen van de gebouwen en de daarbij behorende installaties. In het meerjarenonderhoudsplan (hierna: MJOP) wordt het toekomstige meerjarig groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen in de loop van de tijd gepland.

Dotatie aan de voorziening groot onderhoud vindt plaats op basis van het geplande groot onderhoud, zoals aangegeven in het MJOP. Hierdoor worden de kosten gelijkmatig verdeeld over de jaren terwijl de uitgaven in verschillende jaren plaatsvinden. Uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening groot onderhoud gebracht in het jaar dat het onderhoud plaatsvindt.

De (vervangings)investeringen maken onderdeel uit van het MOiP, echter worden op de balans onder de materiele vaste activa verantwoord en jaarlijks wordt hierop afgeschreven. Dat deel van de huisvestingssubsidie dat wordt aangewend voor investeringen wordt niet verantwoord in de exploitatierekening maar in de balans. De aangewende huisvestingssubsidie is opgenomen onder de Langlopende schulden met als subpost Investeringsubsidie OCW. Deze post Investeringsubsidie OCW valt

vrij via de exploitatierekening, gelijklopend met de afschrijvingstermijn van de investering en wordt opgenomen onder de baten.

Indien na uitvoering van de taak, bedoeld in artikel 2.8 van de erfgoedwet, deze middelen niet volledig zijn aangewend en lange termijn investeringsreserves zijn aangehouden voor de instandhouding van gebouwen, zoals opgenomen in de begroting voor het desbetreffende jaar, dan kunnen deze resterende middelen besteed worden aan publieksactiviteiten, collectiebeheer of algemeen beheer in het kader van de cultuurgooederen (artikel 3.13 Rbr). Het niet bestede deel van de huisvestingssubsidie wordt jaarlijks verantwoord onder de Kortlopende of Langlopende schulden als “Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW”. De “Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW” dient in de jaarrekening volgens bovenstaand model toegelicht te worden met een specificatie waaraan de huisvestingssubsidie OCW in het betreffende boekjaar besteed is.

De huurovereenkomsten van de depotgebouwen in Tiel en Schaarsbergen zijn beëindigd in juni 2021. De depots zijn opgeleverd en overgedragen aan het Rijksvastgoedbedrijf. De regeling “kosten bij vertrek” van de depots in Tiel en Schaarsbergen en de financiële gevolgen voor het museum zijn bekend. De definitieve berekening van de kosten van vertrek is voor het depot Tiel 218.669 euro. Dit is 35.676 euro lager dan de voorlopige berekening in 2020 van 254.345 euro. Het bedrag van 35.676 euro is verantwoord onder de overige baten.

Voor het depot Schaarsbergen (rijksmonument WO-II bunker) zijn de kosten van vertrek voorlopig berekend door het Rijksvastgoedbedrijf op 190.000 euro. De definitieve afrekening is nog niet ontvangen. In het boekjaar 2021 zijn de kosten van vertrek voor depot Schaarsbergen genomen en verwerkt onder de overige huisvestingskosten.

12. Investeringsubsidie OCW

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	-	-
Toevoeging	362.836	-
Vrijval	-1.886	-
Stand per 31 december	360.950	-

Conform de bepalingen van het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021–2024 wordt voor investeringen vanuit de huisvestingssubsidie OCW een investeringsubsidie OCW opgenomen onder de langlopende schulden. Deze investeringsubsidie OCW valt vrij ten gunste van de exploitatierekening huisvesting gelijklopend met de afschrijvingstermijn van de betreffende investering.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2021 EUR	2020 EUR
Schulden aan leveranciers	1.611.820	1.006.922
Kortlopend deel langlopende schuld	1.000.000	1.000.000
Belastingen en premies sociale verzekeringen	520.785	371.369
Schulden uit hoofde van pensioenen	127.548	111.226
Vooruitontvangen t.b.v. projecten	2.443.398	3.220.211
Vooruitontvangen bedragen	-	24.333
Overige schulden	2.572.006	2.063.749
Overlopende passiva	99.997	52.826
Totaal Kortlopende Schulden	8.375.554	7.850.636

De looptijd van de kortlopende schulden is korter dan 1 jaar met uitzondering van de vooruitontvangen subsidies projecten.

13. Vooruit ontvangen t.b.v. projecten

	2021 EUR	2020 EUR
Vooruitontvangen VriendenLoterij	417.478	248.166
Vooruitontvangen Midlum "Wij gaan naar Canada"	24.048	31.913
Vooruitontvangen OCW Caribisch Gebied (KIEN)	34.359	30.208
Vooruitontvangen Provincie Overijssel 2019-2020 (KIEN)	15.307	25.419
Vooruitontvangen Provincie Overijssel 2021-2022 (KIEN)	45.463	-
Vooruitontvangen CCNL logistieke voorbereiding verhuizing	-	154.364
Vooruitontvangen Janivo - Educatie	-	15.728
Vooruitontvangen Ebus - Educatie	9.454	4.765
Vooruitontvangen Feest	90.000	120.000
Vooruitontvangen Educatie	112.517	112.517
Vooruitontvangen Upgrade Van Gend en Loos presentatie	-	10.000
Vooruitontvangen Sponsorbijdrage - DHL	86.022	78.550
Vooruitontvangen Watersnoodwoning	-	12.271
Vooruitontvangen Fonds familie Heersink	109.075	109.075
Vooruitontvangen KIEN - PIE 2021-2024	82.741	2.741
Vooruitontvangen Uitbreiding Canonnetwerk	560.615	436.851
Vooruitontvangen Campagne 18-jarigen Canon van Nederland	-	31.372
Vooruitontvangen Vereniging Vrienden	209.136	230.000
Vooruitontvangen Vereniging Vrienden - Venezia	-	287.880
Vooruitontvangen Ambachtenwerkplaats	204.968	1.219.435
Vooruitontvangen Trainingstraject vrijwillige rondleiders	-	980
Vooruitontvangen Ambachtenlab KIEN - FCP	33.712	57.976
Vooruitontvangen Huisje Warnsveld - bouw	75.887	-
Vooruitontvangen Huisje Warnsveld - inrichting/presentatie	332.616	-
Totaal vooruitontvangen t.b.v. Projecten	2.443.398	3.220.211

VriendenLoterij

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	248.166	409.153
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>500.000</i>	<i>500.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-330.688</i>	<i>-660.987</i>
Per saldo	169.312	-160.987
Stand per 31 december	417.478	248.166

In 2021 zijn de BankGiro Loterij en de VriendenLoterij samen verder gegaan als de vernieuwde VriendenLoterij. Als vaste beneficiënt heeft het museum in 2021 500.000 euro ontvangen. De bestedingen in 2021 betreffen de verlevendiging van het museum, de tentoonstelling Makers in Beeld, het 25-jarig Tramjubiläum en de realisatie van de Ambachtenroute.

Midlum "Wij gaan naar Canada"

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	31.913	34.658
<i>Toegekende bedragen</i>		-
<i>Bestedingen</i>	-7.865	-2.745
Per saldo	-7.865	-2.745
Stand per 31 december	24.048	31.913

OCW Caribisch gebied (KIEN)

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	30.208	28.905
<i>Toegekende bedragen</i>	14.338	-
<i>Bestedingen</i>	-10.187	1.303
Per saldo	4.151	1.303
Stand per 31 december	34.359	30.208

In 2015 heeft het ministerie van OCW extra middelen ter beschikking gesteld voor werkzaamheden ter ondersteuning van het inventariseren en borgen van Immaterieel erfgoed in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) en de Caribische landen (Curaçao, Aruba en Sint Maarten). In totaal is er 120.000 euro ter beschikking gesteld. Voor het resterende bedrag wat eind 2018 openstond is een herbestemmingsvoorstel ingediend voor Verkenning op de implementatie van het Verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Erfgoed in het Caribisch gebied. Dit voorstel is goedgekeurd. In 2021 zijn de activiteiten weer op gang gekomen. Tevens is in 2021 met toestemming van OCW een urencorrectie doorgevoerd die betrekking had op voorgaande jaren. De werkzaamheden zijn nog niet afgerond vandaar dat er een aanvraag tot uitstel gedaan is welke goedgekeurd is door OCW.

Provincie Overijssel 2019-2020 (KIEN)

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	25.420	7.693
<i>Toegekende bedragen</i>		47.500
<i>Bestedingen</i>	-10.113	-29.773
Per saldo	-10.113	17.727
Stand per 31 december	15.307	25.420

In 2018 is het door de Provincie Overijssel gesubsidieerde project 'Overijsselse traditie op de Nationale Inventarisatie Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland' afgerond. In 2019 is een nieuwe subsidie van 47.500 euro verstrekt door de Provincie Overijssel voor het project "Versterking Immaterieel Erfgoed Overijssel. Vanwege COVID-19 is de uitvoering van dit project uitgesteld tot 30 juni 2022. In 2021 is 10.113 euro besteed aan dit project.

Provincie Overijssel 2021-2022 (KIEN)

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	-	-
<i>Toegekende bedragen</i>	50.000	-
<i>Bestedingen</i>	-4.537	-
Per saldo	45.463	-
Stand per 31 december	45.463	-

In februari 2021 is door de Provincie Overijssel een subsidie van 100.000 euro toegekend voor het project 'Immaterieel Erfgoed gaat dwars door de samenleving'. Hiervan is in 2021 50.000 euro ontvangen en 4.537 euro besteed.

CCNL logistieke voorbereiding verhuizing

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	154.364	253.805
<i>Toegekende bedragen</i>	56.201	300.000
<i>Bestedingen</i>	-210.565	-399.441
Per saldo	-154.364	-99.441
Stand per 31 december	-	154.364

Het museum heeft in 2021 in samenwerking met het Rijksmuseum, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en Paleis het Loo een nieuw duurzaam depot, genaamd Collectie Centrum Nederland, gerealiseerd. De verhuizing heeft plaatsgevonden en daarmee is het project in 2021 volgens planning en met een prachtig resultaat afgerond.

Janivo - Educatie

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	15.728	-
<i>Toegekende bedragen</i>		20.000
<i>Bestedingen</i>	-15.728	-4.272
Per saldo	-15.728	15.728
Stand per 31 december	-	15.728

In 2020 is een bedrag van 20.000 euro toegekend door Janivo voor het uitvoeren van het project 'Canon van Nederland educatie online'. Dit project is afgerond in 2021 en er is 15.728 euro besteed in 2021. Daarnaast heeft het NOM 3.541 euro bijgedragen.

Ebus – Educatie

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	4.765	-
<i>Toegekende bedragen</i>	5.000	5.000
<i>Bestedingen</i>	-311	-235
Per saldo	4.689	4.765
Stand per 31 december	9.454	4.765

Project Feest

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	120.000	150.000
<i>Toegekende bedragen</i>		-
<i>Bestedingen</i>	-30.000	-30.000
Per saldo	-30.000	-30.000
Stand per 31 december	90.000	120.000

Feest is een educatief programma waarin de verschillende rituelen rondom feesten in Nederland worden verteld. In 2018 is door een particulier geld geschonken voor de *kosten van de ceremoniemeester*. De schenking van 2018 bedraagt 210.000 euro. Tot en met 2024 zal hiervan 30.000 euro per jaar worden besteed.

Educatie

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	112.517	113.631
<i>Toegekende bedragen</i>		-
<i>Bestedingen</i>		-1.114
Per saldo	-	-1.114
Stand per 31 december	112.517	112.517

Feest is een educatief programma waarin de verschillende rituelen rondom feesten in Nederland worden verteld. In 2018 is door een particulier geld geschonken voor de *exploitatie van educatieve projecten*. De schenking van 2018 bedraagt 150.000 euro. In 2021 zijn geen bestedingen geweest voor dit project.

Upgrade Van Gend en Loos presentatie

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	10.000	10.000
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-10.000	-
Per saldo	-10.000	-
Stand per 31 december	-	10.000

In 2021 zijn de werkzaamheden voor de upgrade van de presentatie uitgevoerd en daarmee is het project afgerond.

Sponsorbijdragen - DHL

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	78.550	33.550
<i>Toegekende bedragen</i>	45.000	45.000
<i>Bestedingen</i>	-37.528	-
Per saldo	7.472	45.000
Stand per 31 december	86.022	78.550

Jaarlijks sponsort DHL het Museum voor de ontwikkeling, presentatie en het behoud van de zogenoemde Canon van Nederland en voor de exploitatie, presentatie en het behoud van (de presentatie in en rond) de Van Gend & Loos-loods. In 2021 is 37.528 euro besteed aan dit project.

Watersnoodwoning

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	12.271	12.271
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-12.271	-
Per saldo	-12.271	-
Stand per 31 december	-	12.271

In 2017 is een bedrag van 13.771 euro vooruit ontvangen van het ministerie van Rijkswaterstaat ten behoeve van de technische voorbereiding voor het plaatsen van de Bosmanmolen. Tot 2019 bedraagt de besteding 1.500 euro. Eind 2019 stond er dus nog 12.271 euro open. In 2020 is de naam van het project in omgedoopt tot Watersnoodwoning. In overleg met Rijkswaterstaat is het geld in 2021 besteed aan de modernisering van deze woning. Het NOM heeft 1.168 euro bijgedragen aan dit project.

Fonds familie Heersink

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	109.075	167.500
<i>Toegekende bedragen</i>		-
<i>Bestedingen</i>		-58.425
Per saldo	-	-58.425
Stand per 31 december	109.075	109.075

In mei 2018 opende het museum de nieuwe presentatie 'Wij gaan naar Canada' in de boerderij Midlum over de emigratiegolf naar Canada in de jaren '50. Deze presentatie is gerealiseerd met een schenking van de Amerikaans-Nederlandse familie Heersink. De overige gelden van deze schenking worden besteed, in nauw overleg met de familie Heersink. In 2019 is besloten dat het geld ingezet gaat worden bij KIEN ten behoeve van het zichtbaar maken van erfgoed op locatie. In 2021 zijn er geen uitgaven geweest voor dit project.

KIEN – PIE 2021-2024

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	2.741	12.750
<i>Toegekende bedragen</i>	80.000	38.250
<i>Bestedingen</i>		-48.259
Per saldo	80.000	-10.009
Stand per 31 december	82.741	2.741

In 2021 is het project Gedeeld Cultureel Erfgoed, gesubsidieerd door OCW, afgerond. Het overgebleven geld is toegevoegd aan het vervolg op dit project onder de naam KIEN – PIE 2021-2024. Het betreft deelname van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed als uitvoeringspartner aan het Programma Internationale Erfgoedsamenwerking. Hier is 320.000 euro voor toegekend en daarvan is in 2021 80.000 euro ontvangen.

Uitbreiding Canonnetwerk

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	436.851	301.610
<i>Toegekende bedragen</i>	250.000	175.000
<i>Bestedingen</i>	-126.236	-39.759
Per saldo	123.764	135.241
Stand per 31 december	560.615	436.851

In 2019 is door het ministerie van OCW een projectsubsidie van 730.000 euro toegekend aan het Nederlands Openluchtmuseum ten behoeve van het uitbreiden van het Canonnetwerk. In 2021 is 250.000 euro vooruit ontvangen en 126.236 euro besteed. In 2021 is, met toestemming van OCW, 68.940 euro besteed aan het reguliere Canonnetwerk.

Campagne 18-jarigen Canon van Nederland

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	31.372	-
<i>Toegekende bedragen</i>		498.816
<i>Bestedingen</i>	-31.372	-467.444
Per saldo	-31.372	31.372
Stand per 31 december	-	31.372

In 2020 is dit project afgerond en in 2021 heeft de verantwoording plaatsgevonden. Het overgebleven bedrag van 31.372 euro terug betaald.

Vereniging Vrienden

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	230.000	-
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>109.136</i>	<i>750.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-130.000</i>	<i>-520.000</i>
Per saldo	-20.864	230.000
Stand per 31 december	209.136	230.000

Eind 2021 is 130.000 euro toegekend aan project Warnsveld – Bouw. Ook is in 2021 nog een schenking aan de Vereniging gedaan ter waarde van 109.136 euro.

Vereniging Vrienden – Venezia

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	287.880	-
<i>Toegekende bedragen</i>		<i>320.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-287.880</i>	<i>-32.120</i>
Per saldo	-287.880	287.880
Stand per 31 december	-	287.880

In 2021 is de ijssalon Venezia feestelijk geopend. De besteding in 2021 bedroeg 287.880 euro en daarmee is het project afgerond. Daarnaast heeft het NOM 44.264 euro bijgedragen.

Ambachtenwerkplaats

	2021 EUR	2020 EUR
Stand per 1 januari	1.219.435	-
<i>Toegekende bedragen</i>		<i>1.250.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-1.014.467</i>	<i>-30.565</i>
Per saldo	-1.014.467	1.219.435
Stand per 31 december	204.968	1.219.435

De naam van dit project was vorig jaar In de Maak – Makerslab. Deze is in 2021 omgedoopt naar Ambachtenwerkplaats en de opening heeft in december 2021 plaatsgevonden. Ondanks dat de Ambachtenwerkplaats opengesteld is voor het publiek is het project nog niet volledig afgerond en zal nog doorlopen in het begin van 2022. In 2021 is 1.014.467 euro besteed.

Trainingstraject vrijwillige rondleiders

	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	980	-
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>5.500</i>	<i>5.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-6.480</i>	<i>-4.020</i>
Per saldo	-980	980
Stand per 31 december	-	980

Het project is afgerond in 2021. Het NOM heeft voor 6.438 euro bijgedragen aan dit project.

Ambachtenlab KIEN – FCP

	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	57.976	-
<i>Toegekende bedragen</i>		<i>59.405</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-24.264</i>	<i>-1.429</i>
Per saldo	-24.264	57.976
Stand per 31 december	33.712	57.976

In 2020 is door FCP een toekenning gedaan van 66.006 euro in het kader van de regeling Incidentele subsidie voor het project AmbachtenLab. In 2021 is 24.264 euro besteed aan dit project.

Warnsveld – Bouw

	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	-5.827	-3.994
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>130.000</i>	-
<i>Bestedingen</i>	<i>-48.286</i>	<i>-1.833</i>
Per saldo	81.714	-1.833
Stand per 31 december	75.887	-5.827

In 2017 is het vakantiehuisje Warnsveld geschonken aan het museum. In 2021 is gestart met de wederopbouw van het huisje. Deze bouw wordt voor 130.000 euro gefinancierd vanuit het geld van de Vereniging Vrienden. In 2021 is 48.286 euro besteed aan dit project.

Warnsveld – inrichting/presentatie

	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	-	-
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>350.000</i>	-
<i>Bestedingen</i>	<i>-17.384</i>	-
Per saldo	332.616	-
Stand per 31 december	332.616	-

Naast de wederopbouw van het vakantiehuisje Warnsveld is in 2021 ook een project gestart voor de vormgeving van de inrichting/presentatie van in het huisje. Hiervoor is financiering ontvangen van 112.500 euro van Stichting Nationaal Fonds voor Vrede en 237.500 euro van het Mondriaan Fonds. In 2021 is 17.384 euro besteed.

14. Overige schulden

	2021	2020
	EUR	EUR
Te betalen vakantiegeld	427.569	434.591
Te betalen vakantiedagen	297.470	285.905
Te betalen lonen	215.421	51.955
Te betalen energie	21.500	20.615
Te betalen accountant	71.000	89.000
Te betalen verontreinigingsheffing/OZB	69.583	48.583
Te betalen afkoopsom	109.314	18.000
Te betalen reorganisatiekosten	-	3.500
Te betalen diverse kosten	225.674	28.110
Te betalen UWV NOW	380.475	619.145
Te betalen DVO Schaarsbergen	264.000	210.000
Te betalen afkoop Tiel	-	254.345
Te betalen afkoop Schaarsbergen	190.000	-
Te betalen in 't Veld	300.000	-
Totaal Overige schulden	2.572.006	2.063.749

15. Overlopende passiva

	2021 EUR	2020 EUR
Vooruitontvangen bedragen	99.997	52.826
Totaal Overlopende passiva	99.997	52.826

Toelichting financiële risico's van financiële instrumenten

De financiële risico's van de financiële instrumenten zijn beperkt. Door de meerjarige subsidierelatie met het ministerie van OCW is er een beperkt liquiditeitsrisico. Door een beperkte omvang van debiteuren en adequaat debiteurenbeheer is het kredietrisico beperkt.

Pensioenen

Pensioenregeling

De pensioenregeling van de Stichting is ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). Deze regeling kwalificeert als een middelloonregeling. In de jaarrekening wordt deze regeling verwerkt als een "toegezegde bijdrage regeling". Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premie als kosten worden verantwoord. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen onder de vlottende activa; nog niet betaalde premies worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Het pensioenfonds zorg en welzijn had per 31 december 2021 een dekkingsgraad van 106,6%. Aangezien de dekkingsgraad 119% dient te bedragen heeft het pensioenfonds een herstelplan afgestemd met de Nederlandsche Bank. In de pensioenregeling is geen verplichting opgenomen voor de Stichting tot het doen van aanvullende stortingen als de dekkingsgraad niet voldoet aan de wettelijke eis.

Voor een nadere toelichting op de verwerking van de pensioenen in de jaarrekening wordt verwezen naar de waarderingsgrondslagen.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Rechten

Subsidie ministerie van OCW

Het ministerie van OCW heeft aan het Nederlands Openluchtmuseum voor de periode 2021-2024 een meerjarige instellingssubsidie toegekend. Vanaf de beleidsperiode 2021-2024 krijgt het museum vanuit twee onderdelen subsidie. Voor de publieksactiviteiten is er per jaar een bedrag van 6.400.521 euro beschikbaar voor het museum, waarvan 888.484 euro voor de Stichting KIEN. Cumulatief is dit 25.602.084 euro, waarvan 3.553.936 euro voor de Stichting KIEN. Voor de beleidsperiode 2021-2024 is in 2021 nog een structurele subsidie van 100.000 euro per jaar toegevoegd voor de presentatie van de Canon van Nederland.

Vanuit de Erfgoedwet ontvangt het museum in 2022 voor huisvesting en collectiebeheer in totaal 7.860.466 euro. Deze subsidie moet ieder jaar opnieuw worden aangevraagd. Ook ontvangt het museum een nog aanvullende subsidie vijfde steunpakket van 1.279.054 euro.

Met de brief van 7 september 2016 heeft het Rijksmuseum als penvoerder van het project CollectieCentrum Nederland (CC NL) namens het Nederlands Openluchtmuseum verzocht om de extra middelen van 500.000 euro voor dit project ter beschikking te stellen voor de subsidieperiode 2017-2020. Onderdeel van het verzoek voor extra middelen waren de structurele middelen met ingang van 2019 voor het Nederlands Openluchtmuseum van 500.000 euro. Met de brief van 27 oktober 2016, kenmerk 1084695, heeft OCW deze middelen ook toegekend/verleend. Het project CC NL heeft onder meer door een latere oplevering van de grond enige vertraging opgelopen. Inmiddels is de definitieve ingebruikname 1 januari 2021. Vanaf die datum is het Nederlands Openluchtmuseum ook een dienstverleningsvergoeding verschuldigd aan het Rijksmuseum. Vanaf 1 januari 2021 worden de structurele middelen van 500.000 euro voor het Nederlands Openluchtmuseum op naam van het Nederlands Openluchtmuseum gezet en niet meer aan het Rijksmuseum als penvoerder overgemaakt maar rechtstreeks aan het Nederlands Openluchtmuseum. Dit is schriftelijk bevestigd door OCW.

VriendenLoterij

Door de VriendenLoterij (voorheen BankGiroLoterij) zijn gelden toegekend aan Stichting het Nederlands Openluchtmuseum ter verlevendiging van het museum. Voor 2021 tot en met 2025 is een nieuw contract met de VriendenLoterij afgesloten waarin staat dat de bijdrage 500.000 euro per jaar is.

Verplichtingen**Huurcontracten**

De Stichting heeft verplichtingen uit hoofde van huurcontracten en erfpachtcanons met derden. In 2017 is het Rijkshuisvestingsstelsel veranderd; de musea zijn verantwoordelijk geworden voor onderhoud en uitbreiding van alle panden die het juridisch eigendom blijven van het Rijksvastgoedbedrijf. De huurverplichting voor de huidige gehuurde panden bedraagt 499.135 euro voor 1 jaar.

De Stichting heeft daarnaast nog een huurovereenkomst met Waltmann Bedrijfshuisvesting (voorheen Beheersmaatschappij Van Dalen B.V.) voor de huur van een pand in Bommel. Dit huurcontract is aangegaan voor onbepaalde tijd voor een bedrag van 17.500 euro per jaar. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd en voor 2022 bedraagt de huur derhalve 18.900 euro.

Ook heeft de Stichting een huurcontract afgesloten met Canon Business Center voor de huur van All-inn printers. De huurverplichting voor de gehuurde printers voor de periode 2022-2024 bedraagt 102.500 euro, waarvan 35.000 euro < 1 jaar en 67.500 euro > 1 jaar.

Als laatste is een Facilitaire dienstverleningsovereenkomst met betrekking tot de exploitatie van het Collectie Centrum Nederland afgesloten met het Stichting het Rijksmuseum. De overeenkomst loopt tot en met 31 december 2050 en de kosten bedragen 1.378.820 euro per jaar.

Lease contracten

De Stichting heeft 2 leasecontracten aangaande 5 lease auto's. De leaseverplichting voor de auto's voor de periode 2022-2025 bedraagt 92.892 euro, waarvan 40.191 euro < 1 jaar en 52.701 euro > 1 jaar.

Verplichting voor Vennootschapsbelasting

Op 28 november 2019 heeft de Belastingdienst schriftelijk bevestigd dat ze ons standpunt delen en dat de Stichting het Nederlands Openluchtmuseum per 1 januari 2016 niet belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. Wij ontvangen daarom geen aangiftebiljet.

De Belastingdienst gaat er op basis van de door ons gepresenteerde feiten en omstandigheden vanuit dat de Stichting het Nederlands Openluchtmuseum met haar activiteiten niet voldoet aan de voorwaarde van een winstoogmerk. Daarnaast is de Belastingdienst van mening dat er niet wordt voldaan aan artikel 4 Wet Vpb 1969. De Stichting het Nederlands Openluchtmuseum drijft daarom geen onderneming in de zin van artikel 2, lid 1, onderdeel e, Wet Vpb 1969.

Bij gelijkblijvende feiten en omstandigheden is er ook voor de jaren 2017 e.v. geen sprake van belastingplicht. Wij dragen hierbij jaarlijks zelf de verantwoordelijkheid om te verzoeken om een aangiftebiljet, wanneer de feiten en omstandigheden aanleiding geven tot een andere conclusie.

Specificatie exploitatierekening over 2021

Baten

1. Eigen inkomsten

Deze zijn als volgt te specificeren:

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Publieksinkomsten			
Publieksinkomsten binnenland			
Kaartverkoop			
Entreegelden	2.288.448	2.918.328	2.004.765
Museumkaartbezoek	1.003.629	1.533.825	1.106.616
	3.292.077	4.452.153	3.111.381
Overige publieksinkomsten			
Parkeergelden	459.587	544.500	480.083
Retail en Horeca	3.090.863	3.467.845	2.451.458
Overig	22.083	112.454	8.439
	3.572.533	4.124.799	2.939.980
Totaal Publieksinkomsten	6.864.610	8.576.952	6.051.361
Overige directe inkomsten			
Sponsorinkomsten			
Sponsorinkomsten	109.347	130.000	75.000
Geormerkt werven	388.690	320.000	406.965
	498.037	450.000	481.965
Overige directe inkomsten			
Museumkaart verkoop	16.479	-	15.605
Deelnemers	-	6.800	434
	16.479	6.800	16.039
Totaal Overige directe inkomsten	514.516	456.800	498.004
Totaal directe inkomsten	7.379.126	9.033.752	6.549.365

Het bezoekersaantal in 2021 bedraagt 303.219 (2020: 308.020, begroting: 450.000). Net als in 2020 wordt dit lage aantal veroorzaakt door de COVID-19 maatregelen.

2. Indirecte opbrengsten

In 2021 zijn er geen indirecte opbrengsten.

3. Private middelen

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
<i>Waarvan particulieren incl. vrienden vereniging</i>			
Vereniging Vrienden - Venezia	287.880	250.000	32.120
Vereniging Vrienden - Ambachtenwerkplaats	264.467	250.000	-
Schenkingen en legaten	40.618	26.500	32.280
Fonds familie Heersink	-	-	58.425
Huisje Warnsveld - Bouw	48.286	-	1.833
Educatie	-	100.000	1.114
We gaan naar Canada	7.865	-	2.745
Feest weet wat je viert	30.000	30.000	30.000
	679.116	656.500	158.517
<i>Waarvan bedrijven</i>			
Upgrade Van Gend en Loos presentatie (DHL)	9.605	-	-
AFCC	-	-	451
Onderhoud transport DHL	37.528	-	-
NH1816 - Tramjubileum	42.413	-	-
	89.546	-	451
<i>Waarvan private fondsen</i>			
Huisje Warnsveld - Inrichting	17.384	-	-
Stg. Erfgoed Geld. - vrijw.trainingrondeleider	6.480	-	4.020
Bijdrage Janivo - Educatie	15.728	-	4.272
#THISisPrikkko	68.500	-	-
Bijdrage Ebus - Educatie	311	11.000	235
	108.403	11.000	8.527
<i>Waarvan goede doelenloterijen</i>			
Vrienden Loterij - Ambachtenwerkplaats	750.000	750.000	30.565
Vrienden Loterij	330.687	260.000	273.454
	1.080.687	1.010.000	304.019
Totaal bijdragen uit private middelen	1.957.752	1.677.500	471.514

4. Structurele subsidies OCW

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Subsidie OCW Structureel			
OCW: Publieksactiviteiten	5.726.666	5.590.000	5.512.038
OCW: Publieksactiviteiten Immaterieel Erfgoed	906.960	910.000	888.483
Subtotaal OCW: Publieksactiviteiten	6.633.626	6.500.000	6.400.521
 OCW: Huisvesting			
Naar Egalisatie OCW vanwege investeringen eigenaarszaken	4.531.118	4.440.000	3.939.748
Reservering niet bestede huisvestingsmiddelen	-1.321.931	-1.087.393	-1.929.500
	3.209.187	3.352.607	2.010.248
 OCW: Collectiebeheer			
	3.329.348	3.310.000	3.261.522
	3.329.348	3.310.000	3.261.522
 Totaal structurele subsidies OCW	13.172.161	13.162.607	11.672.291

De Erfgoedwetmusea zoals het Nederlands Openluchtmuseum worden met ingang van 2021 volledig gefinancierd op grond van de Regeling beheer rijkscollectie en subsidiëring museale instellingen (Rbr).

De erfgoedwet subsidie voor publieksactiviteiten is verstrekt voor de periode 2021-2024:

- publieksactiviteiten en andere activiteiten – niet behorende tot het beheer op grond van de Erfgoedwet – die in het kader van de collectie verricht; en
- het bevorderen van de bescherming en kennis van immaterieel erfgoed.

De erfgoedwet subsidie huisvesting en collectiebeheer worden jaarlijks verstrekt. De subsidie huisvesting is in 2021 verhoogd met de extra toegekende structurele subsidie 500.000 euro als bijdrage voor de dienstverleningsovereenkomst CollectieCentrum Nederland (CC NL). Deze extra structurele subsidie is vanaf 2019 tot en met 2020 gebruikt voor de realisatie van het project CCNL via het Rijksmuseum.

5. Incidentele publieke subsidies

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Aanvullende subsidie steunpakket RAOCCC	4.598.572	2.800.001	4.989.400
CCNL logistieke voorbereiding verhuizing	210.565	200.000	523.571
Onttrekking Canon: netwerk	68.940	122.700	53.200
Uitbreiding Canonnetwerk	126.235	159.000	39.759
Herijking Canon	-	-	165.242
Provincie Gelderland - Tentoonstellingen	-	-	48.890
Provincie Gelderland - Programmering	-	-	51.110
Visitatierapport	17.500	-	-
Canontentoonstelling zaal 4	-	-	98.769
Provincie Overijssel 2019-2020	10.113	-	29.774
Provincie Overijssel 2021-2022	4.537	-	-
Collectie Centrum Nederland	-	-	30.076
OCW Caribisch Gebied	-4.151	30.000	-1.303
Subsidie OCW: Campagne 18 jarigen Canon van Nederland	-	-	476.156
Subsidie OCW: Gedeeld Cultureel Erfgoed KIEN	-	-	48.259
PBC - Maand van de geschiedenis	5.000	5.000	-
FCP - Maand van de geschiedenis	85.000	105.000	100.000
FCP - AmbachtenLab KIEN	24.264	-	1.429
Watersnoodwoning	12.271	-	-
Totaal Incidentele publieke subsidies	5.158.846	3.421.701	6.654.332

In 2021 zijn aanvullende exploitatiesubsidies in verband met COVID-19 uit het steunpakket van OCW ontvangen van in totaal 4.598.572 euro. In de begroting is rekening gehouden met 2.800.001 euro.

Lasten

6. Personeelslasten

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Lonen en salarissen	9.456.164	9.189.821	9.492.834
Reiskosten woon/werk	229.825	191.596	277.731
AF: doorbelaste salariskosten	-863.928	-522.569	-679.486
AF: NOW 1.0 en NOW 3.1	-225.385	-	-707.865
Pensioenlasten	917.038	1.013.918	904.531
Sociale lasten	1.577.199	1.753.368	1.637.287
Inhuur personeel	1.008.155	1.006.135	1.092.931
AF: subsidies	-42.082	-25.000	-70.676
Totaal Personeelslasten	12.056.986	12.607.269	11.947.287

Het totaalbedrag aan NOW-steun van 225.385 euro heeft betrekking op de definitieve afrekening van de NOW 1.0 en de nog af te rekenen NOW 3.1 voor respectievelijk 12.779 euro en 212.606 euro.

De pensioenlasten bestaan uit de met het pensioenfonds overeengekomen premie.

Personeel en vrijwilligers

<i>Specificatie FTE's</i>	2021	2020
Personeel	222	241
Vrijwilliger	45	37
	267	278

7. Huisvestingslasten

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
<i>Eigenaarsdeel</i>			
Huur gebouwen	435.004	682.000	815.041
Loonkosten eigen organisatie beheer en behoud	474.203	465.400	223.444
Verzekeringen	115.658	69.000	88.502
Afschrijving op investeringen	127.428	162.000	127.422
Dagelijks onderhoud huisvesting	612.134	794.207	659.758
Groot onderhoud (dotatie voorziening)	160.000	150.000	150.000
Overige huisvestingskosten	1.322.323	1.030.000	280.330
Besteed aan publieksactiviteiten of andere activiteiten	-	-	-
Overige baten (vrijval verkoop Tiel)	-35.676	-	-334.248
Totaal eigenaarsdeel	3.211.074	3.352.607	2.010.249
<i>Gebruikersdeel</i>			
Servicekosten	61.136	64.000	83.156
Erfpacht	63.000	65.000	63.000
Dagelijks onderhoud huisvesting	954.945	1.181.772	525.123
Energie	433.034	564.000	333.024
Overige huisvestingskosten	7.109	15.000	8.720
Totaal gebruikersdeel	1.519.224	1.889.772	1.013.023
Totaal huisvestingslasten	4.730.298	5.242.379	3.023.272

De huisvestingssubsidie OCW dient aangewend te worden voor instandhouding van de gebouwen en andere huisvestingskosten, zoals huur gebouwen RVB en verzekeringen. De instandhouding bestaat zowel uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud als vervangingsinvesteringen voor delen van de gebouwen en de daarbij behorende installaties. De huisvestingskosten zijn in totaal 512.081 euro lager dan begroot. De huurkosten RVB zijn lager dan begroot, omdat de huur te hoog begroot is en de huur van de depots Tiel en Schaarsbergen het hele jaar zijn begroot. Het jaar 2021 was het overgangsjaar naar één centraal depot CCNL. De dienstverleningsovereenkomst CCNL is ingegaan per 1 januari 2021. De kosten bedragen in totaal 1.378.000 euro verdeeld in een eigenaarsdeel en een gebruikersdeel (begroot 1.400.000 euro). Hier

tegenover staat de extra bijdrage van OCW van de structurele huisvestingssubsidie van 500.000 euro per jaar. Ook is minder onderhoud uitgevoerd dan begroot. Tevens zijn de kosten voor gas, water en elektriciteit lager dan begroot. De kosten van vertrek depot Schaarsbergen zijn 190.000 euro en zijn niet begroot.

8. Afschrijvingen

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Afschrijvingen	1.232.589	1.438.000	1.198.967
Vrijval investeringssubsidie	-1.886	-	-
Boekresultaat	-6.889	-	1.663
Totaal afschrijvingen	1.223.814	1.438.000	1.200.630

De afschrijvingen zijn 214.186 euro lager dan begroot. Een groot aantal investeringen zijn later aangeschaft, opgeleverd of nog niet volledig in gebruik genomen in 2021.

9. Overige lasten

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Personeelskosten (anders dan salarislasten)	277.633	525.975	390.544
Exploitatiekosten	2.126.224	2.779.534	1.885.368
Verkoopkosten	859.094	1.157.100	1.084.622
Kantoor- & Administratiekosten	1.558.169	1.611.550	1.345.585
Overige kosten	45.400	43.400	113.354
Projectkosten	2.221.066	1.850.000	1.592.302
Totaal Overige lasten	7.087.586	7.967.559	6.411.775

De overige lasten zijn sterk gerelateerd aan de openstelling van het museumpark. Door de sluitingen van het park vanwege COVID-19 zijn de kosten lager dan begroot.

Personeelskosten (anders dan salarislasten)

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Reis-, verblijfskosten	14.114	56.150	33.262
Opleidingen	129.366	172.000	125.185
Arbo diensten	79.897	77.500	62.931
Overige personeelskosten	54.256	220.325	169.166
	277.633	525.975	390.544

Exploitatiekosten

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Onderhoud exploitatie	671.001	1.232.438	742.005
Dierenverzorging	37.123	40.000	37.597
Collectiebeheer	34.109	46.900	24.776
Evenementen	142.609	138.840	136.833
Overige kosten	300.146	275.250	225.717
Retail en Horeca	941.236	1.046.106	718.440
	2.126.224	2.779.534	1.885.368

Verkoopkosten

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Algemene kosten	34.601	26.500	110.128
Relatiebeheer	82.977	111.000	71.356
Marketingkosten	741.516	1.019.600	903.138
	859.094	1.157.100	1.084.622

Kantoor & administratiekosten

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Administratiekosten	312.705	336.300	324.381
Automatisering	809.017	800.500	717.153
Bankkosten	24.882	28.500	12.564
Extern advies	254.453	215.000	119.421
Kantoorkosten	8.472	15.250	5.819
Verzekeringen	148.640	216.000	166.247
	1.558.169	1.611.550	1.345.585

Overige Kosten

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Representatie-, afdelingskosten	10.180	19.900	13.307
Jaarlijkse bijdrage derden	13.500	3.500	3.500
Reorganisatiekosten	-	-	-
Onvoorzien	21.720	20.000	96.547
	45.400	43.400	113.354

Projectgebonden lasten en overige lasten

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Publiek			
Watersnoodwoning	13.439	-	-
Onttrekking RVB herstel lekkage tbv knooppunt 9	-	-	-
Canontentoonstelling zaal 4	-	-	150.508
CCNL logistieke voorbereiding verhuizing	211.267	200.000	523.571
Collectie Centrum Nederland	-	-	30.076
Uitbreiding Canonnetwerk	126.235	159.000	39.759
Onderzoek en evaluatie Canon van Nederland	-	-	-
Provincie Gelderland - Tentoonstellingen	-	-	48.890
Provincie Gelderland - Programmering	-	-	51.110
Campagne 18 jarigen Canon van Nederland	-	-	467.444
	350.941	359.000	1.311.358
Privaat			
Vrienden Loterij: Tentoonstelling Makers in beeld	77.102	100.000	-
Vrienden Loterij: Bestrating Goes - Picknickweide	-	-	66.980
Vrienden Loterij: jaarthema eten & drinken	-	-	46.474
Vrienden Loterij: tramjubileum	26.832	-	-
Vrienden Loterij: ambachtenroute	66.753	-	-
Vrienden Loterij: Ambachtenwerkplaats	750.000	750.000	30.565
Vereniging Vrienden: Ambachtenwerkplaats	264.467	250.000	-
Feest	30.000	30.000	30.000
Vereniging Vrienden - Venezia	332.144	250.000	32.120
Educatie	-	100.000	1.114
We gaan naar Canada (Midlum)	7.865	-	2.745
Fonds familie Heersink	-	-	58.425
Upgrade Van Gend en Loos presentatie (DHL)	9.605	-	-
NH1816 - Tramjubileum	42.413	-	-
Huisje Warnsveld - Inrichting	17.384	-	-
#THISisPrikkko	127.248	-	-
Huisje Warnsveld - Bouw	48.286	-	1.833
Bijdrage Ebus - Educatie	311	11.000	235
AFCC	-	-	2.161
Onderhoud transport DHL	37.528	-	-
Stg. Erfgoed Geld. - vrijw.trainingrondleider	12.918	-	4.020
Bijdrage Janivo - Educatie	19.269	-	4.272
	1.870.125	1.491.000	280.944
Totaal Projectkosten	2.221.066	1.850.000	1.592.302

Bezoldiging bestuurders en toezichthouders

WNT-verantwoording 2021

De WNT is van toepassing op Stichting het Nederlands Openluchtmuseum. Het voor Stichting Nederlands Openluchtmuseum toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 209.000 euro, dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling:

bedragen x € 1	Mr. B. Eenkhoorn
Functiegegevens	Directeur-bestuurder Stichting NOM
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 149.706
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.862
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 164.568</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 164.568
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2020	
bedragen x € 1	Mr. B. Eenkhoorn
Functiegegevens	Directeur-bestuurder Stichting NOM
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 141.625
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.725
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 155.350</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 155.350
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

De bezoldiging van de toezichthouders bedraagt conform de statuten nihil.

2. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2021 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen. De anticumulatiebepaling is niet van toepassing, omdat de directeur-bestuurder geen leidinggevende topfunctie vervult bij andere WNT-instellingen.

3. Regeling beloning directeuren van goede doelenorganisaties

De functiegroep BSD-punten 'maximaal jaarinkomen' salaris niveau per 1 januari 2021 van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum is schaal J > 491 met een maximaal jaarinkomen van 168.893 euro. Stichting het Nederlands Openluchtmuseum heeft in 2021 520 BSD-punten.

Toelichting op de verdeelsleutels zoals gehanteerd in de functionele exploitatierekening

In de jaarrekening is een deel van de baten en lasten direct toe te rekenen aan de functies. Voor zover baten en lasten niet direct toerekenbaar zijn, worden deze verdeeld aan de hand van verdeelsleutels.

Het museum gebruikt voor 2021 de volgende verdeelsleutels:

Directe opbrengsten: Direct toegewezen aan de functie;

1. Subsidie OCW publieksactiviteiten: Direct toegewezen aan de functie;
2. Subsidie OCW erfgoedwet huisvesting: Conform verdeelsleutel huisvesting;
3. Subsidie OCW erfgoedwet collectiebeheer: Direct toegewezen aan de functie;
4. Salarislasten: Op basis van de afdeling waar het personeel werkt. Gedeeltelijk direct toegewezen aan de functie, gedeeltelijk conform verdeelsleutel huisvesting;
5. Huisvesting: Conform verdeelsleutel huisvesting;
6. Overige lasten: Direct toegewezen aan de functie of Conform de verdeelsleutel huisvesting;
7. Afschrijvingen: Direct toegewezen aan de functie.

Arnhem, 18 maart 2022

Mr. B. Eenkhoorn
Directeur-bestuurder

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het saldo van baten en lasten.

In artikel 2 lid 6 van de statuten is opgenomen dat de Stichting niet gericht is op het maken van winst. Er is geen artikel opgenomen betreffende een bestemming van een saldo van baten en lasten anders dan aan het Eigen Vermogen.

Controleverklaring

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina's.

Accountants

Aan de Raad van Toezicht van
Stichting het Nederlands Openluchtmuseum,
Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Kerkenbos 10-27
Postbus 10525
6500 MB Nijmegen

T: +31 (0)24 378 48 48
F: +31 (0)24 378 35 68

nijmegen@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Erfgoedwet musea 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de categoriale exploitatierekening over 2021;
3. de categoriale en functionele exploitatierekening over 2021; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol Cultuursubsidies Instellingen en Fondsen 2021-2024 en Controleprotocol WNT 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies Erfgoedwet musea 2021-2024 is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Handboek verantwoording cultuursubsidies Erfgoedwet musea 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Erfgoedwet musea 2021-2024.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Handboek verantwoording cultuursubsidies Erfgoedwet musea 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Accountants

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nijmegen, 18 maart 2022

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

A red circular stamp with a ribbon-like design, followed by a handwritten signature in black ink.

drs. W.V.C.C. van Herpen RA

Bijlage 1 KIEN**Winst en Verlies per 31 december 2021 KIEN**

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Baten:			
Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland:	-	-	-
<i>Kaartverkoop</i>	-	-	-
<i>Overige publieksinkomsten</i>	-	-	-
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	-	-	-
Sponsorinkomsten	-	-	-
Overige directe inkomsten	-	-	434
Totaal overige directe inkomsten	-	-	434
Totaal Directe inkomsten	-	-	434
Indirecte inkomsten	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	-	-	-
Private middelen - bedrijven	-	-	-
Private middelen - private fondsen	-	-	-
Private middelen - goede doelen loterijen	-	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	-	-	-
Totaal eigen inkomsten	-	-	434
Subsidies			
Totaal structureel OCW	906.960	910.000	888.483
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	906.960	910.000	888.483
<i>OCW: Huisvesting</i>	-	-	-
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	-	-	-
Totaal structureel Provincie	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	-	-	-
Totale structurele subsidies	906.960	910.000	888.483
Incidentele publieke subsidies	34.763	30.000	78.159
Totaal subsidies	941.723	940.000	966.642
TOTALE BATEN	941.723	940.000	967.076

KIEN vervolg

Lasten:	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Personeelslasten	694.587	733.107	789.819
Huisvestingslasten	25.000	25.000	23.000
Afschrijvingen	-	-	-
Aankopen	-	-	-
Overige lasten	92.645	186.040	147.066
TOTALE LASTEN	812.232	944.147	959.885
<i>Saldo uit gewone bedrijfsvoering</i>	129.491	-4.147	7.191
Saldo rentebaten/-lasten	-	-	-
Bijzondere baten/ - lasten	-	-	-
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	129.491	-4.147	7.191

Bijlage 2 CBF**Exploitatierekening 2021**

	2021		Begroting 2021		2020	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%
Baten:						
- Baten van particulieren	679.116	2%	656.500	2%	158.517	1%
- Baten van bedrijven	587.583	2%	450.000	2%	482.416	2%
- Baten van loterijorganisaties	1.080.687	4%	1.010.000	4%	304.019	1%
- Baten van subsidies van overheden	17.924.968	65%	16.151.608	59%	17.648.423	70%
- Baten van verbonden organisaties	-	0%	-	0%	-	0%
- Baten van andere organisaties zonder winststreven	514.442	2%	443.700	2%	686.727	3%
Som der geworven baten	20.786.796		18.711.808		19.280.102	
Baten als tegenprestatie voor de levering van						
- Producten en/of diensten	6.881.089		8.576.952		6.066.966	
- Overige baten	-		6.800		434	
Som overige baten	6.881.089	25%	8.583.752	31%	6.067.400	24%
Som der baten	27.667.885		27.295.560		25.347.502	

Vervolg exploitatierekening 2021

	2021		Begroting 2021		2020	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%
Lasten:						
<i>Besteed aan doelstellingen:</i>						
- Publieksfunctie	13.620.360	54%	8.707.204	32%	12.733.963	56%
- Collectiefunctie	6.633.841	26%	4.655.109	17%	6.921.633	31%
- Wetenschappelijke functie	-	0%	-	0%	-	0%
Kosten eigen fondsenwerving	110.712	0%	258.842	1%	172.996	1%
Kosten beheer en administratie	4.743.151	19%	13.654.052	50%	2.775.749	12%
Som der lasten	25.108.064		27.275.207		22.604.341	
Saldo voor financiële baten en lasten						
Saldo financiële baten en lasten	25.474-		24.500-		29.124-	
Saldo van baten en lasten	2.534.347		4.147-		2.714.037	
Bestemming saldo van baten en lasten:						
Toevoeging/onttrekking aan:						
- Overige reserve	2.404.857-		-		2.740.157-	
- Bestemmingsreserve	129.491-		4.147		447.564-	
- Bestemmingsfonds	-		-		473.684	
	-		-		-	

CBF vervolg**Toelichting Lastenverdeling**

		Functie		werving baten	beheer administratie	Totaal 2021	Begroting 2021	Totaal 2020
	Publieke functie	collectie functie	wetenschappelijke functie	eigen fondsenwerving				
Personeelskosten	6.930.580	3.393.354	-	110.712	1.622.340	12.056.986	12.607.269	11.947.287
Afschrijvingen	1.017.052	-	-	-	206.762	1.223.814	1.438.000	1.200.630
Huisvestingslasten	1.004.706	2.648.293	-	-	1.077.299	4.730.298	5.242.379	3.023.272
Aankopen	-	9.380	-	-	-	9.380	20.000	21.377
Overige lasten	4.668.022	582.814	-	-	1.836.750	7.087.586	7.967.559	6.411.775
Totaal	13.620.360	6.633.841	-	110.712	4.743.151	25.108.064	27.275.207	22.604.341

Reflectie op het integriteitsbeleid

Het museum beschikt over het keurmerk voor goede doelen dat door het CBF wordt uitgegeven en voldoet aan de kwaliteitseisen volgens de normen van de opgestelde erkenningsregeling. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft een integriteitsbeleid en stelt zich ten doel hier helder over te communiceren. Hierin onderscheidt het museum drie aandachtsgebieden:

- **Interpersoonlijk** (discriminatie, intimidatie, vernedering, geweld, pesten, ongewenste intimiteit, seksuele intimidatie en seksueel geweld)
- **Machtsmisbruik** (corruptie, belangenverstrengeling, lekken van vertrouwelijke informatie en verwijtbare nalatigheid)
- **Financieel** (fraude, diefstal, misbruik van ter beschikking gestelde goederen of diensten, verwijtbare verspilling).

De verantwoordelijkheid voor het integriteitsbeleid inclusief de implementatie ligt bij de directeur-bestuurder. Er zijn reeds diverse stappen ondernomen om het integriteitssysteem verder op te bouwen. Zo heeft het museum een Klachtenregeling, een Gedragscode (on)gewenste omgangsvormen en een Klokkenluidersregeling.

Gedragscode (on)gewenste omgangsvormen

De Gedragscode omvat een expliciete beschrijving van de normen en waarden van het Nederlands Openluchtmuseum en gaat ook in op grensoverschrijdend gedrag. De code geeft inzicht in de wijze waarop het museum integer bedrag bevordert bij medewerkers en andere betrokkenen.

Klokkenluidersregeling

De Klokkenluidersregeling wordt in 2022 herzien en in lijn gebracht met de Europese Richtlijn.

Melden van schendingen (intern)

Het Nederlands Openluchtmuseum zet zich in voor een open en veilige organisatiecultuur, waarbij medewerkers zich vrij voelen om het te melden indien zij signaleren dat iets niet in de orde is. Medewerkers en vrijwilligers kunnen met issues terecht bij interne vertrouwenspersonen. Het Nederlands Openluchtmuseum stimuleert dat er eerst intern melding wordt gemaakt van een (vermoeden van een) misstand. Echter onder omstandigheden is een directe melding bij een daartoe bevoegde autoriteit mogelijk.

Melden van schendingen (openbaar)

Iedereen die dat wenst kan vanaf 1 mei 2022 via een openbaar meldpunt veilig en vertrouwelijk op laagdrempelige wijze melden. Indien gewenst kan daarbij de identiteit van de melder worden beschermd.

Onderzoek en maatregelen

Het museum stelt per melding een onderzoekscommissie aan van drie personen met geschikte expertises. Meldingen worden door de commissie onderzocht; adequate maatregelen worden genomen, waarbij ook aandacht wordt geschonken aan het bieden van passende ondersteuning aan slachtoffers.

Bijlage 3 Maand van de Geschiedenis

	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Baten:			
Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland:	-	-	-
<i>Kaartverkoop</i>	-	-	-
<i>Overige publieksinkomsten</i>	-	-	-
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	-	-	-
Sponsorinkomsten	-	10.000	-
Overige directe inkomsten	-	2.000	-
Totaal overige directe inkomsten	-	12.000	-
Totaal Directe inkomsten	-	12.000	-
Indirecte inkomsten	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	-	-	-
Private middelen - bedrijven	-	-	-
Private middelen - private fondsen	5.000	15.000	-
Private middelen - goede doelen loterijen	-	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	5.000	15.000	-
Totaal eigen inkomsten	5.000	27.000	-
Subsidies			
Totaal structureel OCW	-	-	-
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	-	-	-
<i>OCW: Huisvesting</i>	-	-	-
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	-	-	-
Totaal structureel Provincie	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie	-	-	-
Totale structurele subsidies	-	-	-
Incidentele publieke subsidies: Meerjarige subsidie FCP	85.000	85.000	100.000
Totaal subsidies	85.000	85.000	100.000
TOTALE BATEN	90.000	112.000	100.000

Maand van de Geschiedenis vervolg

Lasten:	2021 EUR	Begroting EUR	2020 EUR
Personeelslasten	103.888	105.000	81.655
Huisvestingslasten	-	-	-
Afschrijvingen	-	-	-
Aankopen	-	-	-
Overige lasten	120.357	131.000	137.681
TOTALE LASTEN	224.245	236.000	219.335
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-134.245	-124.000	-119.335
Saldo rentebaten/-lasten	-	-	-
Bijzondere baten/ - lasten	-	-	-
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	-134.245	-124.000	-119.335

Toelichting

De bijdrage van het FCP van 85.000 euro in 2021 is verantwoord onder de subsidies, incidentele publieke subsidies: Meerjarige subsidie FCP. Zie ook pagina 53 met de categoriale exploitatierekening en de specificatie op pagina 91.

De eigen bijdrage van het museum van 134.245 euro wordt betaald uit de publieksinkomsten binnenland en niet uit de ontvangen subsidies op grond van de Erfgoedwet.

Bijlage 4 Samenwerkingspartners

Samenwerken is belangrijk. Het vergroot de mogelijkheden van het museum en het geeft nieuwe impulsen. Het museum werkt al vele jaren samen met bedrijven, organisaties, groepen en/of erfgoedgemeenschappen. Samenwerkingspartners worden in een vroeg stadium aangehaakt en blijven vaak betrokken nadat een project is opgeleverd. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft in de loop der jaren veel samenwerkingsverbanden ontwikkeld tot langdurige partnerschappen.

Accent

Accent is als adoptiepartner aan het museum verbonden.

ACCP55+

Het Nederlands Openluchtmuseum neemt, samen met andere culturele partners en zorgpartners uit de gemeente Arnhem, zitting in de werkgroep en stuurgroep ACP55+ (*Arnhem Cultuurparticipatie 55+*).

Arcadis Nederland

Arcadis is projectpartner van het museum en draagt bij aan de Canon van Nederland.

ArtEZ University of the Arts

The Linen Project is een project van meerdere jaren met vele partners, waaronder ArtEZ, Crafts Council Nederland en het Nederlands Openluchtmuseum. In dit project wordt onderzocht of het mogelijk is om in Nederland op een duurzame manier de lokale productie van vlas, linnen en (linnen)producten nieuw leven in te blazen. Een deel van het project wordt uitgevoerd in het Openluchtmuseum. Het museum onderzoekt samen met ArtEZ de mogelijkheden om ook bij andere projecten rondom duurzaamheid samen te werken.

Bokrijk

Er is regelmatig contact en uitwisseling met het openluchtmuseum Bokrijk in België. Er wordt kennis uitgewisseld op het gebied van ambachten, bezoekersbeleving, conceptontwikkeling en de uitvoering van programma's. Daarbij ondersteunen beide musea elkaar.

Burgers' Zoo

Met de directe buurman Burgers' Zoo wordt op meerdere terreinen samengewerkt. Als goede burens wordt er gezamenlijk overlegd en waar nodig en mogelijk ook gezamenlijk opgetreden, bijvoorbeeld rondom ontwikkelingen in het gebied rond de beide parken. Aan meerdaagse recreanten wordt een combinatieticket aangeboden. De Meldkamer van het Openluchtmuseum houdt 's nachts toezicht op het kunstwerk dat de ingang van Burgers' Zoo siert.

CC NL

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft samen met Rijksmuseum Amsterdam, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en Paleis Het Loo een gemeenschappelijk duurzaam depot gerealiseerd: CollectieCentrum Nederland (CC NL).

Club van Elf

Het Nederlands Openluchtmuseum is lid van de Club van Elf, de vereniging van toonaangevende Nederlandse dagattracties. Met de andere leden van de Club van Elf is regelmatig contact en kennisuitwisseling.

Crafts Council Nederland

Het museum werkt duurzaam samen met Crafts Council Nederland. Centraal in de samenwerking staat: hoe kunnen ambachtelijke kennis en vaardigheden ingezet worden voor innovatie en nieuwe betekenisgeving én hoe wordt het publiek en nieuwe doelgroepen bereikt.

Cultuur Netwerk Arnhem

Cultuur Netwerk Arnhem (CNA) is een belangrijk netwerk voor culturele instellingen in Arnhem. Dit netwerk richt zich als vereniging op gezamenlijke belangenbehartiging, kennisdeling en voorlichting over kunst en cultuur in Arnhem. Daarnaast is CNA een platform voor ontmoeting, samenwerking en afstemming tussen organisaties.

De Kempenaer Advocaten

De Kempenaer Advocaten is adoptiepartner van het museum.

DHL Parcel

DHL Parcel is hoofdpartner van het museum en ondersteunt de presentatie in de Van Gend & Loos loods.

Digitale scheurkalender

In samenwerking met andere culturele partners maakt het Nederlands Openluchtmuseum digitale scheurkalenders voor in de klas over verschillende thema's.

Erfgoed Gelderland

Het Nederlands Openluchtmuseum levert data aan voor de portal *Collectie Gelderland*. Vanuit deze portal kunnen data veilig geoogst worden. Ook heeft Erfgoed Gelderland bijgedragen aan de inclusiviteitstraining van vrijwillige rondleiders in het Nederlands Openluchtmuseum.

Familie Heersink Fonds

De familie Heersink heeft de presentatie *Wij gaan naar Canada* in Midlum mede mogelijk gemaakt en ondersteunt het project *Immaterieel Erfgoed Spotten* van Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland.

Fonds 21

Fonds 21 heeft een bijdrage geleverd aan het project #THISisPriko.

Fonds voor Cultuurparticipatie

Het Fonds voor Cultuurparticipatie is een meerjarige partner van de Maand van de Geschiedenis.

Freia

Freia is als adoptiepartner aan het museum verbonden en draagt bij aan stoomzuivelfabriek Freia in het museum.

Gemeenschap van Nederlanders met een (Nederlands-)Indische achtergrond

Sinds 2004 vertellen we op het *Indisch Achtererf* in het museum het verhaal van de (Nederlands-) Indische gemeenschap. Dit doen we in samenwerking met Stichting Indische Cultuur en andere verenigingen en stichtingen. Vrijwilligers worden uit de Indische gemeenschap geworven.

Gemeenschap van Nederlanders met een Afro-Caribische affiniteit of achtergrond

Sinds 2014 worden Anansiverhalen verteld in de Anansiboom. Hiermee draagt het museum bij aan de bewustwording rondom deze gemeenschappelijke geschiedenis en deelt daarover ervaringen.

Het Kadaster

Het Kadaster is project- en routepartner van het museum en draagt bij aan de Canon van Nederland.

Hogeschool Arnhem Nijmegen

Het Nederlands Openluchtmuseum biedt in samenwerking met de Hogeschool Arnhem Nijmegen leerlingen stageplekken aan.

Janivo Stichting

De Janivo Stichting draagt meerjarig bij aan educatieprojecten rond de Canon van Nederland.

Klankbordgroepen onderwijs

Bij de ontwikkeling van educatieve programma's voor scholen wordt samengewerkt met verschillende docenten uit het basis-, voortgezet en speciaal onderwijs.

KNHM Foundation

De KNHM Foundation ondersteunt het museum als projectpartner en draagt bij aan de Canon van Nederland.

Kröller-Müller Museum

Kröller-Müller Museum, Paleis Het Loo en het Nederlands Openluchtmuseum hebben een gezamenlijke inkoopovereenkomst voor energie.

Kunstwerkplaats Magenta

De weefpresentatiegroep in het Nederlands Openluchtmuseum is onderdeel van de Magenta kunstwerkplaats en van zorgorganisatie Lievegoed. Magenta is een kunstwerkplaats voor volwassenen met een verstandelijke beperking of mensen die anderszins speciale zorg nodig hebben.

LLOAM

Het Nederlands Openluchtmuseum maakt deel uit van het netwerk *Life Long Learning in Open Air Museums*. Elke twee jaar wordt er een congres georganiseerd waarbij de Europese openluchtmusea elkaar ontmoeten en ervaringen uitwisselen.

Mariëndaal Speciaal Onderwijs Arnhem

Gezamenlijk worden educatieve producten voor het speciaal (basis)onderwijs ontwikkeld en getest.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is hoofdpartner van het museum.

Mondriaan Fonds

Het Mondriaan Fonds heeft een bijdrage toegekend voor de inrichting en presentatie van Vakantiehuis Warnsveld.

Musea Arnhem

Vijf Arnhemse musea (Airborne Museum Hartenstein, Museum Arnhem, Museum Bronbeek, Nederlands Openluchtmuseum en Nederlands Watermuseum) werken samen in twee educatieve trajecten: de MuseumJeugdUniversiteit (colleges voor kinderen) en het Museummenu (educatieve projecten speciaal voor het basisonderwijs). De

gemeente ziet de kracht van deze laatstgenoemde samenwerking en faciliteert de scholen met mensen en middelen om de musea te bezoeken.

Museumvereniging

De Museumvereniging is de brancheorganisatie van musea. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft regelmatig contact met de Museumvereniging over onder andere de lobby vanuit de museale wereld richting de politiek, de museum-cao, inhoudelijke scholing en het afstemmen van coronaprotocolen en coronamaatregelen in het museum.

NAM

De NAM is adoptiepartner van het museum en is betrokken bij de Jaknikker in het museum.

Nationale Nederlanden

Nationale Nederlanden is als adoptiepartner aan het museum verbonden.

Netwerk 025

Het Nederlands Openluchtmuseum is aangesloten bij netwerk 025, een samenwerkingsverband op initiatief van het Cultureel Netwerk Arnhem (CNA), Cultureel Netwerk Nijmegen (CNN), de steden Arnhem en Nijmegen en de Provincie Gelderland. Het doel is het stimuleren van zowel uitwisseling als samenwerking tussen culturele instellingen, kunstenaars, makers, de creatieve sector en maatschappelijke organisaties.

Ondernemers Kontakt Arnhem

Het Nederlands Openluchtmuseum is als lid aangesloten bij Ondernemers Kontakt Arnhem.

Paleis Het Loo

Kröller-Müller Museum, Paleis Het Loo en het Nederlands Openluchtmuseum hebben een gezamenlijke inkoopovereenkomst voor energie. Ook is Paleis Het Loo een van de vier partners in het gezamenlijke depot, Collectie Centrum Nederland (CC NL).

Partners van de scheepswerf

Vanuit de scheepswerf is het Nederlands Openluchtmuseum actief in het netwerk van de traditionele scheepsbouw in Nederland. Daarbij werkt het museum onder meer samen met het Zuiderzeemuseum, de scheepstimmerwerf Nieuwboer in Spakenburg en diverse opleidingen in binnen- en buitenland. Ook neemt het museum, samen met deze partners, deel aan historische scheepsbouwevenementen waaronder *Escale à Sete* in Frankrijk.

Partners van het educatieve programma *Feest! Weet wat je viert*.

Het Nederlands Openluchtmuseum is partner van het educatieve project *Feest! Weet wat je viert*, een initiatief van Museum Catharijneconvent. Het bevat interessante lesprogramma's en in diverse culturele instellingen in het land ontdekken kinderen de achtergrond en tradities van feesten aan de hand van echte kunstwerken, spelletjes en opdrachten.

Pleyade

Met zorginstelling Pleyade ontwikkelt het museum een reminiscentiewoning voor ouderen met dementie.

Presikhaaf University

Presikhaaf University is een maatschappelijke organisatie die zich inzet voor de jongeren die opgroeien in Presikhaaf. Met Presikhaaf University is het co-creatieproject #THISisPrikko opgezet. Doel van de samenwerking was om jongeren uit de wijk te stimuleren op zoek te gaan naar hun eigen materieel en immaterieel erfgoed in de wijk.

Prins Bernhard Cultuurfonds

Het Prins Bernhard Cultuurfonds is als meerjarige partner betrokken bij de *Maand van de Geschiedenis*.

ROC A12

Met het ROC wordt samengewerkt bij het aanbieden van stageplekken in het museum en in de horeca.

Rijksmuseum Amsterdam

Het Rijksmuseum Amsterdam en het Nederlands Openluchtmuseum werken op een aantal terreinen intensief samen.

Het Rijksmuseum is hoofdpartner van de *Maand van de Geschiedenis*, organisator van de *Nacht van de Geschiedenis* en partner in het Canonnetwerk.

Bij de realisering van de fysieke canonpresentatie in het Nederlands Openluchtmuseum biedt het Rijksmuseum actief een inhoudelijke inbreng. Ook stelt het Rijksmuseum genereus objecten ter beschikking.

Verder is Rijksmuseum Amsterdam een van de vier partners in het gezamenlijke depot, Collectie Centrum Nederland (CC NL).

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE)

RCE is een van de vier partners in het gezamenlijke depot, Collectie Centrum Nederland (CC NL).

Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat is projectpartner van het museum heeft in 2021 bijgedragen aan de vernieuwde presentatie van de Watersnoodwoning.

Rozet

De expositie van #THISisPrikko is sinds december 2021 te zien in Rozet.

Saxion Hogeschool XR Lab

Multidisciplinaire studententeams onderzochten in 2021 en 2022 hoe innovatieve digitale technieken ingezet kunnen worden om het museum toegankelijker te maken voor verschillende bezoekersgroepen. In 2022 wordt onderzocht of dit kan worden vormgegeven in een structurele samenwerking met een permanent onderzoekslab.

Sligro

Met Sligro is een samenwerking aangegaan als totaalleverancier voor de horeca. Naast een verantwoorde keuze van producten, is er aandacht voor efficiënt leveren en kennisoverdracht.

Stichting Ana Upu

Sinds de komst in 2003 van de Molukse barak in het Nederlands Openluchtmuseum geeft het museum een beeld van 420 jaar gedeelde Moluks-Nederlandse geschiedenis. Het Nederlands Openluchtmuseum en de Stichting Ana Upu (SAU) te Lunteren hebben een meerjarige samenwerking om in co-creatie de opleiding van de presentatoren in de Molukse Barak en actuele programmering hieromheen vorm te geven. De Molukse Barak als *pleisterplaats* verbindt de Nederlandse bezoekers en de Molukse gemeenschap.

Stichting entoen.nu

De stichting entoen.nu ontwikkelde de Canon van de Nederlandse Geschiedenis en zorgde voor educatief materiaal bij alle Canonvensters. De website *entoen.nu* is bij de herijking van de Canon in juni 2021 geïntegreerd met de website *canonvannederland.nl*.

Stichting Goede Doelen Nh1816

Stichting Goede Doelen Nh1816 is als projectpartner verbonden aan het museum. Nh1816 heeft in 2021 bijgedragen aan het tramjubileum en de realisatie van een nieuwe tentoonstelling in de remise.

Stichting Kalebas (de Anansiboom)

De *Anansiboom* is de plek voor de vertelcultuur van de Afro-Caraïbische Nederlanders in het museum. Een groep verhalenvertellers vertelt sinds 2016 op deze locatie Anansiverhalen.

Stichting Keti Koti

Het Nederlands Openluchtmuseum werkt samen met regionale partners bij de werving en training van Anansi verhalenvertellers. Het museum ondersteunt ook de viering van Keti Koti in Arnhem.

Stichting Museum Plus Bus

Stichting Museum Plus Bus, een samenwerkingsverband van verschillende Nederlandse musea, richt zich op groepen senioren die door hun lichamelijke conditie, geïsoleerde leefomgeving of financiële situatie niet zelfstandig op pad kunnen. Dankzij de steun van de VriendenLoterij en haar deelnemers is het mogelijk om ouderen een geheel verzorgd arrangement in ons museum aan te bieden. De samenwerking met *Museum Plus Bus* is verlengd tot en met 31 december 2023.

Teijin Aramid

Teijin Aramid is als adoptiepartner verbonden aan het museum.

TU Eindhoven

Studenten van TU Eindhoven hebben ontwerpen gemaakt met innovatieve technieken die mogelijk ingezet kunnen worden bij een publiekspresentatie over dementie.

Vereniging De Hollandsche Molen

Het museum ondersteunt het voortbestaan van molens in situ en het ambacht van molenaar. Het museum onderhoudt contacten met molenaars in het hele land. Het Nederlands Openluchtmuseum werkt samen met verschillende gildes en verenigingen, waaronder de Vereniging De Hollandsche Molen. Deze vereniging zet zich sinds 1923 in voor het voortbestaan, malend en draaiend houden van de wind- en watermolens van Nederland. Om deze doelen te bereiken is De Hollandsche Molen actief voor iedereen die in molens is geïnteresseerd, voor moleneigenaren en andere molenprofessionals.

Vfonds

Het Vfonds heeft een bijdrage toegekend voor de inrichting en presentatie van Vakantiehuis Warnsveld.

Vitesse Betrokken

Met maatschappelijke samenwerkingspartner Vitesse Betrokken pakt het Nederlands Openluchtmuseum diverse regionale projecten op.

Volkshuisvesting Arnhem

Met de woningcorporatie Volkshuisvesting Arnhem is samengewerkt bij het realiseren van *museumwoningen*. Het museum heeft kennis ingebracht over de geschiedenis en een verantwoorde datering van een aantal woningen.

VriendenLoterij

De VriendenLoterij is als hoofdpartner verbonden aan het Nederlands Openluchtmuseum en maakt de verlevendiging in het museum mede mogelijk. Daarnaast ondersteunt de loterij ook verscheidene projecten.

VSBfonds

VSBfonds heeft een bijdrage geleverd aan de inclusiviteitstraining van vrijwillige rondleiders in het Nederlands Openluchtmuseum en het project #THISisPrikkko.

Ziekenhuis Rijnstate

Als goede burens wordt met het Ziekenhuis Rijnstate overlegd en waar mogelijk gezamenlijk opgetreden bij ontwikkelingen in het gebied rond beide instellingen. Medewerkers van Rijnstate maken gebruik van de parkeervoorzieningen van het museum.

Partners van de Maand van de Geschiedenis

Het Nederlands Openluchtmuseum is initiatiefnemer van de *Maand van de Geschiedenis*, het grootste geschiedenisevenement van Nederland. Het museum werkt daarbij samen met een groot aantal partners.

Fonds voor Cultuurparticipatie
Prins Bernhard Cultuurfonds
Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis
Uitgeverij Prometheus
Radboud Universiteit
Rijksmuseum
VPRO
Libris
NPO Kennis
Geheugen van Nederland
Historisch Nieuwsblad
Wikimedia Nederland
Bruna
AKO
The Read Shop
Bookspot
Boekenkrant
National Geographic Historia
Historiek
IsGeschiedenis
Canonnetwerk/Canon van Nederland
Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
deBuren
Erfgoed Gelderland/Erfgoedfestival
024Geschiedenis
Dag van de Arnhemse Geschiedenis
Week van de Koloniale Geschiedenis
Bredase Maand van de Geschiedenis
Maand van de Groninger Geschiedenis
Nacht van de Utrechtse Geschiedenis

Partners van het Canonnetwerk

Het Nederlands Openluchtmuseum is initiatiefnemer en hoofdorganisator van het *Canonnetwerk*, een netwerk van samenwerkende musea en andere erfgoedinstellingen, die onder meer met sleutelstukken vensters uit de Canon van Nederland vertegenwoordigen en zichtbaar maken.

Airborne Museum
 Allard Pierson Museum
 Amsterdam Museum
 Archeon
 Bibliotheek Rotterdam
 Dordrechts Museum/Hof van Nederland
 Drents Museum
 Fries Museum
 Goudse Glazen/Stichting Goudse Sint-Jan
 Haags Historisch Museum
 Herinneringscentrum Kamp Westerbork
 Het Scheepvaartmuseum
 Huis van het boek
 Hunebedcentrum
 Joods Cultureel Kwartier
 Ketj Koti/NiNsee
 Koninklijk Eise Eisinga Planetarium
 Koninklijk Paleis Amsterdam
 Kröller-Müller Museum
 Limburgs Museum
 Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum
 Museum Catharijneconvent
 Museum Het Rembrandthuis
 Museum Het Spinozahuis
 Museum Het Valkhof
 Museum Huis Doorn
 Museum Prinsenhof Delft
 Nationaal Archief
 Nationaal Militair Museum
 Nationaal Monument Kamp Vught
 Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid
 Nederlands Vestingmuseum
 Rijksmuseum
 Rijksmuseum Boerhaave
 Rijksmuseum van Oudheden
 Slot Loevestein
 Spoorwegmuseum
 Stedelijk Museum Kampen
 Teylers Museum

Tropenmuseum
Universiteitsmuseum Groningen
Van Gogh Museum
Waterloopbos/Vereniging Natuurmonumenten
Watersnoodmuseum
Zeeuws maritiem muZEEum

Financiële partners van het Nederlands Openluchtmuseum in 2021

Hoofdpartners

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Vriendenloterij

DHL Parcel

Projectpartners

Arcadis Nederland

KNHM Foundation

Het Kadaster

Stichting Goede Doelen Nh1816

Rijkswaterstaat

Adoptiepartners

Accent

Freia

De Kempenaer Advocaten

NAM

Nationale Nederlanden

Teijin Aramid

Fondsen

Mondriaan Fonds

VSBFonds

Fonds 21

Vfonds

Erfgoed Gelderland

Fonds voor Cultuurparticipatie

Janivo Stichting

Gulle gevers

Familie Heersink

Familie Ebus Mulders

En onze anonieme schenkers

Particulieren

De 12 Provinciën

Donateurs

Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum

Partners van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland in 2021

Vaste samenwerkingspartners

Erfgoedgemeenschappen aangesloten bij Netwerk en Inventaris

UNESCO ICH

Nederlandse UNESCO Commissie

Intergouvernementeel Comité van het 2003 UNESCO Verdrag

ICH-NGO Forum

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Directie Erfgoed & Kunsten)

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Universiteit Utrecht (Erfgoed & Publieksgeschiedenis Lab)

Meertens Instituut

Fonds voor Cultuurparticipatie

Mondriaan Fonds

Fonds Familie Heersink

Reinwardt Academie

Werkplaats immaterieel erfgoed (België)

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie Amateurkunst

Wendy van Wilgenburg

Amsterdamse Filmstichting

David Wijnperle - De Doeldenker

Willem Westermann - De Regelaar

Projectbureau Cultural Motion

Caribische regio

Dutch Caribbean ICH Committee

Werkgroep Vierlandenoverleg

Provinciaal niveau

Erfgoedhuis Zuid-Holland

Erfgoed Gelderland

Erfgoed Brabant

Provincie Overijssel

Kennisagenda

UNESCO Leerstoel Vrije Universiteit Brussel

Radboud Universiteit

Wageningen University & Research

Rijksuniversiteit Groningen/Campus Fryslân

Universiteit Utrecht (Vakgroep Geosciences)

Hogeschool Inholland

Saxion Hogeschool

Zuyd Hogeschool

NHTV/Breda University of applied Sciences

Stenden University of Applied Sciences

Erfgoed Academie
Finnish Heritage Agency
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Centre for Sustainable Animal Stewardship (Universiteit Utrecht & Wageningen University & Research)
Centrum Agrarische Geschiedenis Leuven

AmbachtenLab

De Museumfabriek
Fries Museum
Museum Gouda
Zuiderzeemuseum
Nederlands Openluchtmuseum
Hout- en Meubileringscollege Amsterdam
Cibap, vakschool voor vormgeving
Sint Lucas, Boxel
Rijn IJssel, ROC
Artez, Hogeschool voor de Kunsten
Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven

Projectpartners: Internationale Erfgoedsamenwerking

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
DutchCulture
Nationaal Archief
Internationale voordracht van de Graslandbevloeiing

Nederland

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Stichting waterpark & veldwerkcentrum Het Lankheet
Natuurmonumenten, Beheereenheid Kempen en Midden-Limburg

Internationaal

UNESCO Commissie Oostenrijk
Centrum Agrarische Geschiedenis
UNESCO Commissie Duitsland
Luxemburg, Ministère de la Culture/Chargé d'études dirigeant, patrimoine culturel immatériel,
Zwitserland, Office fédéral de la culture / coordinateur scientifique du patrimoine culturel immatériel / UNESCO